

LUND UNIVERSITY

Socionomprogrammet vid Lunds universitet. Studenter och alumner om utbildning och arbetsliv

Holmström, Ola

2010

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Holmström, O. (2010). *Socionomprogrammet vid Lunds universitet. Studenter och alumner om utbildning och arbetsliv*. (Utvärdering Rapporter; Vol. 2010, Nr 258). Lund University.

Total number of authors:
1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Socionomprogrammet vid Lunds universitet

Studenter och alumner om utbildning och arbetsliv

Ola Holmström

Socionomprogrammet vid Lunds universitet

Studenter och alumner om utbildning och arbetsliv

Ola Holmström

Utvärdering
Lunds universitet
Box 117
221 00 Lund
Tel. vx: 046-222 00 00
Tel: 046-222 94 53
Fax: 046-222 40 07

ISBN 978-91-978786-3-0

(Serien Utvärdering Rapporter är en fortsättning av serien Utvärderingsenheten
Rapporter, ISSN 1401-775X)

Innehåll

Sammanfattning.....	5
1. Inledning.....	11
Perspektiv och frågeställningar.....	11
Urval, svarsfrekvens och representativitet.....	13
Disposition	14
2. Socionomstuderande och profil på de svarande.....	16
Skillnader i utbildningsbakgrund.....	16
Arbetslivserfarenheter	19
Ökad andel studenter med utlandsfödda föräldrar.....	20
Uppväxtort, boende och studiesocial situation	21
3. Studiemönster och retention.....	22
Parallella studier och studier i kombination med förvärvsarbete	22
Retention och studier mot magister- eller masterexamen	24
4. Studierna på socionomprogrammet.....	26
Studieinsats	26
Förkunskapskrav, studietakt och studiernas svårighetsgrad.....	28
Tvärvetenskapliga perspektiv och studenternas kännedom om forskningen i utbildningsmiljön	32
Internationella perspektiv i utbildningen.....	34
Träningen i utbildningen.....	35
Resultatet av träningen.....	38
Personlig utveckling	42
5. Arbetslivskontakter och karriärplaner.....	43
Kontakterna med arbetslivet under utbildningen.....	44
Kopplingen mellan utbildning och arbetsliv.....	45
Karriärplaner, arbetslivskontaktens betydelse och intresset för fortsatta studier.....	47
Studenternas förväntningar på utbildningen.....	48
6. Socionomer i yrkeslivet.....	49
Socialt arbete och annat arbete	50
Arbetets omfattning, arbetssektor, titlar och arbetsuppgifter	52
Kraven i arbetslivet.....	53
Erfarenheter av utlandsarbete, arbetsledning och vidare studier.....	55
Fortsatta och planerade studier efter utbildningen	56
Lön	58

7. Studietidens träning och yrkeslivets krav	59
Socionomalumnerna om studietidens färdighetsträning.....	59
Kraven i arbetet och träningen i utbildningen	63
Referenser.....	67
BILAGA 1: Utbildningens styrkor och svagheter ur studenternas och alumnernas synvinkel.....	68
Svagheter ur studenters och alumners synvinkel.....	68
Styrkor ur studenters och alumners synvinkel.....	71
BILAGA 2: Studentenkät	
BILAGA 3: Alumnenkät	

Sammanfattning

Föreliggande studie är en utvärdering av socionomprogrammet vid Lunds universitet. Med utgångspunkt i både studenters och alumners perspektiv fokuserar utvärderingen i huvudsak på tre övergripande teman: rekryteringen till programmet, utbildningens form och innehåll samt det stundande arbetslivet. Dessutom länkas utbildningserfarenheterna till såväl rekrytering som till arbetsliv. Gör olika studentgrupper olika bedömningar av utbildningen? Hur värderar alumnerna utbildningen i ljuset av sina erfarenheter på arbetsmarknaden?

Under hösten 2008 och våren 2009 distribuerades enkäter till alumner och studenter. Studentenkäten riktades till samtliga som studerade på termin 5 och termin 7 och alumnenkäten riktades till de som tog examen mellan åren 2004-2006. Totalt distribuerades enkäterna till 294 studenter och 500 alumner. Svarsfrekvensen i studentgruppen uppgick till 53% och bland alumnerna till 67%. I det följande sammanfattas studiens viktigaste resultat.

Studentgruppen: stark kvinnodominans, bred rekryteringsbas och skillnader mellan Lund och Campus Helsingborg

De allra flesta som söker sig till socionomprogrammet är kvinnor. I Lund gäller detta för uppemot nio av tio studenter. Bortsett från kön har socionomprogrammet en jämförelsevis bred rekryteringsbas. I den aktuella studentgruppen hade nästan hälften (47%) föräldrar som aldrig studerat på universitet eller högskola. Detta är en betydligt högre andel än vad som är fallet inom exempelvis psykolog- eller läkarprogrammet. Under de senaste åren har andelen studenter med invandrarbakgrund ökat. Bland de som examinerades mellan 2004-2006 hade drygt var tionde (14%) någon förälder som var född i utlandet. Sett till de svarande i 2009 års studentgrupp har andelen nästan fördubblats. Inom denna hade uppemot var fjärde student (24%) någon utlandsfödd förälder.

Lunds universitets socionomprogram ges både på Socialhögskolan i Lund och på Campus Helsingborg och i flera avseenden är studentgrupperna ganska olika varandra. Studenterna i Lund framstår på flera sätt som mer studievana än studenterna i Helsingborg. Lundastudenternas gymnasiala utbildningsbakgrund domineras av tydligt studieförberedande gymnasieutbildningar. På Campus Helsingborg har betydligt fler gått omsorgsinriktade och serviceinriktade gymnasieutbildningar och det är vanligare att man har kompletterat sina gymnasiebetyg innan man påbörjade sina universitetsstudier. En annan väsentlig skillnad är att fler Lundastudenter var bekanta med akademiska studier innan de påbörjade sin socionomutbildning. Merparten av Lundastudenterna men färre än hälften av Helsingborgsstudenterna hade studerat på universitet eller högskola innan pro-

gramstudierna. I sammanhanget kan också nämnas att fler Lundastudenter kommer från hem med akademisk utbildningstradition.

En annan skillnad består i att Helsingborgsstudenterna är äldre än Lundastudenterna. Nästan var tredje Helsingborgsstudent är över 35 år vilket bara gäller för ett fåtal Lundastudenter. Vidare har Helsingborgsstudenterna hunnit skaffa sig betydligt mer arbetslivserfarenhet. Medan studenterna i Helsingborg i genomsnitt hade arbetat sju år innan de påbörjade sina programstudier hade Lundastudenterna arbetat fyra år.

Goda studieresultat och tydlig orientering mot examensmålen

Av föreliggande utvärdering framstår studieresultaten på socionomprogrammet som goda. Registerdata visar att studenter som antagits till programmet mellan 2002-2004 i genomsnitt klarat 97% av de kurspoäng som de varit registrerade för. Därtill är avhoppet få. Höstterminen 2003 började 155 studenter på socionomutbildningen vid Lunds universitet. Efter fem terminer var nästan nio av tio av Helsingborgsstudenterna och nästan åtta av tio Lundastudenter fortsatt registrerade på utbildningen. I maj 2009, sex år efter det att studierna påbörjades, hade 86% av dem som påbörjat studierna i Helsingborg tagit examen. Motsvarande andel bland dem som studerat i Lund var 73%.

Som regel anser studenterna att de ges goda möjligheter att träna de kunskaper och färdigheter som ingår i examensmålen för socionomprogrammet. Studenterna tycker också att de uppnår goda studieresultat inom de allra flesta målområden. Allra bäst resultat tycker studenterna sig ha uppnått beträffande sin samarbetsförmåga, självkännedom och empatiska förmåga.

Ett annat område som både tränats mycket och där resultaten beskrivs som mycket goda är förmågan att förstå samspelet mellan människans sociala situation och hälsa. De allra flesta tycker också att utbildningen leder till personlig utveckling i mera generella termer. Både studenter och alumner framhåller exempelvis att utbildningen ger en bred allmänbildning och att den i hög grad ökar självkännedomen genom att stimulera till reflektioner över egna värderingar.

Inom de områden där träningen beskrivs som mer begränsad är resultaten också något sämre. Detta gäller förmågan att leda, utveckla och utvärdera socialt arbete samt att göra åtgärdsbedömningar. Därtill var studenterna tveksamma till om de hade utvecklat sin förmåga att medverka i verksamhetsutveckling. I sammanhanget bör dock noteras att den stora merparten uppgav goda resultat inom färdighetsområden som rimligen är viktiga för att kunna agera i verksamhets-

utvecklingsprocesser. Detta gäller inte minst förmågan att arbeta i team, värdera kunskap och information på ett kritiskt sätt samt att hålla deadlines.

Ifrågasatt kravnivå

Samtidigt som studieresultaten som regel är goda är det inte ovanligt att studenterna ifrågasätter kravnivån. Det är i synnerhet Lundastudenterna som är kritiska. Nästan var tredje socionomstudent i Lund menar att studietakten är för låg (30%) och ännu något fler tycker inte att studierna har tillräckligt hög svårighetsgrad (41%). Färre Helsingborgsstudenter, drygt en fjärdedel, framhåller att studierna kunde varit svårare. Även om studenter framför kritik mot låg studietakt och låg svårighetsgrad är det viktigt att konstatera att kritiken inte delas av alla. Många är tillfredsställda med studiernas svårighetsgrad och det finns en hel del studenter som å sin sida anser att studierna är alltför krävande. Variationen motsäger inte det faktum att en del betraktar studierna som alltför enkla. De varierade omdömena understryker emellertid komplexiteten i problemet. Vad som bedöms som hög studietakt av den ene studenten kan helt enkelt bedömas som låg studietakt av den andre och studiemoment som är enkla för någon kan vara svåra för en annan. Frågorna kring studiekraven framstår med andra ord som mer komplexa än att det enkom skulle handla om att studierna är för ”slappa” och att lösningen bara är att höja kravnivån.

Vem är det då som tycker att studierna är för enkla och vem anser å sin sida att studierna är mera krävande? Frågeställningarna länkar tydligast till ålder. Medan de yngre studenterna ofta menar att studierna är enkla pekar de äldre studenterna i högre grad på studiernas svårighetsgrad.

Begränsad studieinsats i den yngre studentgruppen

Av Studentbarometern 2003 framkom att socionomstudenterna tillhörde de studentgrupper som ägnade sina studier mest tid. Enligt de socionomstudenter som deltagit i föreliggande utvärdering har studieinsatsen minskat. Oavsett om studierna bedrivs på den femte eller den sjunde terminen kommer vare sig Helsingborgs- eller Lundastudenterna upp i 2003 års nivåer. Medan den lärarledda undervisningen framstår som ganska intakt tycks det framförallt vara tiden för självstudier som minskat.

En lägre studieinsats skulle möjligen kunna förklaras av att studierna konkurrerar med andra åtaganden. Av studenternas utsagor framgår emellertid att färre studietimmar vare sig hänger samman med arbete sidan om studierna eller familjeliv. Däremot tycks studenternas ålder ha stor betydelse: ju yngre socionomstudenterna är desto mindre tid uppger de att de lägger ned på sina studier. Medan de socionomstudenter som är 23 år eller yngre rapporterade nio timmars

självstudier per vecka satsade studenter som är 35 år eller mer nästan 17 timmar i veckan på självstudierna. Hur studenterna bedömer studiernas kravbild följer alltså deras intresse för självstudier på ett ganska logiskt vis. Det är de yngsta socionomstudenterna som upplever kraven i utbildningen som lägst och det är också denna grupp som är minst engagerade i självstudier. Bedömningen av kravbilden är emellertid förenad med en ganska stor osäkerhet. När studenterna reflekterar kring studiekraven menar uppemot hälften av de yngsta socionomstudenterna att kraven är otydliga. Gruppens lägre studieinsats måste med andra ord förstås mot bakgrund av att ganska många har svårt att uttyda vad som förväntas av dem.

Spänning mellan bredd och djup

De flesta studenter beskriver socionomprogrammet som allmänbildande och att det ger breda kunskaper inom socialt arbete. Bredden framstår därmed som en av utbildningens främsta styrkor. Samtidigt som utbildningen ger breda kunskaper framhåller många att de också kunnat fördjupa sig inom delar av ämnesområdet. Resultaten är emellertid långt ifrån entydiga. Ganska många är också kritiska till fördjupningsmöjligheterna. Bredd, resonerar flera studenter, uppnås understundom på bekostnad av djup.

Mot denna bakgrund genomförs socionomprogrammet i ett spänningsfyllt förhållande mellan bredd och djup. Å ena sidan framhålls bredden som en av utbildningens främsta styrkor. Å andra sidan påpekar många att det breda uppbygget innebär begränsade möjligheter till fördjupning inom valda delar av det sociala arbetets kunskapsområden.

Välfungerande praktik men brister i arbetslivsanknytningen

Samtliga som går på socionomprogrammet gör socionompraktik och från såväl student- som alumnhåll beskrivs praktiken som ett berikande och välfungerande inslag i utbildningen. Socionomstudenterna kommer emellertid i kontakt med arbetslivet på fler sätt än genom praktiken. Omkring tre av fyra studenter i både Lund och Helsingborg har kommit i kontakt med arbetslivet genom olika former av studiebesök och nästan lika många har fått inblick i socionomens arbete genom gästföreläsare. Flera studenter beskriver gästföreläsarna i uppskattande ordalag.

Även om utbildningen har tydligt arbetslivsorienterande inslag är det ingen självklarhet att studenterna upplever sig vara insatta i frågor som handlar om arbetsmarknaden för socionomer. Förvisso upplever fler än var tredje student att de är välinformerade i frågor som berör sin framtida arbetsmarknad. Men nästan lika många upplever sig vara ganska dåligt informerade eller helt sakna informa-

tion. Nästan varannan student (46%) beskriver kopplingen mellan utbildning och arbetsliv som tydlig medan drygt var fjärde (27%) betraktar kopplingen som diffus eller mycket diffus. De som lämnat praktiken bakom sig och studerar på programmets sjunde och sista termin är mest tveksamma. Omkring var tredje student som läser på den sista terminen beskriver kopplingen till arbetslivet som svag.

Väletablerade på arbetsmarknaden

Under 2000-talet har socionomerna haft en stabil ställning på arbetsmarknaden och inom de närmaste åren förväntas efterfrågan på utbildade socionomer att öka. De förhållandevis gynnsamma förhållandena på arbetsmarknaden sätter avtryck i Lundasocionomernas etablering på arbetsmarknaden. Av de alumner som examinerades från Lunds universitet mellan 2004-2006 har nästan samtliga (95%) ett arbete och så många som åtta av tio är tillsvidareanställda. De allra flesta (83%) arbetar heltid och anställningar inom kommunal verksamhet dominerar. Socionomernas arbetsmarknad har genomgått en tilltagande privatisering och detta sätter vissa avtryck i alumnernas anställningar. Omkring 8% arbetar inom den privata sektorn.

Den dominerande yrkestiteln är socialsekreterare. Andra vanliga yrkestitlar är kurator och socionom. Totalt sett har sju av tio ett arbete som helt eller till största del är inom utbildningsområdet. De som lämnat det sociala arbetet för jobb inom andra områden uppgår till omkring 6% av det totala antalet svarande.

Fokus på utredning och samtal i arbetslivet

När socionomalumnerna beskriver sina konkreta arbetsuppgifter lyfter flest fram att de arbetar med utredning. Detta framhålls av drygt var femte alumn. Utredningsarbetet är generellt i den meningen att det beskrivs i relation till flera centrala arbetsfält inom det sociala arbetet, t.ex. barn-, ungdoms- och familjeärenden, missbruksvård, stöd till flyktingar, äldreomsorg eller arbete med funktionshindrade. Andra viktiga arbetsuppgifter som framkommer i relation till olika arbetsfält är handläggning och behandling.

Precis som i andra undersökningar som behandlar socionomernas yrkesliv poängterar många samtalets framträdande plats i arbetet. Detta kan gälla såväl kris-samtal, terapeutiska samtal som allmänt stödjande samtal. I sammanhanget kan också noteras att uppsökande arbete framstår som sällsynt. Mindre än en handfull uppger att de är sysselsatta med fältarbete eller bedriver någon form av uppsökande verksamhet.

God överensstämmelse mellan träningen i utbildningen och kraven i arbetslivet

Generellt sett anser alumnerna att utbildningen lagt en bra grund för arbetslivet efter studierna. Mot bakgrund av studenternas kritik mot bristande arbetslivsanknytning kan det vara intressant att notera att nästan sju av tio anser att utbildningen varit en bra eller mycket bra grund för deras arbete. Dessutom beskriver alumnerna som regel en god överensstämmelse mellan utbildningen och kraven som de mött i arbetslivet. Det är med andra ord inom de områden där arbetskraven är som störst som alumnerna är som mest nöjda med sin utbildning. Förmågan att arbeta i team, att kunna förstå människan i hennes sociala kontext och att förmå att ta ansvar för den egna kompetensutvecklingen är tydliga exempel. Färdigheterna beskrivs som helt centrala i arbetet och alumnerna är samtidigt mycket nöjda med utbildningen i dessa avseenden. Den aspekt som tydligast faller utanför mönstret är förmågan att göra åtgärdsbedömningar. Detta är ett mycket viktigt inslag i arbetet och alumnerna är ganska återhållsamma i sina bedömningar av utbildningen.

Enligt alumnerna har utbildningen också gett dem en god grund för fortsatt lärande. Uppemot nio av tio alumner förmedlar att utbildningen gav dem redskap för att ta ansvar för den egna kompetensutvecklingen och nästan lika många känner sig välförberedda på att följa kunskapsutvecklingen inom sitt arbetsområde.

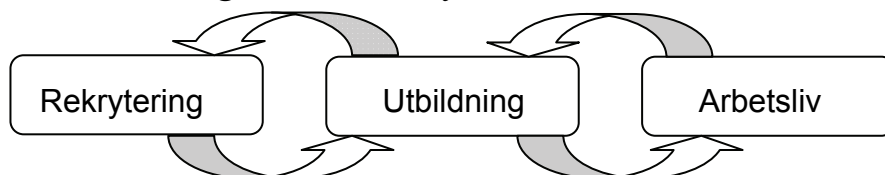
1. Inledning

Föreliggande studie är en utvärdering av socionomprogrammet vid Lunds universitet.¹ Socionomprogrammet ges både på Socialhögskolan i Lund och på Campus Helsingborg, som är en växande del av Lunds universitet. Totalt sett tas omkring 170 socionomstudenter in varje termin, varav 90 till Lund och 80 till Campus. Programmet är en professionsutbildning som sträcker sig över sju terminer. Under den femte terminen gör studenterna praktik på en arbetsplats med socionomverksamhet och under den sjätte terminen genomförs ett självständigt fördjupningsarbete i form av en vetenskaplig uppsats. Efter sju terminer studier tar studenterna socionomexamen. Kurserna på termin 1-6 är på grundnivå och den sjunde terminens kurser är på avancerad nivå. Efter den sjunde terminen finns möjlighet för fortsatta studier på avancerad nivå och forskningsintresserade studenter kan därefter söka forskarutbildning i socialt arbete.

Perspektiv och frågeställningar

Datainsamlingsmetoden utgörs av enkätundersökningar som riktats mot både studenter och alumner. Studentenkäten distribuerades till samtliga studenter som var registrerade på socionomprogrammets femte och sjunde termin under vårterminen 2009 och alumnenkäten skickades till dem som tog sin examen mellan 2004-2006. Med utgångspunkt i både studenter och alumnars perspektiv avser utvärderingen att belysa i huvudsak tre övergripande teman: rekryteringen till programmet, den utbildning som studenterna tar del av samt det stundande arbetslivet (modell 1). Dessutom länkas utbildningen till såväl rekrytering som till arbetsliv. Gör olika studentgrupper olika bedömningar av utbildningen? Hur värderar alumnerna utbildningen i ljuset av sina erfarenheter på arbetsmarknaden?

Modell 1: Utvärderingens tematiska fokus

¹ Studiens bakgrund står att finna i ett särskilt utvärderingsprojekt som varit förlagt till Campus Helsingborg som är en del av Lunds universitet. Helsingborgsprojektet fokuserar i synnerhet relationen mellan bildning och anställningsbarhet i universitetsstudier och inbegriper tre utbildningsprogram på Campus Helsingborg: Service Management, Ingenjörsutbildningen och Socionomprogrammet. Medan Service Management och Ingenjörsutbildningen är särskilda utbildningar vid Campus Helsingborg arrangeras socionomutbildningen både i Helsingborg och i Lund. Mot den bakgrunden initierades föreliggande studie av socionomprogrammet vid Lunds universitet i sin helhet. Rapporten som belyser Campus Helsingborg kan laddas ned via www.evaluat.lu.se.

Till varje tema finns ett antal frågeställningar knutna. Gällande rekrytering har landets socionomprogram ofta uppmärksammats för att ha en bred rekryteringsbas med en stor andel studenter med icke akademisk bakgrund (t.ex. Högskoleverket och Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap, 2003; Utvärderingsenheten, 2004:225). Ett annat kännetecken för socionomstudenter är att en stor majoritet är kvinnor. Hur ser rekryteringen till socionomprogrammet vid Lunds universitet ut? Vilka trender kan spåras med utgångspunkt i de studenter som deltar i föreliggande undersökning? Vem är det som studerar på socionomutbildningen i termer av t.ex. ålder och bakgrund? Finns det några skillnader mellan socionomstudenterna i Lund och Helsingborg i dessa avseenden?

I centrum av modellen befinner sig utbildningen och utbildningstemat inrymmer flera frågeställningar. Med utgångspunkt i registerutdrag från LADOK analyseras studenternas studiemönster. Hur stor andel av en studentkull fullföljer utbildningen? Hur många väljer att bedriva masterstudier efter det att de tagit sin socionomexamen? Både i Lund och i landet i övrigt har studenter kritiserat socionomutbildningen för en låg studietakt och för lågt ställda krav. Gäller detta fortfarande? Hur bedöms studiernas svårighetsgrad av socionomstudenterna vid Lunds universitet? Andra centrala frågeställningar inom utbildningstemat handlar om studieprestationerna i relation till examensmålen. Hur mycket tränar studenterna på de färdigheter och kunskaper som examensmålen för socionomprogrammet föreskriver? Hur bedömer studenterna sina resultat av denna träning?

Det tredje temat handlar om socionomernas arbetsliv och med utgångspunkt i alumnernas svar kan studien närma sig flera frågeställningar. Hur väl har socionomalumnerna från Lunds universitet etablerat sig på arbetsmarknaden några år efter sin examen? Inom vilka sektorer arbetar de och vilka är deras viktigaste arbetsuppgifter? Hur många arbetar som socionomer? Har några valt en annan karriärväg?

Ett annat viktigt syfte är att relatera utbildningsfrågorna till såväl rekryteringsbas som till arbetsliv. Kopplingen mellan utbildning och rekrytering görs i huvudsak genom att analysera hur olika studentgrupper bedömer socionomutbildningen. Länkar mellan studierna och arbetslivet fokuseras både ur ett student- och alumnperspektiv. Hur bedömer de nuvarande studenterna utbildningens arbetslivsrelaterade moment? Hur värderar alumnerna utbildningen i ljuset av sina erfarenheter på arbetsmarknaden? Svarar färdighetsträningen i utbildningen mot de krav som alumnerna mött i arbetslivet?

Urval, svarsfrekvens och representativitet

Studentenkäten riktades till samtliga som studerade på termin 5 och termin 7 under våren 2009. Vid svarstillfället genomförde de förstnämnda sin praktik och de senare studerade på programmets sista termin. Genom att de svarande hade fullföljt merparten eller nära på hela utbildningen är studenternas svar grundade i omfattande erfarenheter av studier på socionomprogrammet. Totalt distribuerades enkäten till 294 studenter och den besvarades av 157. Detta ger en svarsfrekvens motsvarande 53%. Studenterna i Helsingborg besvarade enkäten i något högre grad än Lundastudenterna.

Tabell 1: Svarsfrekvens bland studenterna.

	Population	Svar	Svarsfrekvens
Helsingborgsstudenter	141	76	54%
Lundastudenter	153	81	53%
Totalt	294	157	53%

I alumnstudien ingår samtliga som avslutade socionomutbildningen i Lund och Helsingborg mellan åren 2004-2006. Dessa uppgår till totalt 500 personer, av vilka 334 besvarade enkäten. Detta ger en svarsfrekvens på 67%. Som tabell 2 visar var de som bedrivit sina studier i Lund något mer svarsbenägna än de som studerat i Helsingborg.

Tabell 2: Svarsfrekvens bland alumnerna

	Population	Svar	Svarsfrekvens
Alumner från Helsingborg	202	125	62%
Alumner från Lund	298	209	70%
Totalt	500	334	67%

Studiens representativitet bedöms i väsentliga avseenden som god. Med avseende på studieort uppgår andelen Helsingborgsstudenter till omkring 48% i såväl populationen i stort som i svarsgruppen. Följaktligen består populationen till 52% av Lundastudenter och andelen är densamma bland de svarande. Kvantitativt sett domineras socionomutbildningen av kvinnliga studenter och detta avspeglas tydligt i både population och svarsgrupp. I populationen i stort uppgår andelen kvinnliga studenter till 89% i Helsingborg och 81% i Lund. Detta överensstämmer väl med svarsgruppen där 90% av Helsingborgsstudenterna och 82% av Lundastudenterna är kvinnor. Åldern är i princip densamma i populationen som i svarsgruppen och uppgår till 30 år för de som studerar på Campus Helsingborg och 28 år för de som studerar i Lund.² De som studerade på programmets femte termin var ute på praktik vid svarstillfället och har svarat i nå-

² Avser ålder på de som studerar femte respektive sjunde terminen vårterminen 2009.

got lägre grad än de som studerade på termin 7.³ Gruppen är emellertid marginellt underrepresenterad. I populationen i stort studerade 51% av studenterna på termin 5 och samma sak gäller för 47% av de som svarat.

Bland alumnerna var de som studerat i Lund (298) fler än dem som studerat på Campus Helsingborg (202). Att Lundalumnerna dessutom varit något mer svarsbenägna gör att de har en majoritetsställning i svarsgruppen. Skillnaden är emellertid inte större än att alumnsvaren bedöms som representativa med avseende på utbildningsort. Lundasocionomerna utgör 60% av urvalsgruppen och 63% av svarsgruppen medan Helsingborgssocionomerna utgör 40% av urvalet och 37% av de svarande. Så många som 86% av de totalt 500 studenter som examinerades 2004-2006 var kvinnor och i svarsgruppen dominerade kvinnor i samma höga grad (87%). Sett till studieort var dominansen av kvinnliga studenter ännu något större bland de som studerat på Campus Helsingborg; bland dem som tagit socionomexamen i Helsingborg var 89% kvinnor. Även detta avspeglas i svarsgruppen som till 91% av består av kvinnor.⁴ Medianåldern bland de socionomalumner som tog examen i Lund mellan 2004-2006 var 32 år vid svarstillfället. I svarsgruppen var medianåldern densamma. De som hade studerat i Helsingborg var äldre. Bland Helsingborgssocionomerna var medianåldern 36 år i urvalsgruppen och 37 år i svarsgruppen.

Disposition

I det följande redovisas studiens resultat. I kapitel 2 tecknas en profil på de svarande. Redovisningen bygger i huvudsak på enkätsvaren och ger perspektiv på socionomstudenterna vid Lunds universitet med avseende på ålder, bakgrund och vilka studie- och arbetslivserfarenheter som de har med sig när de börjar på programmet. Kapitel 3 handlar om studiemönster och retention och belyser förekomsten av parallella studier och hur stor andel av en årskull som fullföljer utbildningen. I kapitel 4 och 5 fokuseras studenternas erfarenheter av att studera på socionomprogrammet vid Lunds universitet. Det fjärde kapitlet belyser företeelser som studieinsats och hur studenterna bedömer studiernas svårighetsgrad. Dessutom redovisas bedömningar av färdighetsträningen utifrån både träningens omfattning och vilka resultat som studenterna tycker sig ha uppnått. Det femte kapitlet handlar om utbildningens arbetslivsanknytning och fokuserar på hur

³ Både avseende Lund och Helsingborg besvarades enkäten av 51% av de som studerade termin 5 och bland de som var på sin sjunde termin svarade 59% av Helsingborgsstudenterna och 55% av Lundastudenterna.

⁴ De som tog examen mellan 2003-2006 med Lund som utbildningsort bestod till 84% av kvinnor och motsvarande andel i svarsgruppen var 85%. Av svarsmönstret bland såväl Lunda- som Helsingborgsalumnerna kan vi alltså sluta oss till att kvinnor svarat i något högre grad än män. Av kvinnorna i urvalsgruppen besvarade 67% enkäten och bland männen i urvalsgruppen besvarades enkäten av 61%.

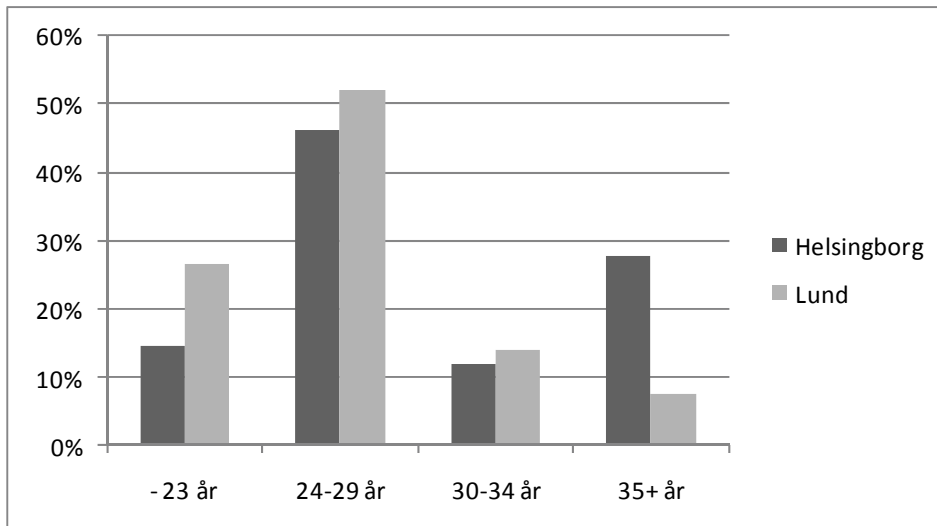
studenterna anser att utbildningen länkar till det stundande arbetslivet. Därefter redovisas hur alumnerna etablerat sig på arbetsmarknaden några år efter sin socionomexamen. I det sjunde och sista kapitlet analyseras kopplingen mellan utbildning och arbetsliv. Detta sker i huvudsak genom att kraven i arbetet relateras till träningen i utbildningen. Vilka färdigheter ställer arbetsuppgifterna krav på och är alumnernas nöjda med hur dessa färdigheter tränades i utbildningen?

All databearbetning har genomförts med hänsyn till studieort och i de flesta fall särredovisas studenter och alumner från Lund respektive Campus Helsingborg. Redovisningen bygger i huvudsak på diagram. Dessa kompletteras emellertid i flera fall av studenternas och alumnernas svar på öppna frågor. Dessa återges som citat i den löpande texten. En öppen fråga handlar om utbildningens styrkor och svagheter och har ställts till både studenter och alumner. Svaren på denna fråga har kvantifierats och bearbetningen redovisas i diagramform i bilaga 1.

2. Socionomstuderande och profil på de svarande

Ett tydligt kännetecken för studentgruppen är att de allra flesta är kvinnor. Som redan framgått är uppemot nio av tio studenter i såväl Lund som Helsingborg kvinnor. Sett till studenternas ålder finns en ganska stor skillnad mellan utbildningsorterna. Medelåldern bland studenterna i Lund är omkring 27 år medan Helsingborgsstudenterna i genomsnitt är något över 30 år.⁵ Nästan var tredje Helsingborgsstudent är över 35 år vilket bara gäller för ett fåtal Lundastudenter (diagram 1). Omvänt är andelen studenter som är under 23 år betydligt högre i Lund än i Helsingborg.

Diagram 1: Socionomstudenternas ålder i Lund respektive Helsingborg. (Studenter på termin 5 och termin 7, vårterminen 2009).

Vilka andra generella kännetecken står att finna bland studenterna på socionomprogrammet vid Lunds universitet? Hur ser profilen på de svarande ut med avseende på deras bakgrund? Vilka utbildnings- och arbetslivserfarenheter har de med sig? Vilka skillnader finns mellan studentgruppen i Lund och på Campus Helsingborg?

Skillnader i utbildningsbakgrund

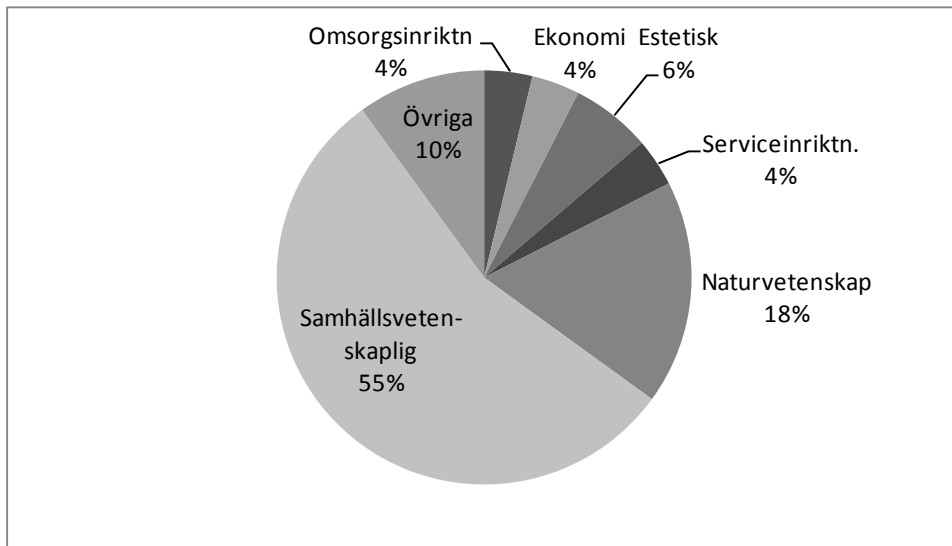
Bortsett från kön har socionomprogrammet en jämförelsevis bred rekryteringsbas. Sett över hela den aktuella studentgruppen har nästan hälften (47%) föräldrar som inte studerat på universitet eller högskola. Detta kan jämföras med situ-

⁵ Avser studerande på termin 5 och termin 7 vårterminen 2009.

ationen på psykologprogrammet och läkarprogrammet där samma sak gäller för så få som 22% respektive 16%.⁶ Skillnaden blir än mer markant om jämförelsen bara görs med socionomstudenterna på Campus. Här kommer nästan sex av tio studenter (57%) från hem utan akademisk utbildningstradition. Motsvarande andel bland Lundastudenterna är 38%.

Skillnader mellan Lunda- och Helsingborgsstudenter kan också utläsas i fråga om gymnasieutbildning. Lundastudenternas gymnasiala utbildningsbakgrund domineras kraftigt av tydligt studieförberedande gymnasieutbildningar. Över hälften har studerat på samhällsvetenskapligt program/linje och nästan var femte har gått en naturvetenskapligt orienterad gymnasieutbildning (diagram 2).

Diagram 2: Lundastudenternas gymnasiala utbildningsbakgrund.⁸

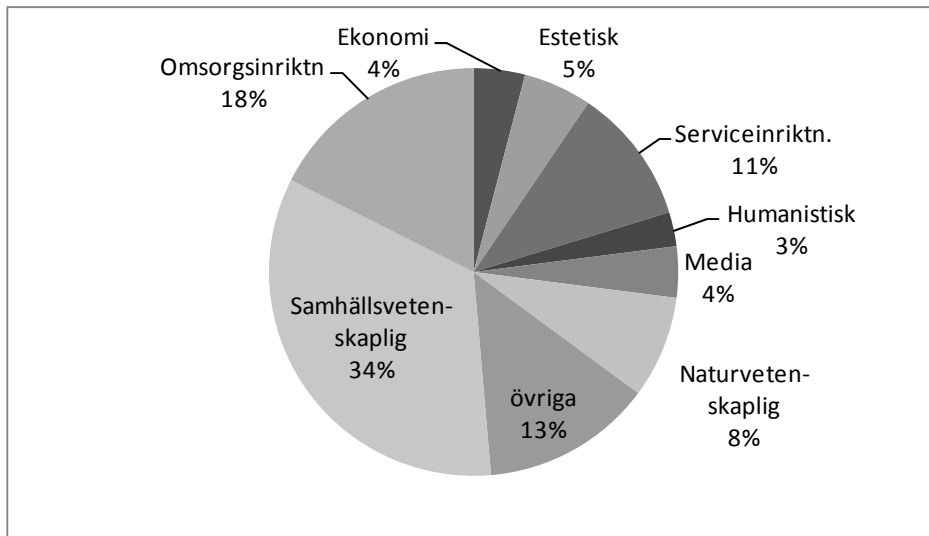

Även bland socionomstudenterna på Campus Helsingborg har många gått studieförberedande gymnasieutbildning och liksom i Lund är samhällsvetenskaplig inriktning vanligast (diagram 3). Samtidigt har betydligt fler gått omsorgsinriktade och serviceinriktade gymnasieutbildningar. Häribland märks Barn- och Fritidsprogrammet, två-årig vårdlinje, administrativa inriktningar samt Hotell- och Restaurangprogrammet. En annan aspekt på den gymnasiala utbildningsbakgrunden är att hälften av Helsingborgsstudenterna (54%) har kompletterat sina gymnasiebetyg innan de sökte sig till universitetet. Detsamma gäller för omkring 40% av Lundastudenterna.

⁶ Avser programstudenter vid Lunds universitet 2007/2008. Uppgifter från Statistiska Centralbyrån till Lunds universitet (opubl.).

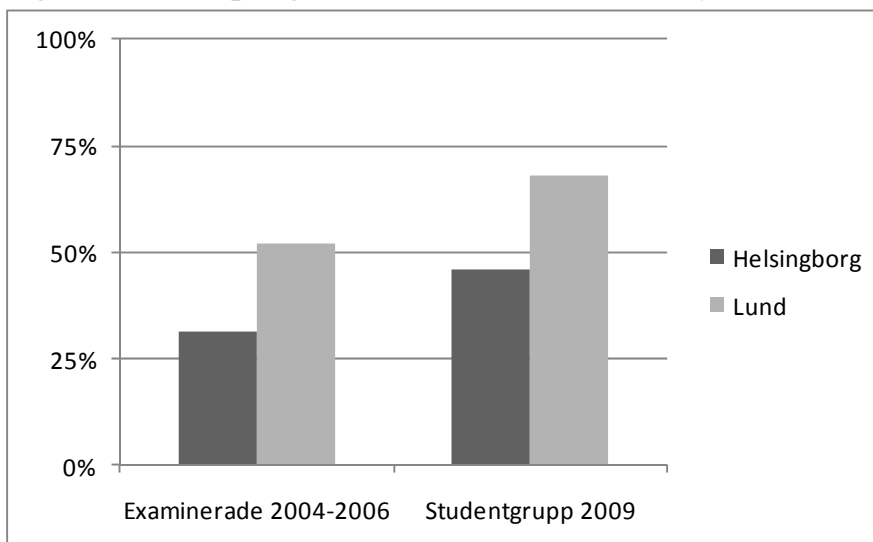
⁸ Frågan om gymnasial utbildningsbakgrund var öppen och har kategoriserats i efterhand. Bland övriga gymnasieutbildningar finns t.ex. utbildningar med idrottsinriktning, fokus på djurskötsel eller med en särskild pedagogisk profil. Bland de Naturvetenskapliga utbildningarna återfinns en med teknisk profil.

Diagram 3: Helsingborgsstudenternas gymnasiala utbildningsbakgrund.⁹

En annan väsentlig skillnad är att Lundastudenterna hade mer erfarenhet av högskolestudier innan de påbörjade programmet. Bland de som examinerades 2004-2006 hade drygt hälften från Lund studerat innan programstudierna och samma sak gällde för färre än var tredje från Helsingborg (diagram 4). Svaren från 2009 års studentgrupp antyder att andelen med tidigare studieerfarenheter generellt sett ökar. Den stora skillnaden mellan utbildningsorterna kvarstår dock. Nästan sju av tio i Lund men färre än hälften på Campus Helsingborg hade studerat innan de började socionomprogrammet.

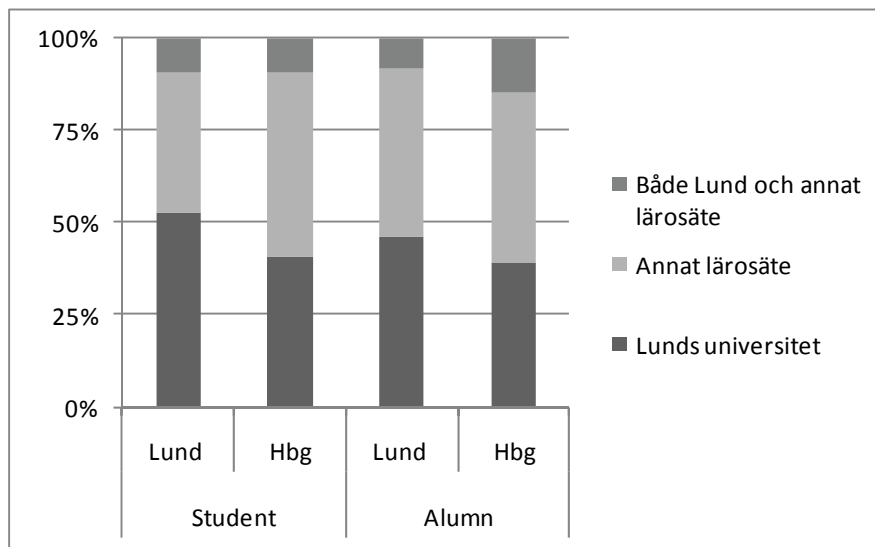
Diagram 4: Andel socionomstudenter som studerat på universitet/högskola innan programstudierna. Fördelat utifrån studieort.

⁹ Bland övriga gymnasieutbildningar finns t.ex. grafisk utbildning och gymnasieutbildning i annat land.

De som hade studerat tidigare anslöt såväl från utbildningar eller kurser inom Lunds universitet som från andra lärosäten. Omkring hälften av dem som studerar i Lund hade bedrivit sina tidigare universitetsstudier vid Lunds universitet. Samma sak gäller för något färre av studenterna på Campus Helsingborg vilka i högre grad ansluter från andra lärosäten. Således förefaller den externa rekryteringen till socionomprogrammet på Campus Helsingborg vara något större än till Lund.

Diagram 5: Lärosäte innan programstudiernas början. Avser studenter som bedrivit universitetsstudier innan de började på socionomprogrammet.

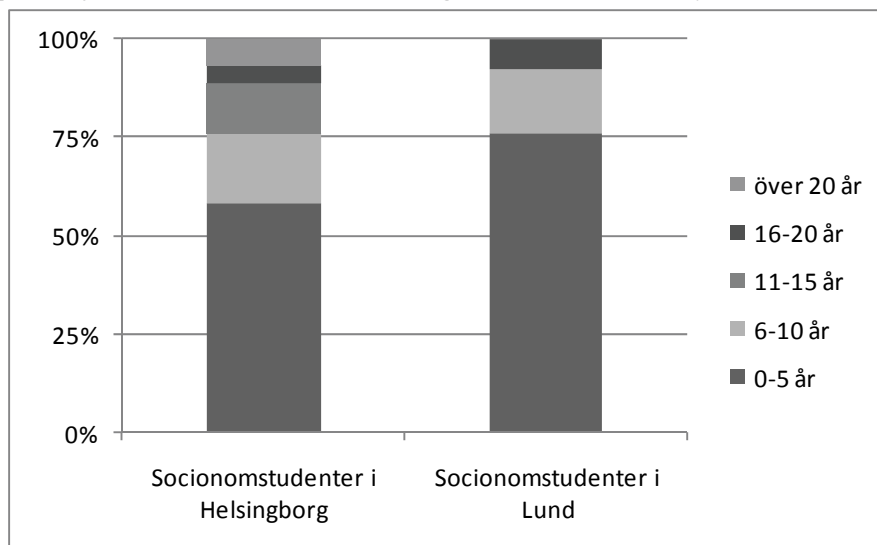

Vilka studieorter som de externt rekryterade studenterna ansluter från varierar. Vanligaste plats för de tidigare studierna är dock Malmö högskola, Högskolan i Halmstad samt Växjö och Karlstad universitet. De flesta har studerat enstaka kurser inom sociologi, genusvetenskap och humaniora och några har studerat ekonomiska eller naturvetenskapliga ämnen. Enstaka studenter har anslutit från programstudier till fritidspedagog, förskollärare eller sjuksköterska.

Arbetslivserfarenheter

De allra flesta av studenterna – fler än åtta av tio – hade hunnit skaffa sig någon slags arbetslivserfarenhet innan de påbörjade sina programstudier. Mot bakgrund av den högre åldern hade Helsingborgsstudenterna emellertid hunnit förvärvsarbeta betydligt längre än Lundastudenterna. Medan Helsingborgsstudenterna i genomsnitt arbetat sju år hade Lundastudenterna arbetat fyra år. Drygt 40 % av studenterna i Helsingborg hade arbetat i mer än sex år och detsamma gäller för knappt var fjärde Lundastudent (diagram 6). Medan många Lundastudenter skaffat sig arbetslivserfarenhet genom feriearbete var det betydligt vanligare att Helsingborgsstudenterna hade haft mer långvariga anställningar.

Diagram 6: Hur många års arbetslivserfarenhet hade studenterna innan de påbörjade socionomutbildningen? Fördelat utifrån utbildningsort.

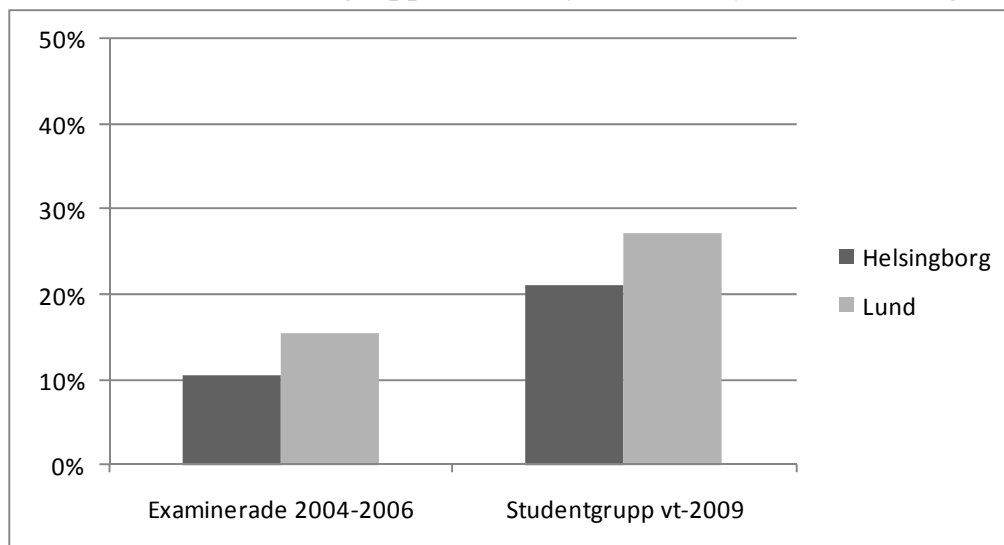

Vad socionomstudenterna haft för slags arbete varierar. Ganska många har arbetat inom restaurangbranschen, andra har arbetat som hantverkare, ekonom eller på lager. Det vanligaste är emellertid att studenterna tar med sig arbetslivserfarenheter från människobehandlande organisationer, där de har arbetat som t.ex. vårdbiträde, barnskötare, personlig assistent eller habiliteringspersonal.

Ökad andel studenter med utlandsfödda föräldrar

Det är inte bara i fråga om utbildningsbakgrund som socionomprogrammet har en bred rekryteringsbas. Under de senaste åren förefaller andelen studenter med utländsk bakgrund ha ökat snabbt (diagram 7). Bland de som examinerades mellan 2004-2006 hade 10% av Helsingborgs- och 15% av Lundastudenterna någon förälder som var född i utlandet. Sett till de svarande i 2009 års studentgrupp är andelen i princip fördubblad. Omkring 20% av studenterna på Campus Helsingborg och 27% av studenterna i Lund har någon utlandsfödd förälder.

Diagram 7: Andel studenter med utlandsfödd förälder bland examinerade 2004-2006 och studentgrupp vt-2009, fördelat utifrån utbildningsort.

Uppväxtort, boende och studiesocial situation

Nästan var femte Helsingborgsstudent har vuxit upp i Helsingborg. Uppväxtorten har mindre betydelse för rekryteringen till Lund, där omkring en tiondel vuxit upp i staden. Av de Helsingborgsstudenter som vuxit upp utanför Helsingborg kommer hälften från västkusten på en sträcka mellan Bjärred i söder och Göteborg i norr. Särskilt omfattande tycks rekryteringen vara från grannkommunerna Landskrona och Höganäs.

Det är ingen självklarhet att bo på studieorten. Drygt hälften av både Lunda- och Helsingborgsstudenterna bor på sina respektive studieorter. I övrigt bor en ganska stor andel av Lundastudenterna i Malmö (25%) medan Helsingborgsstudenterna ofta bor någonstans längs västkusten; Halmstad, Landskrona, Höganäs, Laholm eller Ängelholm.

Vanligaste boendeformen är hyresrättslägenhet (35%) och bostadsrätt/villa (33%). Boende i studentlägenhet är betydligt vanligare bland Lundastudenterna (24%) än bland de som studerar i Helsingborg (8%). Bland Helsingborgsstudenterna bor 40% i bostadsrätt/villa. Merparten är nöjda med sitt boende både pendlingsmässigt och studiemässigt. Detta gäller såväl för Lundastudenterna som för Helsingborgsstudenterna. Med hänsyn till umgänget med kursarna fungerar boendet sämre. Detta gäller i högre grad för Helsingborgs- än för Lundastudenterna och förklaras sannolikt av längre restider och att fler har bildat familj. Att ha barn är betydligt vanligare bland studenterna i Helsingborg. Nästan var tredje student i Helsingborg har hemmavarande barn under 18 år. Detta gäller i betydligt lägre grad för Lundastudenterna (14%).

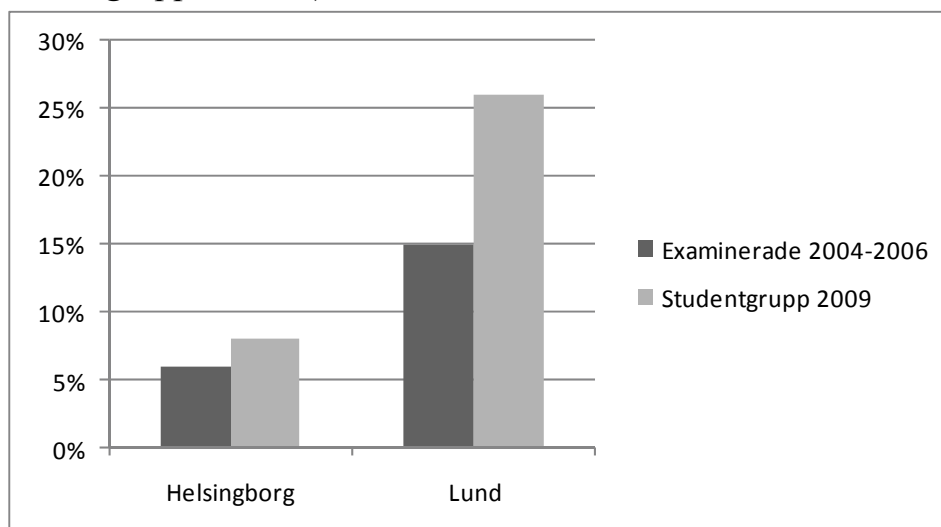
3. Studiemönster och retention

Socionomutbildningen är en programutbildning som omfattar 7 terminer varefter man uppnått en fil. kand. i socialt arbete och examineras som socionom. Individuella studiemönster varierar dock. Hur vanligt är det exempelvis att studenterna bedriver parallella studier och vad är det i så fall för studier som lockar? Hur omfattande är avhoppen och hur många fullföljer utbildningen? Efter den sjunde terminen har studenterna möjlighet att studera vidare mot en magister- eller masterexamen. Högskoleverket och Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (2003) har dock konstaterat att få socionomer intresserar sig för att bedriva fördjupningsstudier efter avlagd socionomexamen. Kring millenniumskiftet rekryterades inte mer än hundratalet studenter över hela landet till det breda utbudet av magisterexamina i ämnet (Högskoleverket 2002). Vad kan föreliggande studie säga om Lunda- och Helsingborgsstudenternas övergång till fördjupningsstudier? Hur många av socionomstudenterna väljer att studera mot en magister- eller masterexamen?

Parallella studier och studier i kombination med förvärvsarbete

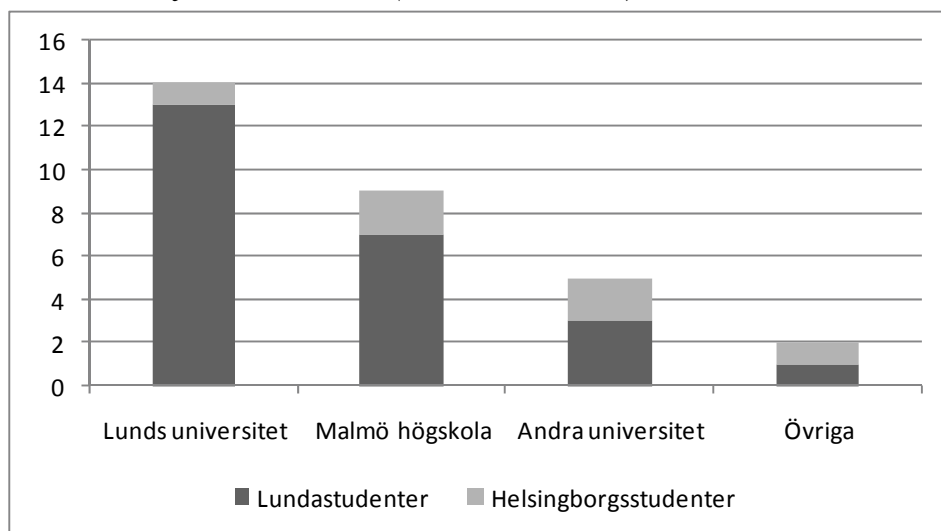
Att studera annat parallellt med programstudierna är betydligt vanligare bland studenterna i Lund än bland studenterna i Helsingborg. Av de som examinerades 2004-2006 hade 15% av Lundastudenterna och omkring 6% av Helsingborgsstudenterna bedrivit parallella studier. Skillnaden är ännu större i 2009 års studentgrupp (diagram 8). Så många som var fjärde student i Lund uppger att de har studerat utanför programmet och samma sak gäller för färre än var tionde i Helsingborg.

Diagram 8: Andel studenter som bedriver andra studier parallellt med socionomprogrammet, fördelat utifrån studieort (examinerade 2004-2006 och studentgrupp ht 2009).

Vanligast är parallella studier i sociologi, psykologi och juridik. Andra exempel utgörs av sexologi, genusvetenskap och språkstudier. De parallella studierna bedrivs till största del inom Lunds universitet (diagram 9). I övrigt är studier vid Malmö högskola ingen ovanlighet. Någon studerar också på kurser med annan arrangör än universitet eller högskola. I dessa fall är det myndigheter eller frivilligorganisationer som står för utbildningen.

Diagram 9: *Var bedriver studenterna sina parallella studier?*
Fördelat utifrån studieort (antal studenter).

Att Lundastudenterna i högre grad studerar utanför programmet hänger samman med det rikare utbildningsutbud som Lund kan erbjuda. Nästan samtliga (87%) studenter i Lund är nöjda med sina möjligheter att läsa kurser utanför sitt program och samma sak gäller för betydligt färre av de som studerar i Helsingborg (60%). Samtidigt kan vi konstatera att studieintensiteten är förhållandevis låg. Bland 2003 års nybörjare hade färre än hälften av de som var registrerade för parallella studier fullföljt dessa. Detta kan jämföras med studieprestationerna inom ramen för programmet, vilka generellt sett är mycket goda. Studenterna har i genomsnitt klarat ca 97% av de kurspoäng som de varit registrerade för.¹⁰ Medan de parallella studierna kan ha låg prioritet klarar studenterna alltså av sina programstudier.

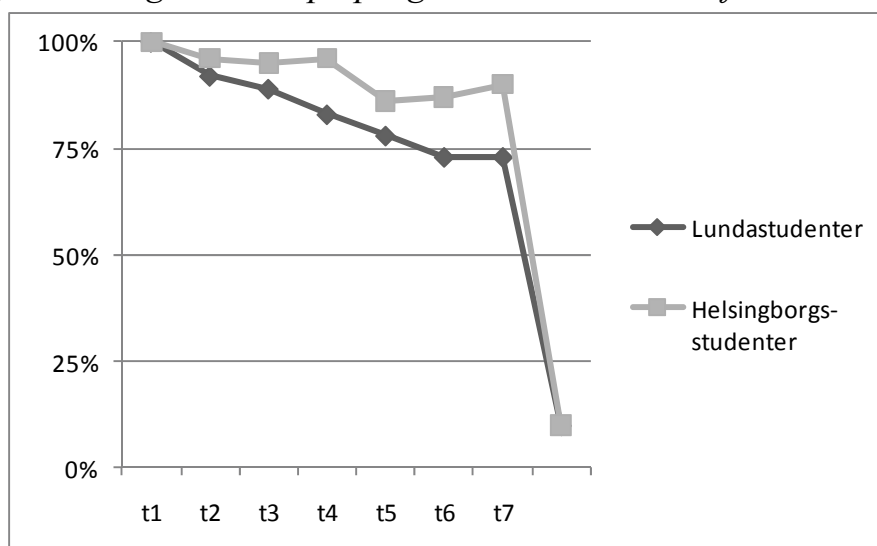
Ganska många förvärvsarbetar under terminerna. Detta gäller för drygt fyra av tio bland såväl Lunda- som Helsingborgsstudenterna. Den genomsnittliga arbetsinsatsen är drygt tio timmar i veckan och inte heller i detta avseende finns någon skillnad mellan Helsingborg och Lund. Annars är studielån i kombination med studiebidrag den viktigaste finansieringsformen. Denna gäller för uppemot åtta av tio studenter.

¹⁰ Avser antagna till socionomprogrammet vid Lunds universitet 2002-2004 och bygger på uppgifter från LADOK.

Retention och studier mot magister- eller masterexamen

En utbildnings retention avser i vilken utsträckning som studenterna fullföljer och inte avbryter sin utbildning. Ett mått på retentionen för socionomutbildningen kan ges om vi följer en grupp students väg mot examen. Med uppgifter från LADOK kan vi följa de 155 studenter som påbörjade socionomprogrammet i Lund och Helsingborg år 2003.¹¹ Som diagram 10 visar är avhoppen få, i synnerhet bland studenterna på Campus Helsingborg. Efter fem terminer var nästan nio av tio (86%) av Helsingborgsstudenterna fortsatt registrerade på utbildningen. Samma sak gällde för nästan åtta av tio studenter (78%) i Lund. Efter termin 7 hade de allra flesta tagit examen och bara ett fåtal (10%) var fortsatt registrerade på programmet. I maj 2009, sex år efter det att studierna påbörjades, hade 86% av 2003 års Helsingborgsstudenter tagit ut examen. Motsvarande andel bland de som påbörjade sina studier i Lund var 73%. Retentionstalen kan dock variera och situationen för 2004 års nybörjare vid samma tidpunkt kan användas som jämförelse. Av de som bedrivit sina studier i Helsingborg hade 67% tagit examen och samma sak gällde för 70% av dem som studerat i Lund.

Diagram 10: Andel av 2003 års nybörjare på socionomprogrammet som var fortsatt registrerade på programmet termin 1-7, fördelat utifrån studieort.

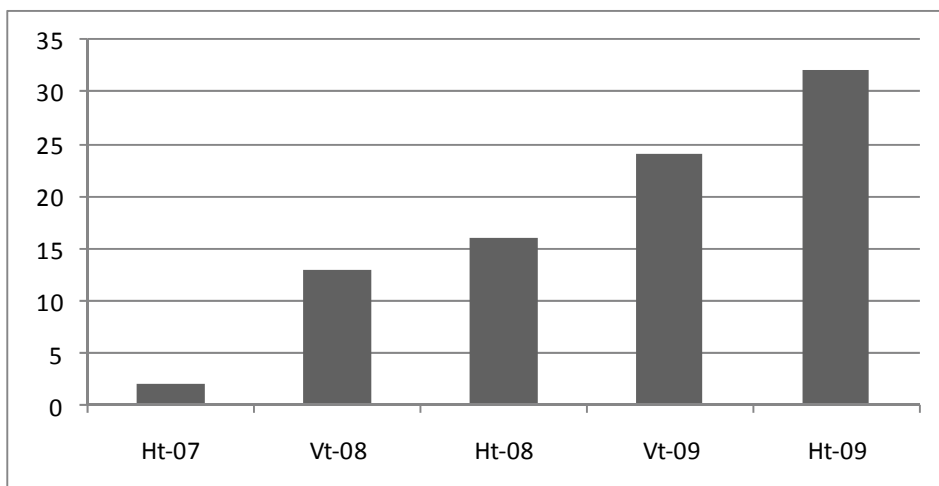
Hur vanligt är det att studenterna fortsätter sina studier i socialt arbete efter det att de avslutat programmet? Sett till antalet uttagna examina är det få som fullföljer sådana fördjupningsstudier. Bland de som påbörjade socionomutbildningen vid Lunds universitet höstterminen 2003 hade sex tagit ut en magisterexamen i februari 2010 och studenter som tagit ut en masterexamen är ännu något färre.¹³ Samtidigt är det viktigt att notera att intresset för att studera på masterpro-

¹¹ Av 2003 års 155 nybörjare var 74 antagna till Helsingborg och 81 till Lund.

¹³ Av samtliga som påbörjade socionomprogrammet 2002, 2003 och 2004 hade fem tagit ut en masterexamen i februari 2010.

grammet ökar (diagram 11). Bara mellan höstterminen 2008 och höstterminen 2009 hade antalet studenter som påbörjade masterprogrammet fördubblats. Huruvida dessa fullföljer sina studier vet vi dock ännu inget om.

Diagram 11: Antal studenter som påbörjat masterprogram i socialt arbete ht 07 – ht 09.

4. Studierna på socionomprogrammet

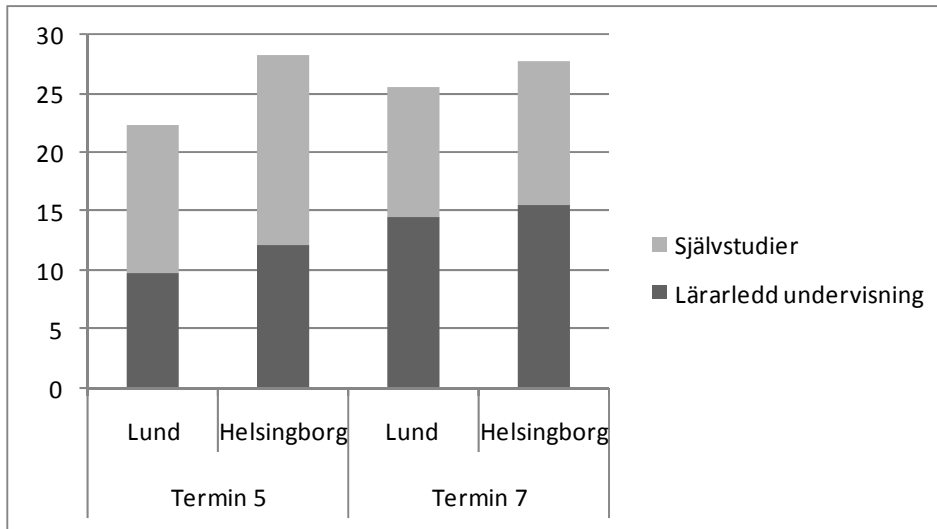
Vilka erfarenheter har socionomstudenterna av sina studier på programmet? Hur mycket tid lägger de ned på studierna? Hur bedömer de studietakten och svårighetsgraden? Hur mycket tränar studenterna sådana färdigheter och kunskaper som ingår i examensmålen för utbildningen och hur bedömer de resultaten av denna träning?

Studieinsats

Enligt 2003 års Studentbarometer var socionomstudenterna i Helsingborg den studentgrupp inom samhällsvetenskaplig fakultet som ägnade mest tid åt sina studier. I genomsnitt tog de del av 15 timmars lärarledd undervisning i veckan – vilket var mest inom hela fakulteten – och de ägnade omkring 20 timmar åt självstudier. Medan Helsingborgsstudenternas totala studieinsats således uppgick till 35 timmar i veckan lade Lundastudenterna i genomsnitt ned 31 timmar per vecka på sina studier. Även om Lundastudenterna rapporterade något färre studietimmar än Helsingborgstudenterna var deras studieinsats bland de högsta inom fakulteten (Utvärderingsenheten, 2004:225).

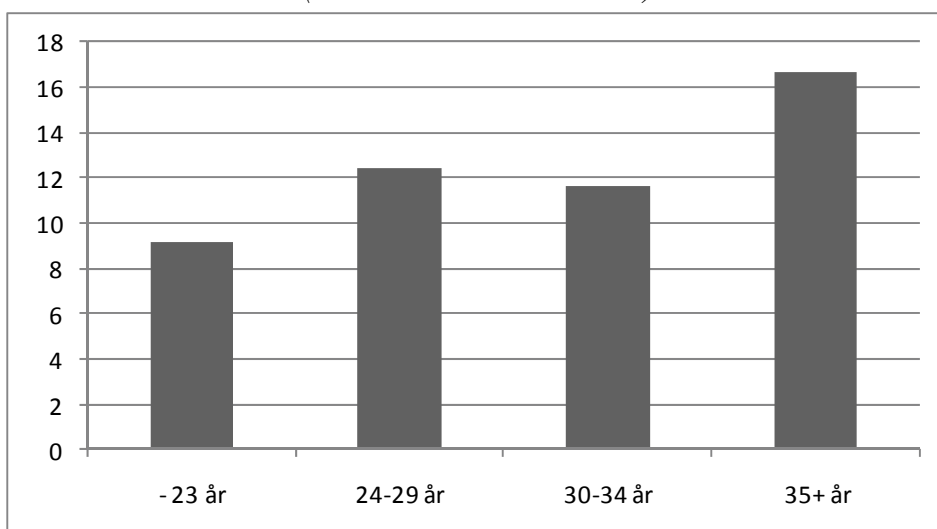
Enligt de socionomstudenter som deltagit i föreliggande utvärdering har studieinsatsen minskat. Oavsett om studierna bedrivs på den femte eller den sjunde terminen kommer vare sig Helsingborgs- eller Lundastudenterna upp i 2003 års nivåer (diagram 12). Medan den lärarledda undervisningen framstår som ganska intakt tycks det framförallt vara tiden för självstudier som minskat. I sammanhanget bör dock beaktas att studenterna på termin 5 gör sin praktik. Enkätfrågan om studieinsats är förvisso inte formulerad som om den bara skulle gälla innevarande termin. Samtidigt är det viktigt att notera att studenterna på termin 5 uppger mindre lärarledd undervisning vilket förmodligen kan förklaras av att de gör sin praktik.

Diagram 12: Studieinsats för 2009 års studentgrupp. Mätt i antal timmar/vecka och fördelad utifrån lärarledd undervisning/självstudier. (Redovisad per termin och studieort).

En lägre studieinsats skulle möjligen kunna förklaras av att studierna konkurrerar med andra åtaganden. Av studenternas utsagor framgår emellertid att färre studietimmar vare sig hänger samman med arbete sidan om studierna eller familjeliv. Däremot tycks studenternas ålder ha stor betydelse för studieinsatsen: ju yngre socionomstudenterna är desto mindre tid tycks de lägga de ned på sina studier (diagram 13). Medan de socionomstudenter som är 23 år eller yngre rapporterade nio timmars självstudier per vecka satsade studenter som är 35 år eller mer nästan 17 timmar i veckan på självstudierna.

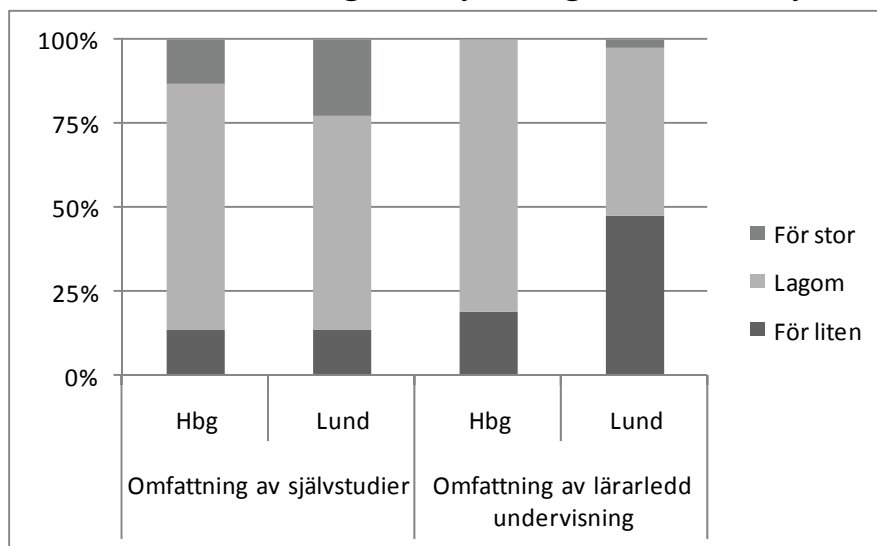
Diagram 13: Omfattningen av socionomstudenternas självstudier i relation till ålder. (Antal timmar i veckan).

Även om inslaget av självstudier i vissa fall framstår som knapp tycks få studenter vara av uppfattningen att den egna studieinsatsen skulle vara för liten. Detta

gäller för drygt var tionde student i såväl Lund som Helsingborg (diagram 14). Däremot är ganska många av socionomstudenterna i Lund kritiska till omfattningen av den lärarledda undervisningen. Nästan hälften menar att omfattningen av lärarledd undervisning är för liten.

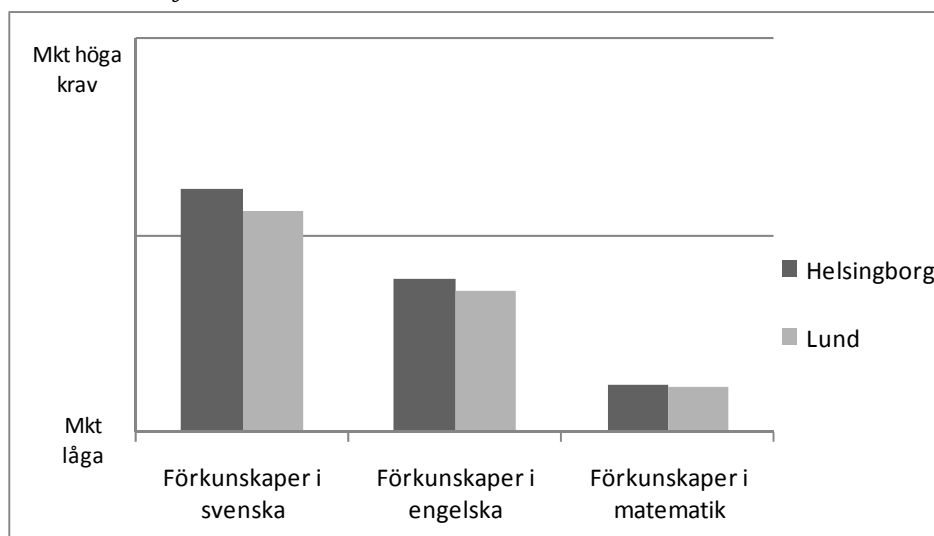
Diagram 14: Socionomstudenterna bedömning av självstudiernas och den lärarledda undervisningens omfattning. Redovisat utifrån studieort.

Förkunskapskrav, studietakt och studiernas svårighetsgrad

Studieinsatsens omfattning är nära förbunden med kravbild och studietakt. Hur bedömer studenterna kraven på förkunskaper? Hur omfattande studieinsats krävs för att bli godkänd på kurserna? Sett till förkunskapskraven är det få som menar att studierna skulle ställa några större krav på kunskaper i engelska eller matematik (diagram 15). Kraven på förkunskaper i svenska är betydligt högre, dock utan att de i någon generell mening framstår som betungande. Förkunskapskraven bedöms likvärdigt av Lunda- och Helsingborgsstudenterna. Studenter med olika social och kulturell bakgrund gör också likvärdiga bedömningar.

Diagram 15: Vilka krav på förkunskaper ställer studierna?
Fördelat utifrån studieort.

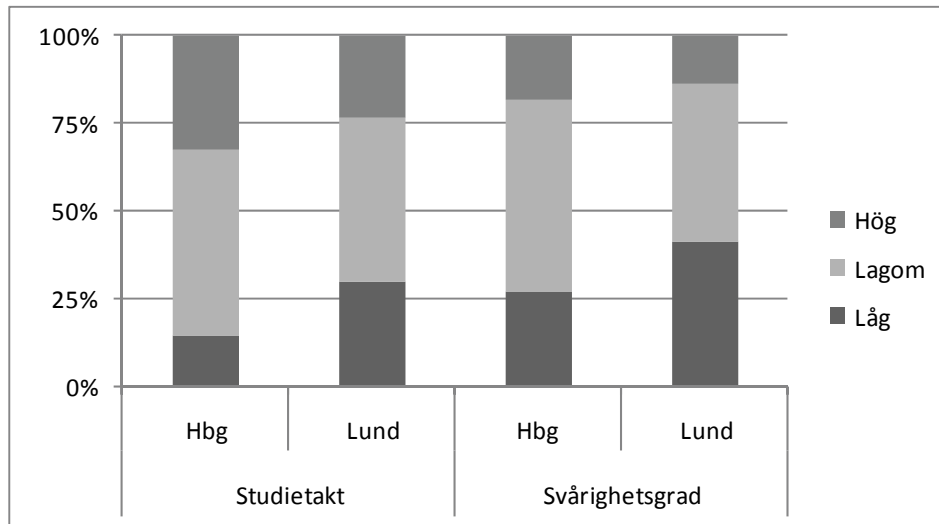
Studiernas svårighetsgrad och studietakt har varit en återkommande fråga för landets socionomutbildningar under 2000-talet. I Högskoleverkets utvärdering från år 2000 kritiserades socionomutbildningarna för att inte ställa tillräckligt höga krav på studenterna. Utvärderingen pekade på att så många som 40% av landets socionomstudenter ansåg att studiekraven på utbildningen var för låga och i anslutning till detta framhölls att studenterna som antas till socionomutbildningen har goda betyg, antas i stor konkurrens och därför är kapabla att möta högre studiekrav än de som ställs (Högskoleverket, 2000). Kritiken mot en låg kravnivå gällde socionomutbildningarna i landet i stort. För socionomprogrammet i Lund framhölls bland annat att studenterna som kom direkt från gymnasiet hade svårt att uttyda kravbilden. Å ena sidan mötte de stora mängder kurslitteratur, å andra sidan upplevde de det som enkelt att klara av studierna. Mot den bakgrunden påtalade Högskoleverket att kravbilden måste tydliggöras.

När resultaten av utvärderingen år 2000 följdes upp tre år senare pekades på fortsatta brister gällande kravnivån (Högskoleverket och Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap, 2003). Enligt bedömargruppen var studiekraven fortfarande låga och ojämna på flera håll i landet. Samtidigt framhölls att många utbildningar tagit till sig av kritiken och arbetat förtjänstfullt med kravproblematiken. För Lund bekräftas denna utveckling av 2003 års Studentbarometer. Av barometern framgår att ganska få av de medverkande socionomstudenterna, färre än var tionde, anser att studierna skulle vara för lätta (Utvärderingsenheten 2004:225).

I föreliggande utvärdering aktualiseras problematiken kring studietakt och studiernas svårighetsgrad. Det är i synnerhet Lundastudenterna som är kritiska (diagram 16). Nästan en tredjedel av socionomstudenterna i Lund menar att stu-

dietakten är för låg (30%) och ännu något fler tycker inte att studierna har tillräckligt hög svårighetsgrad (41%). Förhållandevis få av Helsingborgsstudenterna anser att studietakten är för låg. Betydligt fler, drygt en fjärdedel, framhåller att studierna kunde varit svårare.

Diagram 16: Helsingborgs- och Lundastudenternas bedömning av studietakt och studiernas svårighetsgrad.

Att en hel del socionomstudenter är kritiska till studiernas svårighetsgrad framkommer också av enkätens öppna frågor. När studenterna lyfter fram svagheter med utbildningen är just svårighetsgrad och kravnivå ett återkommande tema. Var fjärde student framhåller på olika sätt att de tycker att det ställs för låga krav på studiegruppen.

Låga krav, självklart har alla ett eget ansvar men för min del lade jag mig tidigt på en lägre nivå än vad jag brukar. (Studentsvar, Lund)

För låga krav. För låg nivå på examinationer. (Studentsvar, Lund)

Lite för låga krav på studenterna. Lätt att "slinka igenom". (Studentsvar, Lund)

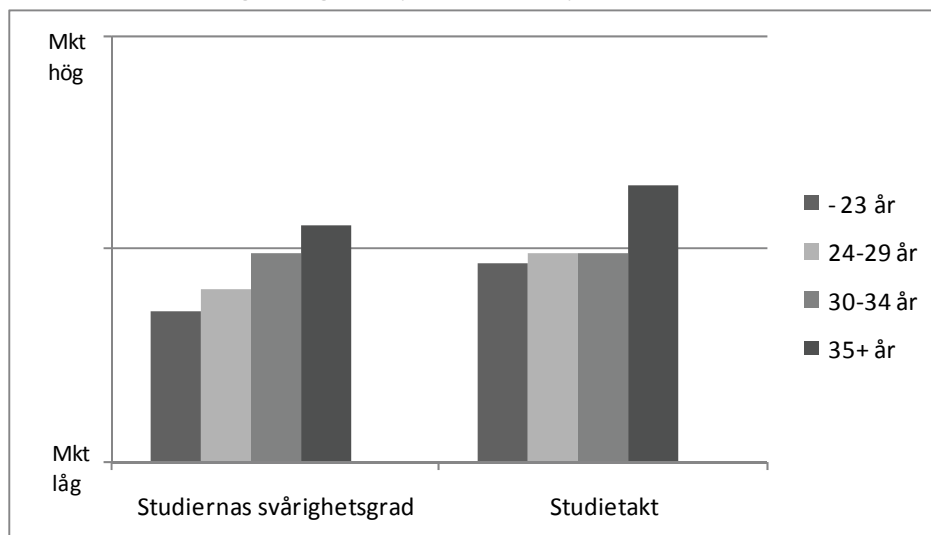
Det är för lätt att glida igenom på programmet genom att rida på andras kunskaper och engagemang. (Studentsvar, Helsingborg)

Även om studenter framför kritik mot låg studietakt och låg svårighetsgrad är det viktigt att konstatera att kritiken inte delas av alla. Som framgår av diagram 16 är det också många som är tillfredsställda med både studietakten och studiernas svårighetsgrad. Därtill finns det socionomstudenter som å sin sida anser att studierna är alltför krävande. Detta gäller framförallt i Helsingborg där var tredje student beskriver studietakten som hög. Variationen motsäger inte det faktum att en del betraktar studierna som alltför enkla. De varierade omdömena understryker emellertid komplexiteten i problemet. Vad som bedöms som hög studietakt

av den ene studenten kan helt enkelt bedömas som låg studietakt av den andre och studiemoment som är enkla för någon kan vara svåra för en annan. Frågorna kring studiekraven framstår med andra ord som mer komplexa än att det enkom skulle handla om att studierna är för "slappa" och att lösningen bara är att höja kravnivån.

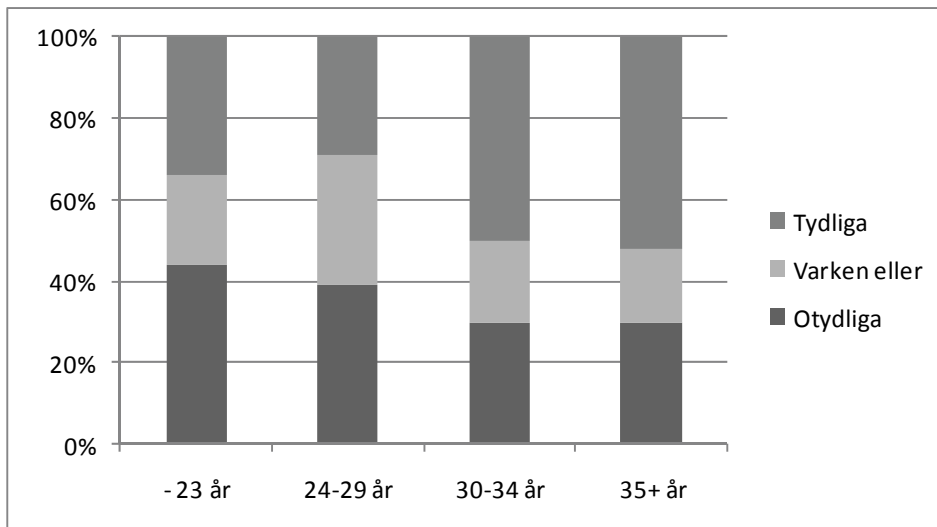
Vem är det som tycker att studierna är för enkla och vem anser å sin sida att studierna är mera krävande? Frågeställningarna länkar tydligast till ålder. Medan de yngre studenterna ofta tycker att studierna är enkla pekar de äldre studenterna i högre grad på studiernas svårighetsgrad. Ju äldre studenterna är, desto mer komplicerade tenderar de alltså att beskriva sina studier (diagram 17).

Diagram 17: Socionomstudenternas bedömning av studietakt och studiernas svårighetsgrad, fördelat utifrån ålder.

Hur studenterna bedömer studiernas kravbild följer alltså deras intresse för självstudier på ett ganska logiskt vis. Det är de yngsta socionomstudenterna som upplever kraven i utbildningen som lägst och som tidigare framkommit är det också denna grupp som lägger minst tid på självstudier. Bedömningen av kravbilden är emellertid förenad med en ganska stor osäkerhet. När studenterna reflekterar kring studiekravens tydlighet menar uppemot hälften av de yngsta socionomstudenterna att kraven är otydliga. Gruppens lägre studieinsats måste med andra ord förstås mot bakgrund av att ganska många av de yngsta socionomstudenterna har svårt att uttyda vad som förväntas av dem (diagram 18).

Diagram 18: Uppfattar socionomstudenterna studiekraven som tydliga eller otydliga? Fördelat utifrån ålder.

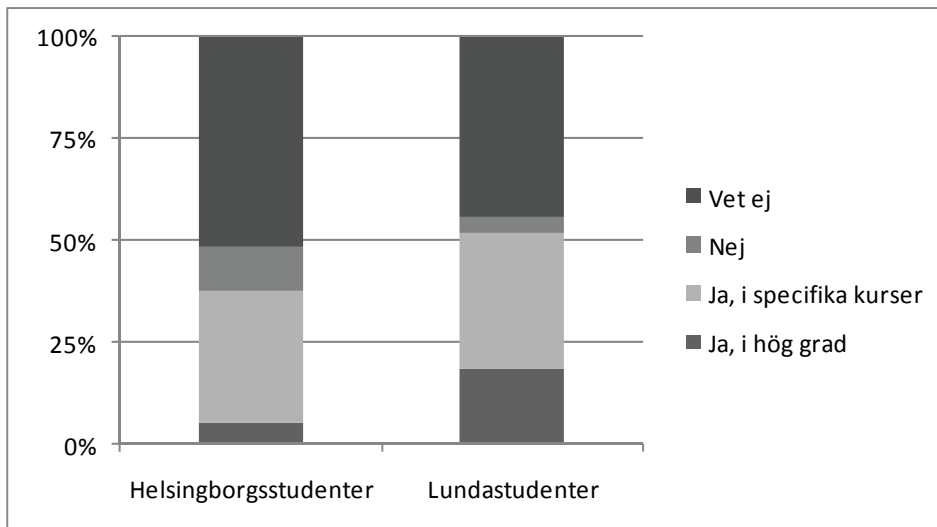

Tvärvetenskapliga perspektiv och studenternas kännedom om forskningen i utbildningsmiljön

Landets socionomutbildningar har tidigare kritiserats för att tvärvetenskapliga och ämnesövergripande perspektiv är svagt utvecklade (Högskoleverket, 2000). Således har socionomutbildningarna också uppmanats att försöka belysa utbildningsinnehållet utifrån ett flertal perspektiv och vetenskapsgrenar. Studenterna i föreliggande undersökning ger en splittrad bild av utbredningen av tvärvetenskapliga perspektiv på socionomprogrammet vid Lunds universitet (diagram 19). Nästan fyra av tio som studerar på Campus Helsingborg menar att utbildningen generellt sett eller i specifika kurser inbegriper tvärvetenskapliga perspektiv. I Lund pekar något fler, omkring hälften, på att utbildningen har tvärvetenskapligt innehåll. De ämnen som i synnerhet integreras uppges vara socialt arbete, sociologi, juridik och psykologi. Medicin, statistik och genusvetenskap är andra ämnen som framhålls.

Få vill mena att utbildningen inte är tvärvetenskapligt upplagd. Samtidigt uppger ganska många, nästan varannan student totalt sett, att de inte vet om utbildningen är tvärvetenskaplig eller inte. Uppgifterna antyder en utbredd osäkerhet om innebörden av ett tvärvetenskapligt arbetssätt. Detta är dock inte liktydigt med att utbildningen inte erbjuder olika vetenskapliga perspektiv på centrala teman och frågeställningar.

Diagram 19: Har socionomstudenternas utbildning innehållit tvärvetenskapliga perspektiv? Fördelat utifrån studieort.

Studenternas kännedom om den forskning som bedrivs på Socialhögskolan framstår som ganska god. De allra flesta, omkring åtta av tio, har viss kännedom om forskningen i utbildningsmiljön och för enstaka studenter är forskningen obekant. Därutöver framhåller omkring var tionde att de i hög grad är förtrogna med forskningen. Flera studenter beskriver forskare på Socialhögskolan i uppskattande ordalag:

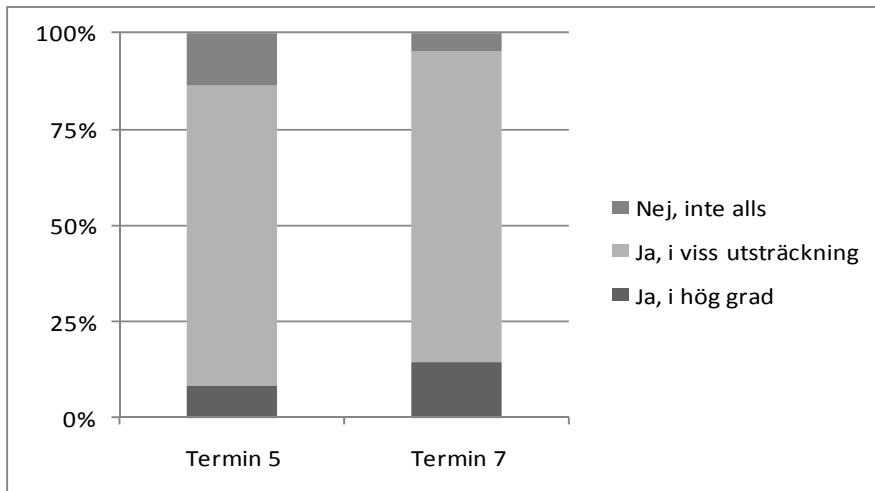
Bra med många av landets ledande forskare på institutionen. (Studentsvar, Lund)

Allmänbildande, intressant, reflekterande, bra föreläsningar, skola där socialt arbete "sitter i väggarna", inspirerande miljö, välkända forskare i lärarkåren. (Studentsvar, Lund)

Allmänbildande, många olika kurser, etiska perspektiv. Kontakt med arbetsmarknaden via praktik. Duktiga föreläsare som både forskar och arbetar på fältet. Bra stämning på skolan. (Studentsvar, Lund)

Helsingborgs- och Lundastudenterna tycker sig i lika hög grad vara bekanta med forskningen i utbildningsmiljön. Vilken termin som studenterna befinner sig på har dock viss betydelse. De som studerar på programmets sjunde termin skrev uppsats under den sjätte terminen och kom genom uppsatsarbetet i närmare kontakt med forskningen än de som studerar på termin 5 (diagram 20). Av de som skrivit uppsats är det få som tycker sig sakna kännedom om forskningen i sin utbildningsmiljö.

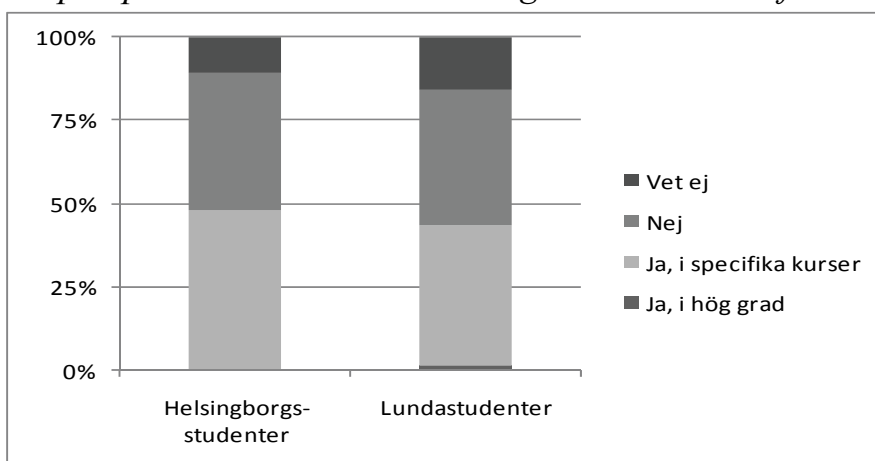
Diagram 20: Känner socionomstudenterna till den forskning som bedrivs i deras utbildningsmiljö? Fördelat utifrån vilken termin som studenterna studerar på.

Internationella perspektiv i utbildningen

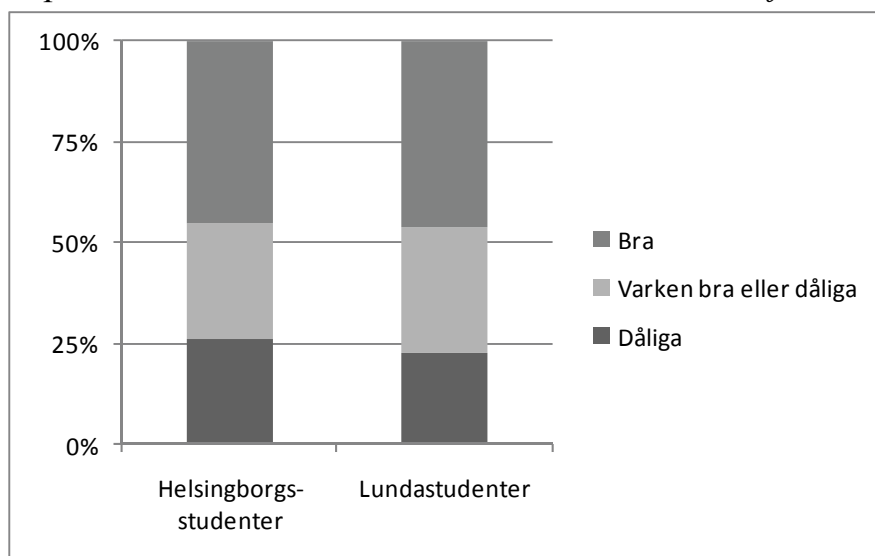
Enligt studenterna har internationella perspektiv ingen framträdande plats i studierna. Omkring hälften framhåller att internationella frågor och perspektiv behandlas i specifika kurser. Den andra hälften uppger antingen att internationella perspektiv inte har någon plats i utbildningen eller att de inte tycker sig veta. Som diagram 21 visar är Lundastudenterna något mer tveksamma till förekomsten av internationella inslag än Helsingborgsstudenterna.

Diagram 21: Bedömer socionomstudenterna att internationella frågor och perspektiv behandlas utbildningen? Fördelat utifrån studieort.

Varannan student kan tänka sig att arbeta utomlands efter examen. Europa utanför Norden lockar flest. Omkring hälften anser sig ha goda möjligheter att etablera utlandskontakter genom praktik eller studier utomlands (diagram 22).

Diagram 22: Hur bedömer socionomstudenterna sina möjligheter att praktisera eller studera utomlands? Fördelat utifrån studieort.

Träningen i utbildningen

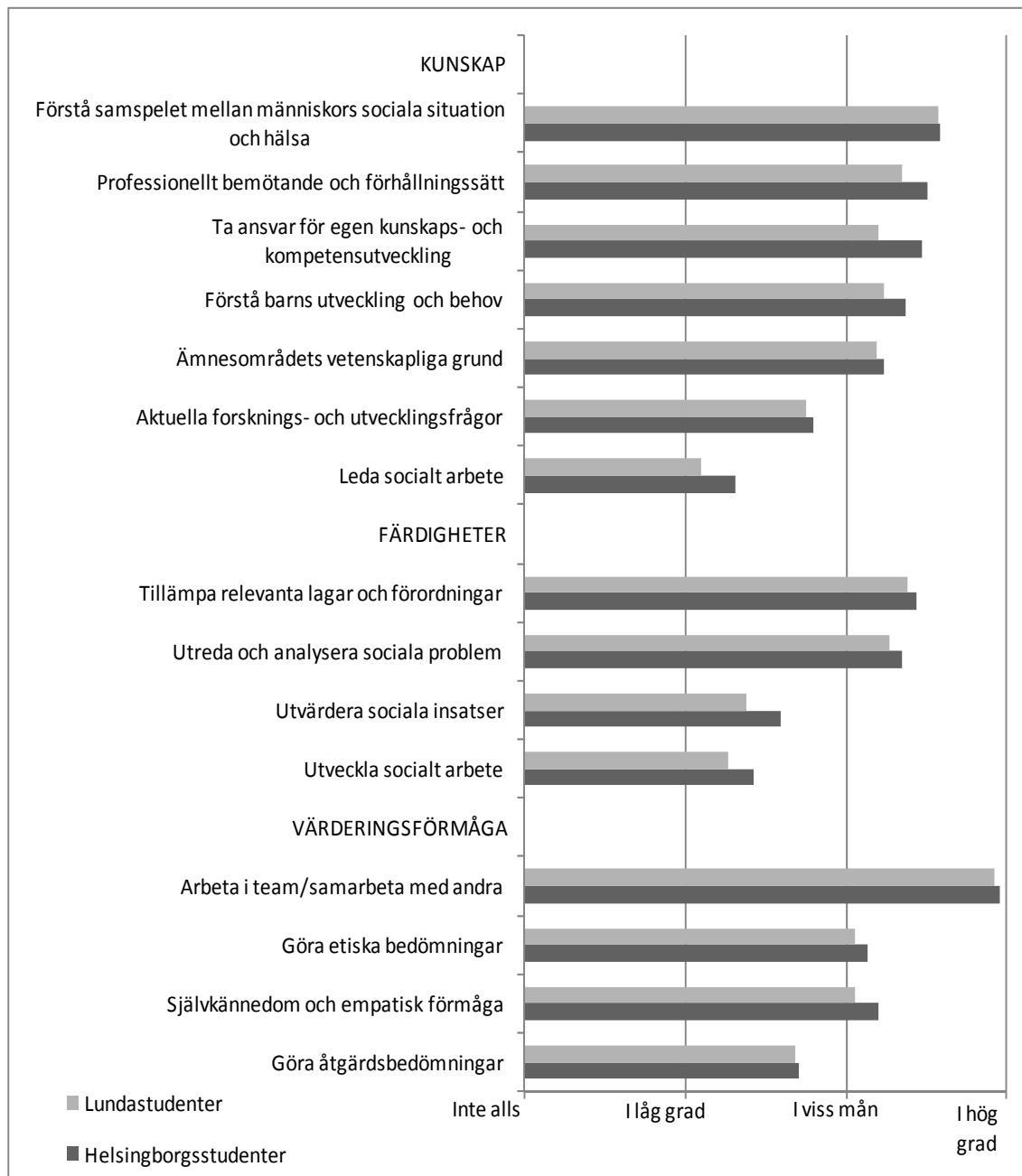
I vilken utsträckning tränar studenterna de kunskaper, färdigheter och värderingsförmågor som uttrycks i examensmålen för socionomutbildningen?¹⁴ Vilka kunskapsområden är prioriterade och vilka ges mindre utrymme? Flera kunskaper, färdigheter och värderingsförmågor ges stort utrymme i utbildningen (diagram 23). Sett till kunskapsmålen tränar studenterna sig mycket i att förstå samspillet mellan människan och hennes omgivning. Träningen uppges också vara omfattande i fråga om att kunna bemöta människor på ett professionellt sätt och att kunna ta ansvar för den egna kunskaps- och kompetensutvecklingen. Att förstå barns utveckling och behov och att orientera sig i ämnesområdets vetenskapliga grund är andra kunskapsområden som tränas i betydande utsträckning.

Färdigheter och värderingsförmågor som är prioriterade i examensbeskrivningen handlar framförallt om att kunna tillämpa relevanta lagar och förordningar, utreda och analysera sociala problem och samarbeta med andra. I samtliga dessa avseenden anser studenterna att de har goda möjligheter till träning och utveckling.

Några av examensmålen tränas i betydligt lägre grad. Detta handlar i synnerhet om att kunna leda, utveckla och utvärdera socialt arbete. Att göra åtgärdsbedömningar är en annan förmåga som tränas i begränsad utsträckning.

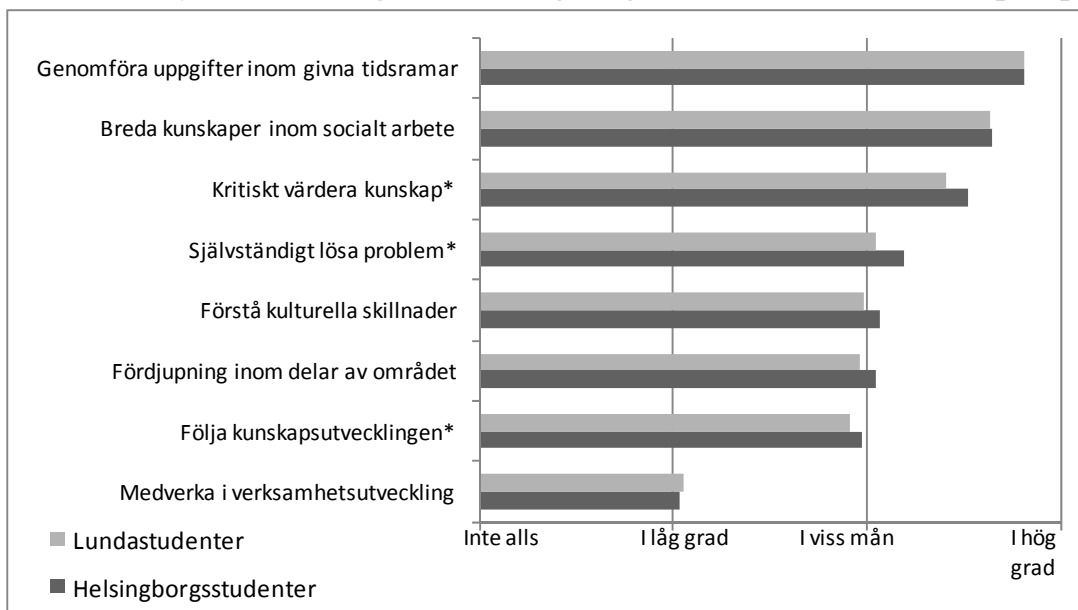
¹⁴ Se bilaga 2 i Högskoleförordningen.

Diagram 23: I vilken utsträckning tränas examensmålen för socionomprogrammet inom ramen för utbildningen? Helsingborgs- och Lundastudenters perspektiv.

Studenterna tränar givetvis andra viktiga färdigheter som inte kommer till explicita uttryck i examensmålen för socionomprogrammet. Studenterna uppger bland annat de får omfattande träning i att kunna genomföra uppgifter inom givna tidsramar och att värdera kunskap på ett kritiskt sätt (diagram 24). Dessutom fokuserar utbildningen i hög grad på att studenterna skall få en bredd i sina kunskaper inom socialt arbete. En förmåga som studenterna tycker sig träna sig i betydligt lägre grad är att medverka i verksamhetsutveckling.

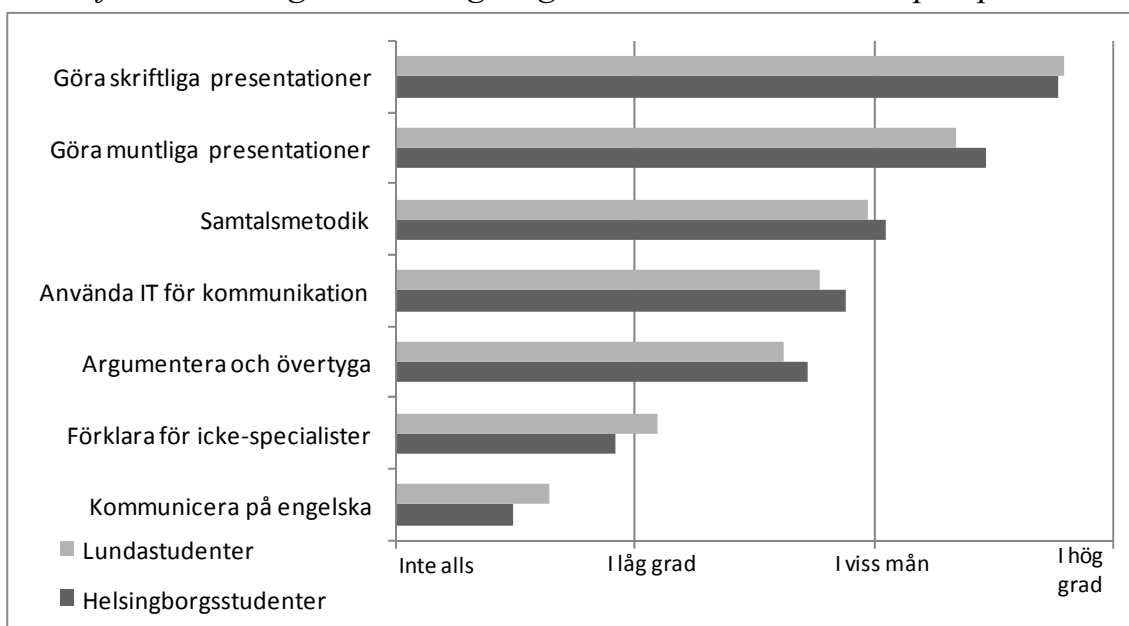
Diagram 24: I vilken utsträckning tränas generella akademiska färdigheter inom ramen för utbildningen? Helsingborgs- och Lundastudenters perspektiv.

*Ingår som färdighetsmål för all högskoleutbildning, Högskolelagen (1 kap 8 §).

Studenterna tränar också flera kommunikativa färdigheter (diagram 25). Detta gäller framförallt att göra skriftliga men också muntliga presentationer. Att förklara för personer som inte är specialister inom fältet är en förmåga som inte tränas särskilt mycket.

Diagram 25: I vilken utsträckning tränas kommunikativa färdigheter inom ramen för utbildningen? Helsingborgs- och Lundastudenters perspektiv.

Resultatet av träningen

Vad har träningen resulterat i? Inom vilka kunskaps- och färdighetsområden bedömer studenterna sina resultat som goda och inom vilka områden är de mera tveksamma till vad de lyckats uppnå? När studenterna bedömer sina resultat inom vart och ett av examensmålen är de i huvudsak nöjda (diagram 26). Detta gäller i synnerhet för de kunskaps- och färdighetsområden som också tränats mest. Med andra ord sammanfaller kvalitet med kvantitet: ju mer studenterna har tränat något desto bättre resultat har de lyckats uppnå. Ett av områdena som både tränats mycket och där resultaten är mycket goda är förmågan att förstå samspelet mellan människans sociala situation och hälsa. Att studierna utvecklar förmågan att analysera individen i hennes omgivning är även något som framhålls när såväl studenter som alumner preciserar utbildningens styrkor:

Sätter mötet människor emellan i fokus. Hur man fungerar i samspel med andra. (Studentsvar, Helsingborg)

Öka förståelsen för omgivningens påverkan på individen. Bra, intressanta och viktiga ämnesområden. (Studentsvar, Lund)

Fått större självkännedom och förståelse för människor och samhälle samt kopplingar däremellan. (Alumnsvar, Lund)

Andra exempel på områden där studenterna överlag beskriver sina resultat som mycket goda är förmågan till professionellt bemötande och förståelsen för barns utveckling och behov. Som regel tycker studenterna också sig ha utvecklat sin förmåga att ta ansvar för den egna kunskaps- och kompetensutvecklingen. Allra bäst resultat tycker studenterna sig ha uppnått beträffande sin samarbetsförmåga, självkännedom och empatiska förmåga. Socionomprogrammets bidrag till utvecklingen av dessa förmågor är också något som flera framhåller som en av utbildningens främsta styrkor.

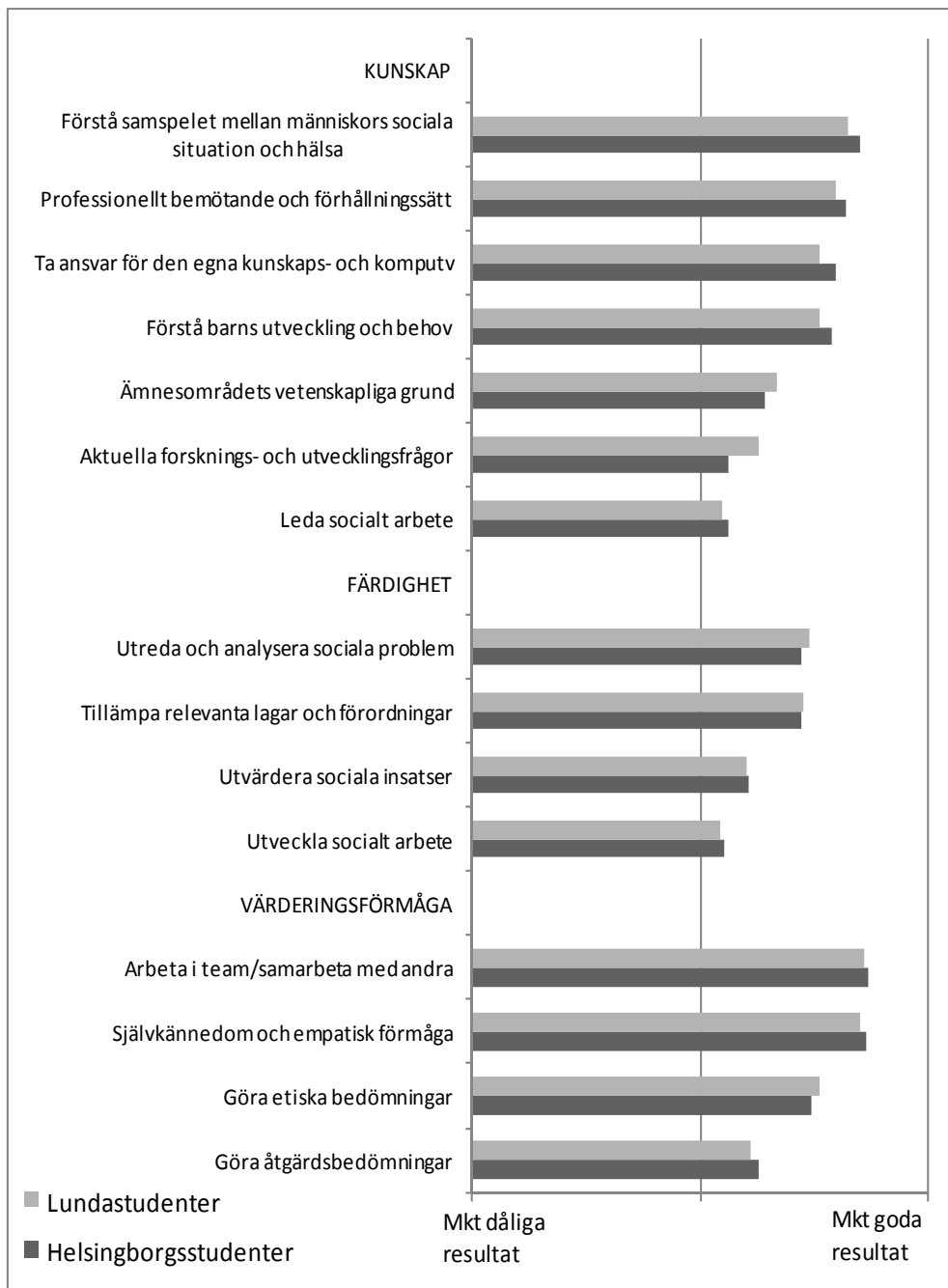
Berör många olika ämnesområden, man får en bred grund att stå på. Lär sig samarbeta med "oliksinnade". Under utbildningen ges även möjlighet att arbeta mycket med sina egna styrkor och svagheter - ökad självinsikt, vilket är positivt för kommande yrkesutövning. (Studentsvar, Helsingborg)

Uppmuntrar till reflektion, ökar empatisk förmåga och självkännedom. (Studentsvar, Lund)

Fördjupar det kritiska tänkandet och förståelse för människor i olika livssituationer. Den empatiska förmågan ökar under utb. (Studentsvar, Lund)

Inom de områden där träningen varit mer begränsad är resultaten också något sämre. Detta gäller förmågan att leda, utveckla och utvärdera socialt arbete samt att göra åtgärdsbedömningar.

Diagram 26: Hur bedömer studenterna sina studieresultat inom ramen för programmets examensmål? Helsingborgs- och Lundastudenters perspektiv.

Studenterna tycker sig också ha uppnått goda resultat inom färdighetsområden som inte explicit uttrycks i examensmålen. Merparten har exempelvis utvecklat sin förmåga att hålla deadlines, att värdera kunskap och information kritiskt, att lösa problem på ett självständigt sätt samt förstå kulturella skillnader (diagram 27). Något som studenterna är mycket nöjda med är att de uppnår breda kunskaper inom området för socialt arbete. Betydelsen av utbildningens bredd är också något som ofta framhålls när såväl studenter som alumner reflekterar över utbildningens styrkor:

Ger ett brett spektrum på olika områden inom socialt arbete och en bra inblick i dessa. (Studentsvar, Helsingborg)

Bred och generell inriktning, goda möjligheter till insyn i en mängd områden + möjlighet att välja olika yrkesvägar efteråt! (Studentsvar, Lund)

Det är en bred utbildning som kan användas inom många yrkesområden. Även om jag inte arbetar inom socialt arbete har jag användning för min utbildning i mötet med människor. (Alumnsvar, Helsingborg)

Bred utbildning som gör det möjligt att arbeta med en mängd olika saker. (Alumnsvar, Lund)

Samtidigt som utbildningen ger breda kunskaper framhåller många att de också kunnat fördjupa sig inom delar av ämnesområdet. Vanligaste fördjupningsområdet är missbruk följt av socialt arbete riktat mot barn- och familj samt äldreomsorg. Som diagram 27 visar menar merparten att de uppnått goda resultat avseende fördjupade kunskaper. Även i den öppna frågan om utbildningens styrkor framhålls möjligheterna till fördjupning.

Bredden samtidigt som det finns möjlighet att specialisera sig om man vill. (Studentsvar, Helsingborg)

Jag är nöjd överlag med min utbildning, jag känner att jag fått kännedom om "lite av varje" och vet var jag ska söka för att fördjupa mig. (Alumnsvar, Lund)

Resultaten är emellertid långt ifrån entydiga. Ganska många är också kritiska till fördjupningsmöjligheterna. Bredd, resonerar man, uppnås understundom på bekostnad av djup.

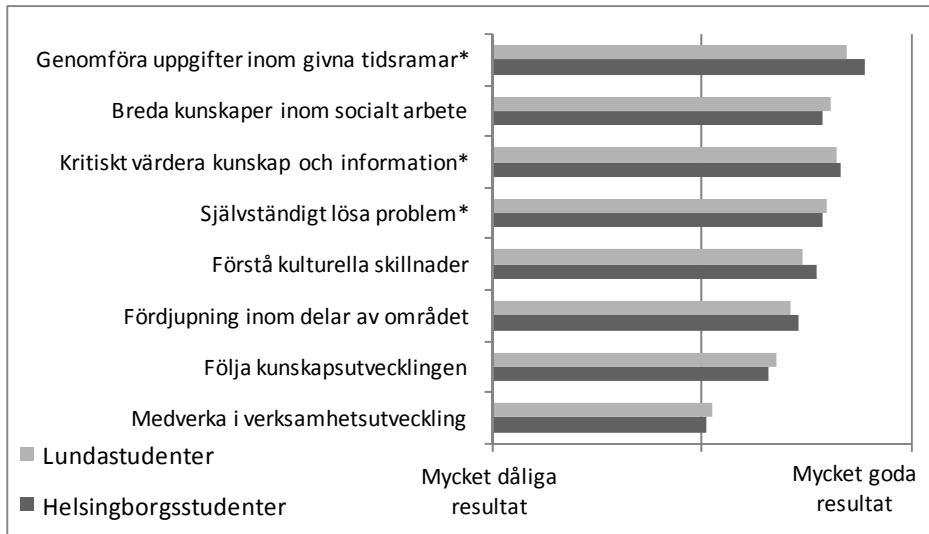
För bred utbildning - borde finnas möjlighet att specialisera sig. (Studentsvar, Helsingborg)

Eftersom utbildningen är så bred kan det kännas som om man kan lite om mycket, men inte är riktigt kunnig inom något specifikt område. (Studentsvar, Helsingborg)

Problem berörs alldeles för ytligt, mer specialiserad kunskap behövs. (Studentsvar, Lund)

Studenterna var också tveksamma till om de hade utvecklat sin förmåga att medverka i verksamhetsutveckling. I sammanhanget bör dock noteras att den stora merparten uppgav goda resultat inom färdighetsområden som rimligen är viktiga för att kunna agera i verksamhetsutvecklingsprocesser. Detta gäller inte minst förmågan att samarbeta, värdera kunskap och information på ett kritiskt sätt samt att hålla deadlines.

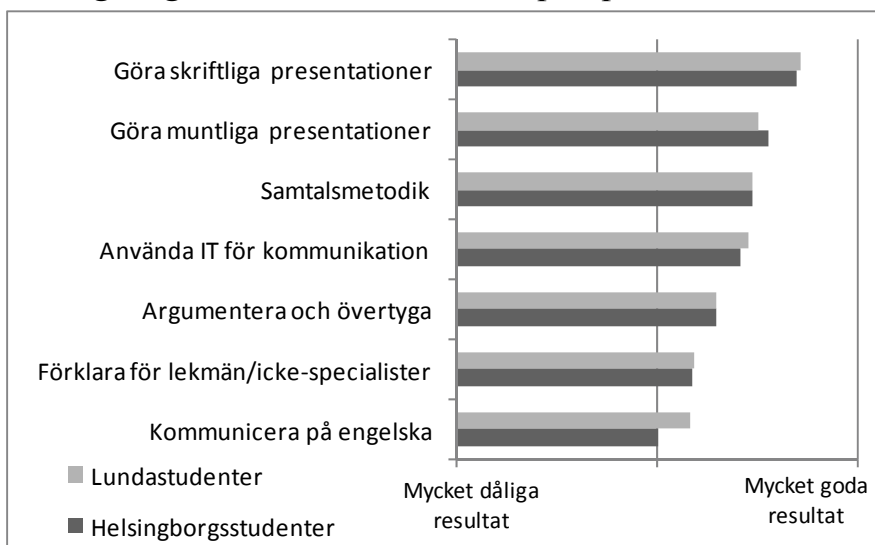
Diagram 27: Hur bedömer studenterna sina studieresultat inom ramen för följande generella akademiska färdigheter? Helsingborgs- och Lundastudenters perspektiv.

*Ingår som färdighetsmål för all högskoleutbildning i Sverige, Högskolelagen (1 kap 8§).

Studenterna tycker att de som regel uppnått goda resultat inom flera kommunikativa färdigheter (diagram 28). Allra mest har de utvecklat en förmåga att göra såväl skriftliga som muntliga presentationer. Studenterna är mer tveksamma till sin förmåga att förklara för personer utan specialkunskaper inom området samt att kommunicera på engelska.

Diagram 28: Hur bedömer studenterna sina studieresultat inom ramen för följande kommunikativa färdigheter? Helsingborgs- och Lundastudenters perspektiv.

Personlig utveckling

Ett kunskapsområde där fördjupningsmöjligheterna tycks särskilt begränsade gäller frågor som berör funktionshinder och handikapp (diagram 29). Omkring var tredje i såväl studentgruppen (30%) som alumnggruppen (34%) uppger att utbildningen i låg eller mycket låg grad lagt en grund för ökade kunskaper om handikappfrågor. Någon verbaliserar sin avsaknad som en av utbildningens svagheter:

Handikapp borde belysas och finnas fler föreläsningar om, då jag upplever att handikapp knappt belystes överhuvudtaget. (Studentsvar, Helsingborg)

Medan särskilda kunskapsfält kan saknas framhåller de allra flesta att utbildningen leder till personlig utveckling i mera generella termer. Både studenter och alumner framhåller exempelvis att utbildningen ger en bred allmänbildning och att den i hög grad ökar självkännedom genom att stimulera till reflektioner över egna värderingar.

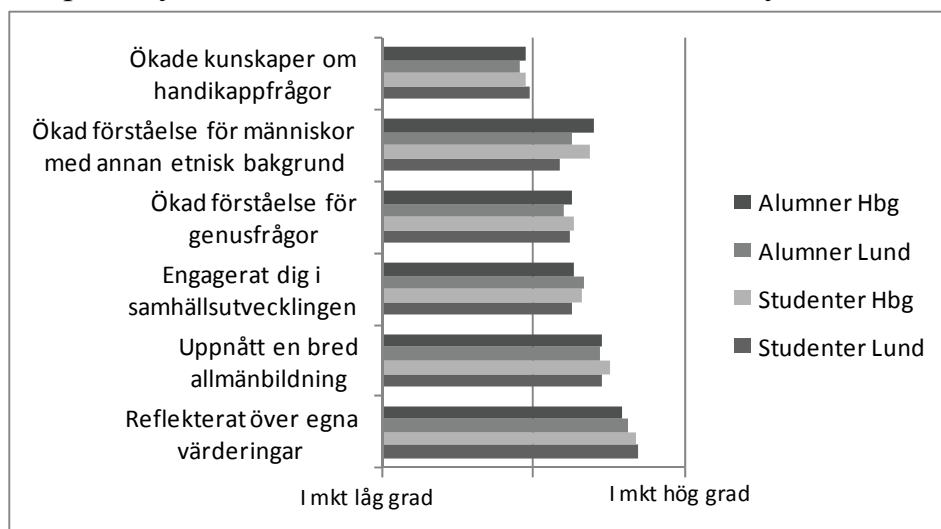
Utbildningen allmänbildande, personlighetsutvecklande - större självkännedom. (Alumnsvar, Lund)

En allmänbildande utbildning som gör att man utvecklas som människa. (Alumnsvar, Helsingborg)

Man lär känna sig själv på ett bra och givande sätt inför det kommande arbetslivet. Tyngd på reflektion, samarbete och personlig utveckling, vilket jag upplever att jag har utvecklats mycket genom. (Studentsvar Lund)

Ger en bred allmänbildning vad avser samhällsfrågor. Erbjuder personlig utveckling där egna reflektioner får utrymme. (Studentsvar Helsingborg)

Diagram 29: I vilken grad har utbildningen inneburit följande. Perspektiv från alumner och studenter. Fördelat utifrån studieort.

5. Arbetslivskontakter och karriärplaner

Socionomutbildningen är en professionsutbildning som skall ge både teoretiska kunskaper och praktiska färdigheter. Även om perspektiven givetvis hänger ihop genomförs utbildningen således i en växelverkan mellan teori och praktik. Medan den teoretiska delen av socionomutbildningen sällan kritiserats har de praktiska inslagen varit desto mer omstridda. Kring millenniumskiftet genomförde Högskoleverket en nationell utvärdering av socionomprogrammet. I denna beskrevs professionsaspekten som programmets akilleshäla och lärare kritiserades för att sakna kunskaper om vad som väntade studenterna i deras stundande arbete (Högskoleverket, 2000). I en intervjustudie som genomfördes inom ramen för samma utvärdering framhöll Wåglund (1999) att många socionomstudenter inte upplevde sig vara förberedda för arbetslivet.

I en granskning från 2003 pekade Högskoleverket på en generellt sett positiv utveckling av landets socionomutbildningar (Högskoleverket 2003:116). Även om kritiken inte var lika skarp kvarstod emellertid flera frågetecken kring programmets komplexa växelverkan mellan teori och praktik. I granskningen betonades att det generellt sett fanns få länkar mellan praktikutbildningen och de teoretiska kurserna. Mot den bakgrunden menade bedömargruppen att de enskilda institutionerna ännu hade svårt att finna former för att låta de två utbildningsmomenten berika varandra. Därför beskrevs socionomutbildningen i landet fortfarande som en utbildning som bedrevs som två parallella spår, ett praktiskt och ett teoretiskt. Gällande Socialhögskolan vid Lunds universitet uppmärksammades förvisso att det pågick diskussioner om integreringen av det teoretiska och praktiska spåret. Samtidigt framträdde studenter som menade sig sakna impulser från sina lärare att koppla samman de teoretiska kunskaperna med frågeställningar som de skulle komma att möta i sin praktik (ibid).

Frågan om arbetslivsanknytning behandlades också i Lunds universitets Studentbarometer för samhällsvetenskap och ekonomi från år 2003 (Utvärderingsenheten, 2004:225). I denna framstår kritiken från studenthåll som något nedtonad. Studenterna sade sig bland annat ha fått god inblick i socionomyrket. Utan att generellt sett vara missnöjda pekade de samtidigt på att den praktiskt inriktade undervisningen och förberedelsen för arbetslivet kunde utvecklas ytterligare (ibid., s. 32).¹⁵

¹⁵ Studenterna ombads först att ange hur viktiga ett antal olika utbildningsmoment var för dem. Därefter ombads de att ange hur nöjda de var med utbildningen i dessa avseenden. Socionomstudenterna betraktade undervisningen om arbetslivet och förberedelsen för arbetslivet som mycket viktiga men var inte i motsvarande grad tillfredsställda med sin utbildning (Se Utvärderingsenheten 2004:225, s. 32.)

Hur bedömer 2009 års studentgrupp socionomprogrammets arbetslivsanknytning? Hur ser arbetslivskontakten ut under studierna och vilken betydelse tillskrivs den? Upplever studenterna programmetts koppling till det stundande arbetslivet som tydlig och känner de sig välförberedda för att börja arbeta?

Kontakterna med arbetslivet under utbildningen

Socionomstudenterna kommer i kontakt med arbetslivet på en rad olika sätt. Den femte terminens praktik ger den tydligaste och mest omfattande arbetslivskontakten. Nästan samtliga av socionomstudenterna i föreliggande studie har erfarenhet av praktik inom ramen för socionomprogrammet (diagram 30). Från såväl student- som alumnihåll beskrivs praktiken som ett berikande och välfungerande inslag i utbildningen.

Praktiken är en styrka då man får tillfälle att tillämpa sina kunskaper. (Studentsvar, Helsingborg)

Praktiken är mkt viktig, främst för att ge en slags yrkeserfarenhet som underlättar vid jobbsökande. Bra gästföreläsare. (Studentsvar, Helsingborg)

Väldigt nöjd med att vi hade en hel termins praktik. Kunde eventuellt varit uppdelad på 2 arbetsplatser (för att få se mer). (Alumnsvar, Lund)

Min praktiktermin [...] Praktiken var viktigast på hela utbildningen! (Alumnsvar, Lund)

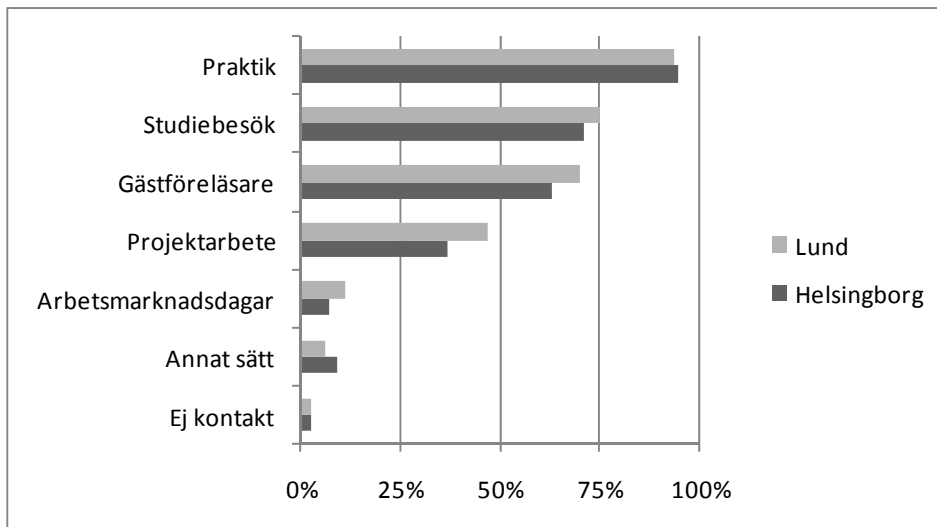
Socionomstudenterna kommer emellertid i kontakt med arbetslivet på fler sätt än genom praktiken. Omkring tre av fyra studenter i både Lund och Helsingborg har kommit i kontakt med arbetslivet genom olika former av studiebesök och nästan lika många har fått inblick i socionomens arbete genom gästföreläsare. Flera studenter beskriver gästföreläsarna i uppskattande ordalag.

Bred utbildning. Gästföreläsare som är verksamma i praktiskt arbete. (Studentsvar, Helsingborg)

Bred och generell inriktning, goda möjligheter till insyn i en mängd områden + möjlighet att välja olika yrkesvägar efteråt! Bra på att ta in gästföreläsare och kompetens utifrån. (Studentsvar, Lund)

Ett annat ganska vanligt sätt att komma i kontakt med arbetslivet är genom projektarbete (t.ex. uppsats). Några studenter uppger också andra kontakter under utbildningen, exempelvis genom egna kontakter eller feriearbete.

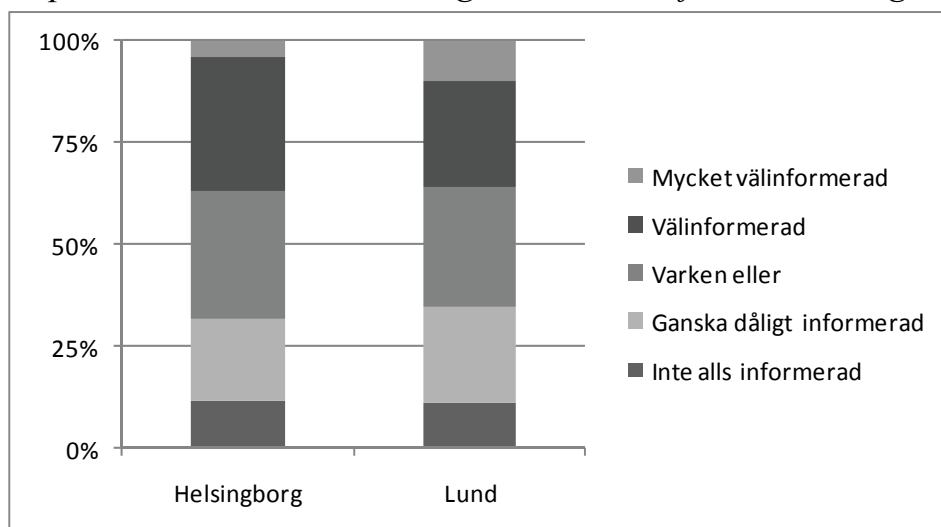
Diagram 30: På vilka sätt har socionomstudenterna kommit i kontakt med arbetslivet? Fördelat utifrån studieort.

Kopplingen mellan utbildning och arbetsliv

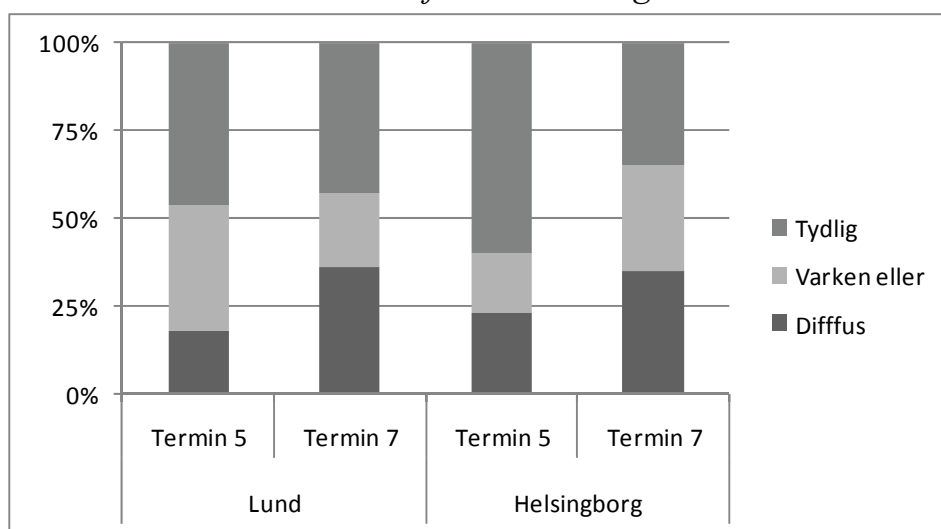
Upplever studenterna sig vara informerade om socionomernas arbetsmarknad? Hur beskriver de kopplingen mellan utbildningen och det stundande arbetslivet? Även om studenterna som medverkar i undersökningen befinner sig i slutet av utbildningen är det ingen självklarhet att de upplever sig vara insatta i frågor som handlar om arbetsmarknaden för socionomer. Förvisso upplever fler än var tredje i både Lund (36 %) och Helsingborg (37 %) att de är välinformerade i frågor som berör sin framtida arbetsmarknad. Men nästan lika många upplever sig vara ganska dåligt informerade eller helt sakna information (diagram 31). Flera lyfter fram gästföreläsarnas betydelse för arbetsmarknadsinformationen. Andra poängterar att lärarna på programmet står för viktig information. Ytterligare några framhåller betydelsen av att studenter själva håller sig ajour med utvecklingen på socionomernas arbetsmarknad genom att intressera sig för nyhetsrapportering på exempelvis Internet och i dagspress.

Diagram 31: Anser du att du är välinformerad om arbetsmarknaden för personer med din utbildning? Fördelat utifrån utbildningsort.

Totalt sett beskriver nästan varannan student (46%) kopplingen mellan utbildning och arbetsliv som tydlig medan drygt var fjärde (27%) betraktar kopplingen som diffus eller mycket diffus. Socionomstudenterna i Lund och Helsingborg gör i princip samma bedömning av arbetslivskopplingen. Däremot upplevs kopplingen till arbetslivet olika stark beroende på var i utbildningen man befinner sig (diagram 32). De som gör sin praktik (termin 5) står i en direkt koppling till arbetslivet och av dessa är det få som upplever kopplingen som svag. De som lämnat praktiken bakom sig och studerar på programmets sjunde och sista termin är mer tveksamma. Omkring var tredje student som läser på den sista terminen beskriver kopplingen till arbetslivet som svag.

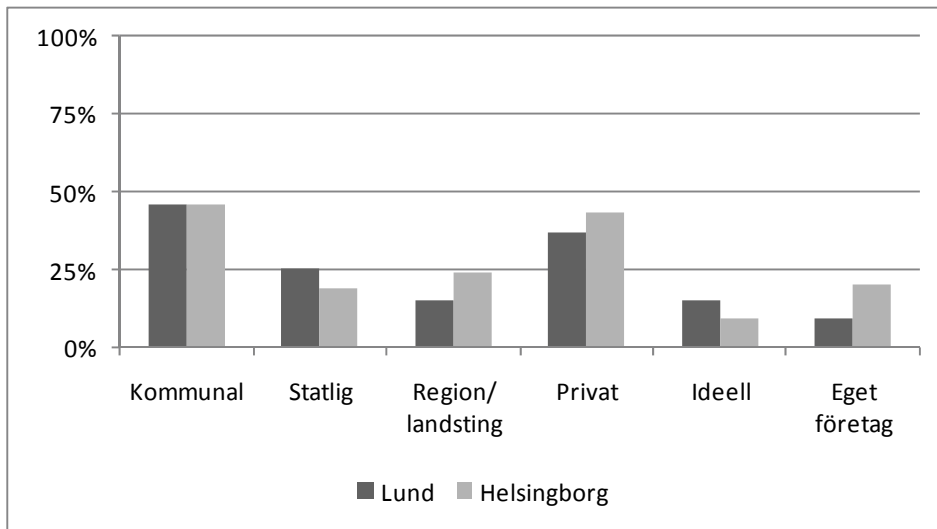
Diagram 32: Hur upplever du kopplingen mellan din utbildning och arbetslivet? Fördelat utifrån utbildningsort.

Karriärplaner, arbetslivskontaktens betydelse och intresset för fortsatta studier

Socionomstudenterna planerar i första hand för ett arbete inom kommunal sektor. Uppemot hälften av studenterna i både Lund och Helsingborg uppger att de helst vill arbeta kommunalt (diagram 33). Intresset för att arbeta inom privat sektor är emellertid nästan lika stort.

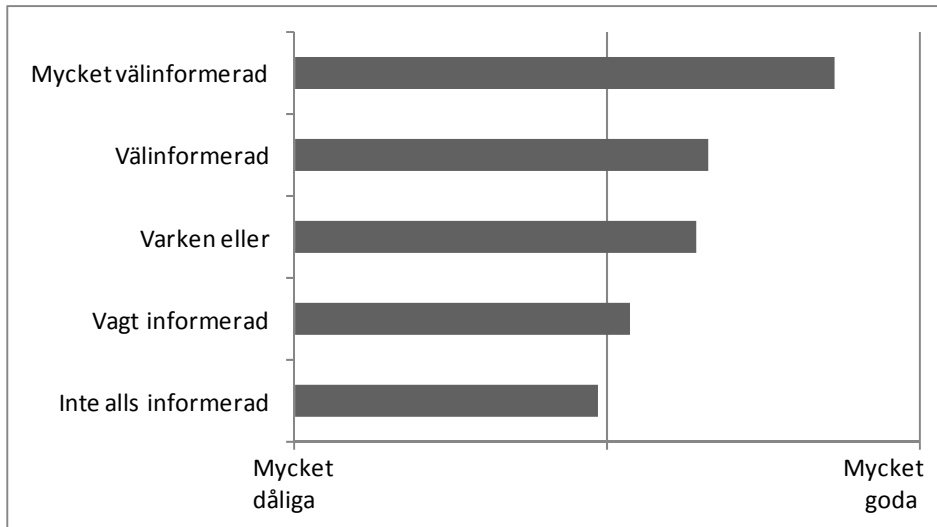
Diagram 33: Sektorer som socionomstudenterna helst vill arbeta inom efter examen. Fördelat utifrån termin och utbildningsort.¹⁶

Drygt hälften av studenterna (56%) ser sina möjligheter på arbetsmarknaden som goda eller mycket goda. Ganska få är negativa. Färre än var femte betraktar sina möjligheter som dåliga (14%) eller mycket dåliga (3%). I dessa avseenden finns ingen skillnad mellan Lund och Helsingborg. När studenterna bedömer sina möjligheter att få ett arbete efter examen har emellertid utbildningens arbetslivskoppling betydelse. Ju mer informerad studenterna är om arbetsmarknaden för socionomer, desto större chanser tycker de sig ha att få ett arbete efter examen (diagram 34). Den större tilltron till framtiden bland de välinformerade studenterna pekar på betydelsen av att studenter har god kännedom om socionomernas arbetsmarknad redan under utbildningstiden.

¹⁶ Studenterna har i flera fall uppgett mer än ett alternativ. Därför summerar svaren för både Lunda- och Helsingborgsstudenterna till över 100%.

Diagram 34: Socionomernas bedömning av sina utsikter att få ett arbete efter examen i relation till hur väl de tycker sig ha blivit informerade om sin framtida arbetsmarknad.

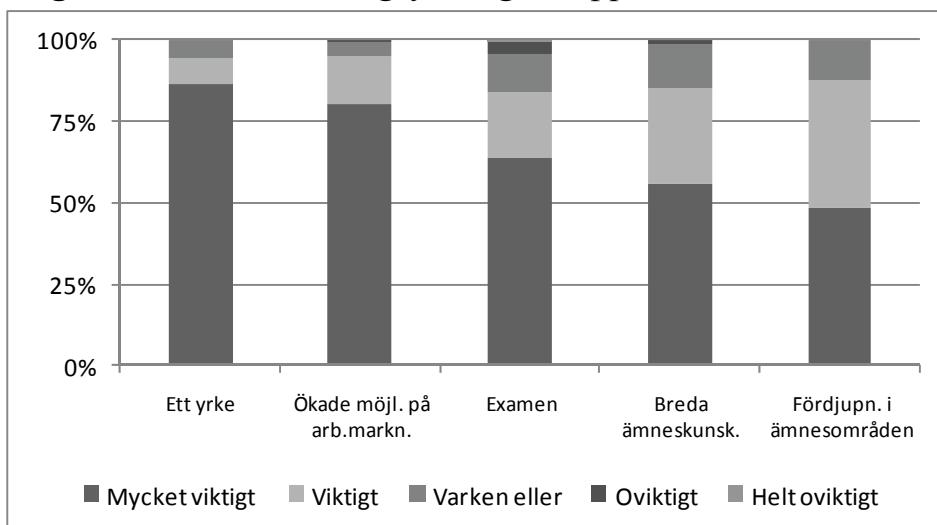

Knappt hälften (48%) planerar att studera vidare efter examen. Det finns ingen skillnad mellan Lund och Helsingborg i detta avseende. En hel del studenter skriver att de är intresserade av att studera socialt arbete på avancerad nivå. Ett annat vanligt intresse för fortbildning efter studierna är terapiutbildning.

Studenternas förväntningar på utbildningen

Studenterna har stora förväntningar på sin utbildning inom flera områden. Allra viktigast är att utbildningen leder till ett yrke (diagram 35). Detta framhålls som mycket viktigt av nästan alla. Att få breda ämneskunskaper och att kunna fördjupa sig är också mycket viktigt. Dock är det underordnat förväntningarna på att skaffa sig bättre möjligheter på arbetsmarknaden.

Diagram 35: Vad är viktigt för dig att uppnå med dina studier?

6. Socionomer i yrkeslivet

Omkring 27 000 socionomer är verksamma på den svenska arbetsmarknaden (Svensson, 2008). Merparten av dessa arbetar inom kommun eller landsting (Högskoleverket, 2003). Socionomerna har hittills haft en stabil ställning på arbetsmarknaden under 2000-talet och i en arbetsmarknadsprognos från Saco beskrivs de kommande åren som fortsatt gynnsamma ur ett sysselsättningsperspektiv.¹⁹ Inom den närmaste framtiden väntas stora pensionsavgångar leda till ett underskott på utbildade socionomer och efterfrågan förmodas därmed att öka. Arbetsmarknadsbehovet varierar dock mellan olika delar av landet.

Socialhögskolan i Lund skickar årligen ut en arbetsmarknadsenkät till samtliga nyutexaminerade socionomer. Så sent som 2006 vittnade förhållandevis många om en tuff arbetsmarknad. Efter utbildningen hade 54% fått ett arbete som socionom medan 14% var öppet arbetslösa.²⁰ Två år senare var situationen för de nyutexaminerade betydligt bättre. Socialhögskolans arbetsmarknadsenkät från 2008 visar att 65% hade fått arbete som socionom och att andelen öppet arbetslösa hade halverats jämfört med 2006 (7%).²¹ Arbetsmarknadsenkäten från 2009 pekar på en fortsatt ökad etableringsgrad. Av de som medverkade i undersökningen hade 85% fått ett arbete året efter att de avslutat sina studier.²²

Samtidigt är det viktigt att beakta att dessa mätningar görs ganska tätt inpå det att utbildningen avslutats. Socionomerna som ingår i föreliggande alumnstudie examinerades mellan åren 2004-2006 och vid svarstillfället var det alltså några år sedan de avslutade sin utbildning. Resultatet visar att de som studerat till socionom vid Lunds universitet generellt sett var väletablerade på arbetsmarknaden några år efter sin examen. Nästan samtliga (95%) hade ett arbete och så många som åtta av tio hade fått en tillsvidareanställning.

Medan den stora merparten var anställda hade enstaka alumner startat egna företag. Andelen som stod utan arbete uppgick till knappt 4% och bestod av föräldralediga utan anställning och arbetssökande. Som framgår av tabell 3 fanns inga påtagliga skillnader mellan de som studerat på socialhögskolan i Lund eller på Campus Helsingborg i något av dessa avseenden.

¹⁹ Saco, 2008.

²⁰ *Arbetsmarknaden för nyblivna socionomer från Socialhögskolan i Lund*. Lunds universitet, Socialhögskolan, 2006-11-25.

²¹ *Arbetsmarknaden för nyblivna socionomer från Socialhögskolan i Lund*. Lunds universitet, Socialhögskolan, Januari 2008.

²² Rapport Arbetsmarknad, vårterminen 2008.

Tabell 3: Nuvarande sysselsättning, fördelat utifrån alumnernas studieort (%)

	Helsingborgssocionomer	Lundasocionomer	Samtliga
Anställd	84,6	84,1	84,2
Föräldraledig med anställning	8,1	11,6	10,3
Eget företag	1,6	0,5	0,9
Studerar	1,6	0,0	0,6
Föräldraledig utan anställning	1,6	2,4	2,1
Arbetssökande	2,4	1,4	1,8
Totalt	100	100	100

Även om de allra flesta var etablerade på arbetsmarknaden hade drygt fyra av tio (44%) erfarenhet av arbetslöshet sedan de avslutande sin utbildning. De som tog examen 2006 hade i mindre utsträckning varit arbetslösa (32%) än de som tog examen 2004 (44%) eller 2005 (49%). Etableringen på arbetsmarknaden ter sig något svårare i Skåne-regionen än i landet generellt sett. Bland socionomer i Sverige i stort beräknas 29 % ha varit arbetslösa sedan de examinerades 2004/2005.²³ Någon längre tids arbetslöshet var det emellertid oftast inte tal om. Av de Lunda- och Helsingborgssocionomer som varit arbetslösa sedan examen hade var femte varit arbetslös längre än sex månader. Detta motsvarar mindre än en tiondel (9%) av de svarande totalt sett.²⁵

Vare sig socionomernas klassbakgrund eller kulturella bakgrund tycks ha haft någon generell inverkan på möjligheterna att få arbete. Erfarenheten av arbetslöshet är tvärtom något lägre bland dem som har föräldrar utan högskoleutbildning och bland dem som har utländsk bakgrund. I synnerhet det senare skiljer socionomutbildningen från flera andra utbildningar. Aktuella studier av exempelvis ekonom- och systemvetaralumnerna från Lunds universitet visar att erfarenheter av arbetslöshet var betydligt vanligare i gruppen med utländsk bakgrund.²⁷

Socialt arbete och annat arbete

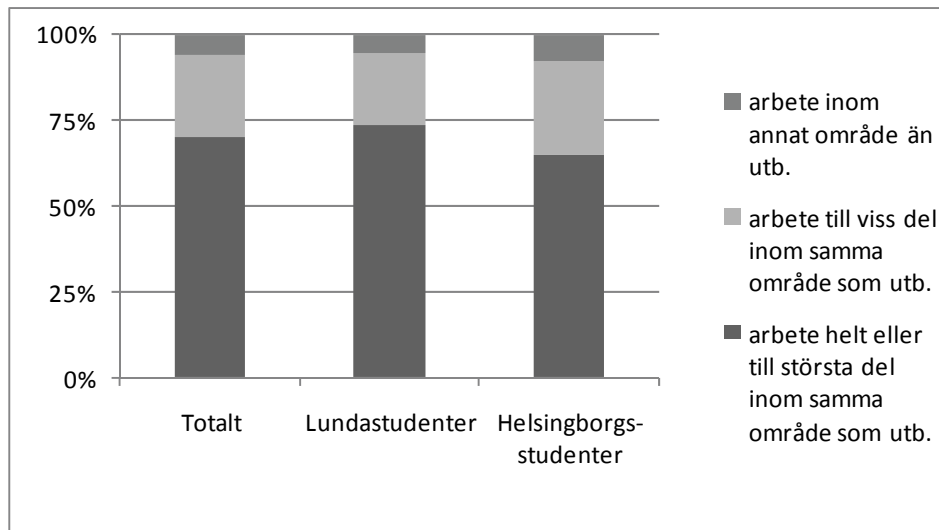
I vilken utsträckning arbetar alumnerna inom området för socialt arbete? Hur vanligt är det att de söker sig andra vägar? Totalt sett har sju av tio ett arbete som helt eller till största del är inom samma område som utbildningen. De som arbetar inom ett helt annat område uppgår till omkring 6% av det totala antalet svarande. Som diagram 36 visar har Lundasocionomerna i något högre grad än Helsingborgssocionomerna etablerat sig inom området för socialt arbete.

²³ SCB, Etableringen på arbetsmarknaden.

²⁵ Jämförelsevis kan nämnas att andelen är något högre bland både systemvetare och ekonomer. Från båda utbildningarna hade omkring 13% bland de svarande varit arbetslösa i sex månader eller längre. Uppgifterna hänvisar till de undersökningar som refereras ovan.

²⁷ Avser ekonomer examinerade 2003-2005 och systemvetare examinerade 2004-2007. Se vidare i Utvärderingsenheten rapport 2008:251 och rapport 2008:253.

Diagram 36: *Är arbetet inom samma område som utbildningen?
Totalt och fördelat på studieort.*

Vem är det som har sökt sig utanför socionomernas arbetsfält och varför? Även om gruppen inte är särskilt stor kan några tendenser urskiljas. Det är framförallt den yngre gruppen av alumner som har lämnat utbildningsområdet. Av de som är yngre än 30 år har var tionde arbete inom annat område vilket är en dubbelt så stor andel i jämförelse med övriga åldersgrupper. Vidare består gruppen som lämnat det sociala arbetet nästan till hälften av alumner som är yngre än 30 år.²⁸

Skälet att inte arbeta inom samma område som utbildningen tycks generellt sett inte handla om att alumnerna funnit ett mer kvalificerat eller högre avlönat arbete. Tvärtom framhåller merparten av dem som lämnat utbildningsområdet att deras arbete är mindre kvalificerat och att medellönen är betydligt lägre än bland de övriga alumnerna.²⁹ I övrigt är det svårt att närmare kommentera orsakerna till varför en mindre grupp socionomalumner inte arbetar inom utbildningsområdet. En av de före detta studenterna vill mena att kombinationen av bristande arbetslivsanknytning och ett komplicerat arbete gör yngre alumner mera sårbara under den första tiden i yrket. Detta skulle i sin tur kunna innebära en ökad benägenhet att söka andra typer av yrken.

Den [utbildningen] gav ingen bra inblick i socialt arbete ur ett praktiskt perspektiv, vilket är nödvändigt med tanke på hur många personer i 20-årsåldern som går på utbildningen. (Alumnsvar, Lund)

²⁸ Nio av de 20 alumner som har arbete inom annat område än utbildningen var 30 år eller yngre. Åldern som redovisas är densamma som alumnerna uppgav vid svarstillfället hösten 2008.

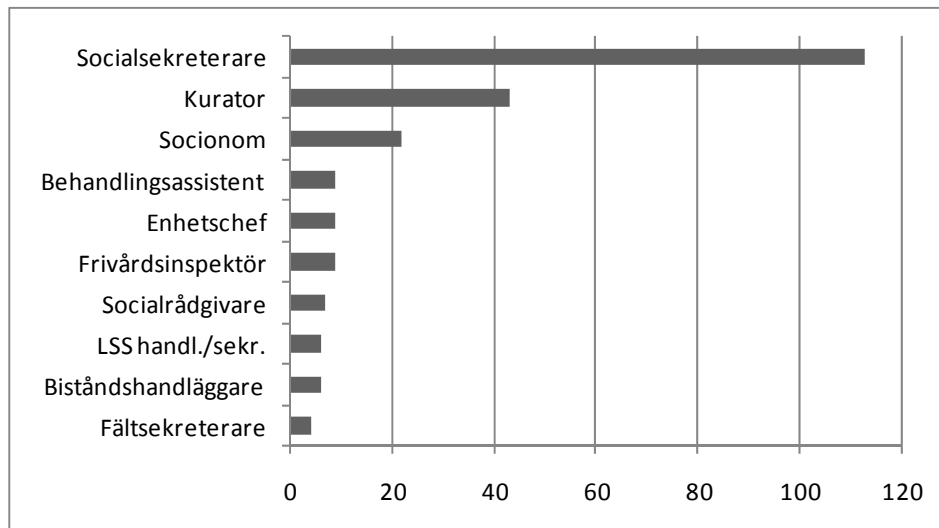
²⁹ Bland de som arbetar inom annat område än utbildningen är medellönen 20350 kronor i månaden och i gruppen i stort uppgår medellönen till 23700.

Arbetets omfattning, arbetssektor, titlar och arbetsuppgifter

De allra flesta (83%) av socionomalumnerna i undersökningen arbetar heltid och anställningar inom offentlig sektor dominerar kraftigt. Drygt sju av tio arbetar inom kommun, knappt en tiondel arbetar inom region och lika många inom statlig verksamhet. Socionomernas arbetsmarknad har genomgått en tilltagande privatisering och detta sätter vissa avtryck i alumnernas anställningar. Omkring 8% arbetar inom den privata sektorn. Enligt utbildningsbeskrivningar är det också vanligare att socionomer är egna företagare, t.ex. inom familjebehandling, konsultverksamhet eller psykoterapi.³⁰ Att starta eget företag lockar dock få av de nyutexaminerade. Som tidigare redovisats hade knappt 1% av de socionomer som examinerades mellan 2004 och 2006 startat eget företag.

Den dominerande yrkestiteln är socialsekreterare. Denna uppges av så många som en tredjedel (113 st.) av de svarande.³¹ Andra vanliga yrkestitlar är kurator och socionom. Som exemplifieras i diagram 37 finns därutöver en stor variation av yrkestitlar. Andra exempel på titlar bland alumnerna är behandlingsassistent, enhetschef, frivårdsinspektör och fältsekreterare. Diagram 37 redovisar de 10 vanligaste yrkestitlarna. Andra titlar som socionomalumnerna uppger är föreståndare, socialkonsulent, familjerättssekreterare, arbetsförmedlare och arbetskonsulent.

Diagram 37: Exempel på yrkestitlar bland socionomalumnerna (antal)³².

När socionomalumnerna beskriver sina konkreta arbetsuppgifter lyfter flest fram att de arbetar med utredning. Detta framhålls av drygt var femte alumn. Utred-

³⁰ Se t.ex. <http://www.soch.lu.se/images/Socialhogskolan/Socionomprogrammet2009.pdf>

³¹ Alumnerna ombads att uppge sin yrkestitel i en öppen fråga. Av de 334 som besvarade enkäten uppgav 113 socialsekreterare som yrkestitel.

³² Diagrammet redovisar de 10 vanligaste yrkestitlarna. Andra titlar som uppges är föreståndare, socialkonsulent, familjerättssekreterare, arbetsförmedlare och arbetskonsulent.

ningsarbetet är generellt i den meningen att det beskrivs i relation till flera centrala arbetsfält inom det sociala arbetet, t.ex. barn-, ungdoms- och familjeärenden, missbruksvård, stöd till flyktingar, äldreomsorg eller arbete med funktionshindrade. Andra viktiga arbetsuppgifter som framkommer i relation till olika arbetsfält är handläggning och behandling. Precis som i andra undersökningar som behandlar socionomernas yrkesliv poängterar många samtalets framträdande plats i arbetet.³³ Detta kan gälla såväl krissamtal, terapeutiska samtal eller allmänt stödjande samtal. I sammanhanget kan också noteras att uppsökande arbete framstår som sällsynt. Mindre än en handfull uppger att de är sysselsatta med fältarbete eller bedriver någon form av uppsökande verksamhet.

Kraven i arbetslivet

Vad ställer arbetsuppgifterna för krav på socionomalumnerna? Vilka färdigheter är de mest betydelsefulla för att klara av yrkeslivet på ett bra sätt? Alumnerna har tagit ställning till hur stor del som deras arbete ställer krav på ett antal kunskaper och färdigheter. Sett till de färdigheter som uttrycks i programmets examensmål ställer arbetet mycket stora krav på att kunna bemöta människor på ett professionellt sätt och att ha en välutvecklad empatisk förmåga (diagram 38). Andra viktiga aspekter av arbetet är att förstå samspelet mellan människors sociala situation och deras levnadsvillkor, att samarbeta med andra, att tillämpa lagar och förordningar samt att göra åtgärdsbedömningar. Arbetet ställer också stora krav på alumnernas förmåga att utreda sociala problem, ta ansvar för den egna kompetensutvecklingen och att göra etiska bedömningar. I samtliga avseenden gör alumnerna från Lund respektive Helsingborg likvärdiga bedömningar.

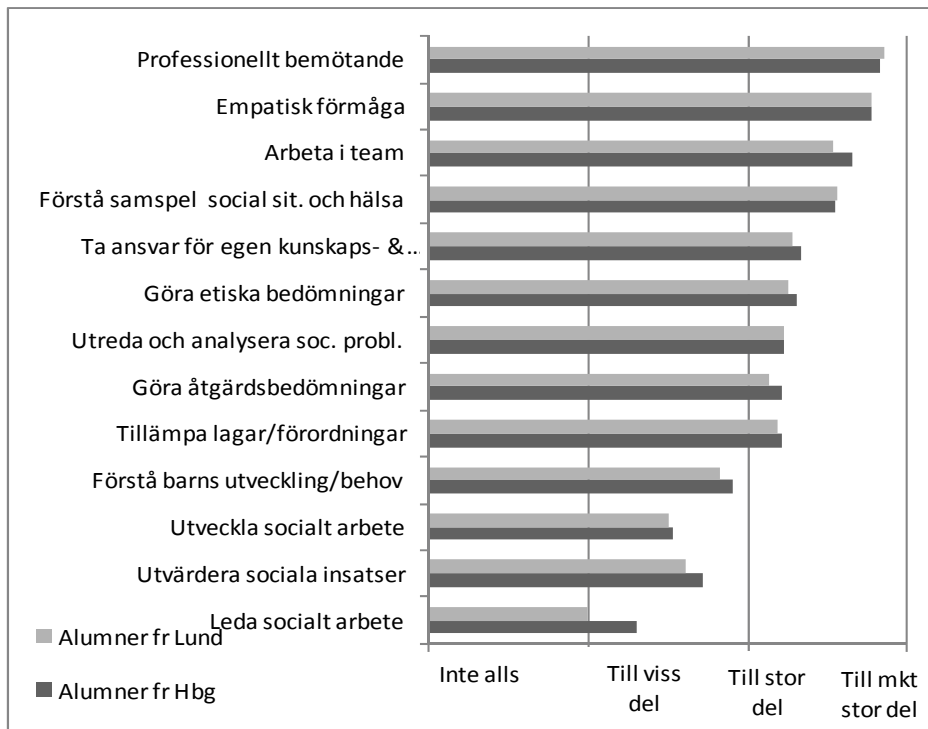
Socionomers yrkeskultur har kritiserats för att i hög grad innefattas av projektarbete men i betydligt lägre grad av utvärdering.³⁵ Höskoleverket har påtalat vikten av att traditionen bryts eftersom den anses innebära en stor ovisshet om utbytet av det sociala arbetet och det stöd som klienterna upplever sig ha av verksamheten.³⁶ Socionomalumnerna i föreliggande studie tycks dock inte vara tyngda av den tradition som Höskoleverket beskriver. De har förvisso andra arbetsuppgifter som tar mer tid och resurser än vad utvärderingsarbete gör. Dock framhåller merparten att deras arbete till ganska stor del innefattar ett utvärderande perspektiv. I sammanhanget kan också noteras att den grupp som inte alls ägnar sig åt utvärdering är reducerad till 16% av de svarande. De som till mycket stor del ägnar sig åt utvärdering uppgår å sin sida till drygt en fjärdedel (28%).

³³ T.ex. Wåglund, 1999.

³⁵ Jfr Wåglund, 1999.

³⁶ Höskoleverket, 2000.

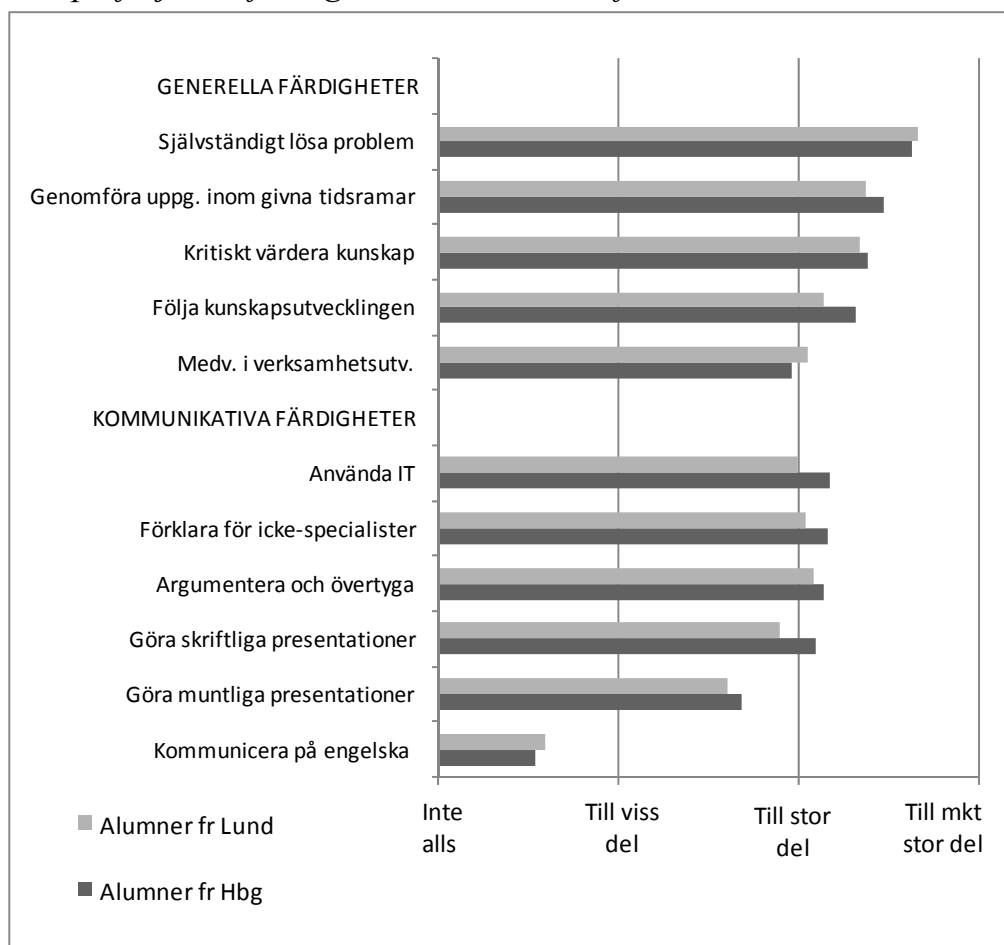
Diagram 38: I vilken utsträckning har du arbetsuppgifter som ställer krav på följande kunskaper och färdigheter (utgår från examensmålen).

Socionomalumnernas arbete ställer också krav på flera generella och kommunikativa färdigheter. Att kunna lösa problem på ett självständigt sätt och att kritiskt värdera kunskap och information är centrala färdigheter för den yrkesverksamme socionomen (diagram 39). Andra mycket viktiga arbetslivsfärdigheter är förmågan att disponera sitt arbete inom givna tidsramar och att kunna följa kunskapsutvecklingen inom arbetsområdet. Alumnerna möter också krav på att kunna vara aktörer i verksamhetsutvecklingsprocesser.

Arbetet ställer också krav på flera kommunikativa färdigheter. Att kunna argumentera och övertyga, förklara för lekmän samt göra såväl skriftliga som muntliga presentationer är viktiga kompetensområden för den yrkesverksamme socionomen. Få kommunikerar på engelska inom ramen för sitt yrkesliv.

Diagram 39: I vilken utsträckning har du arbetsuppgifter som ställer krav på följande färdigheter. Fördelat utifrån studieort.

Erfarenheter av utlandsarbete, arbetsledning och vidare studier

En handfull av alumnerna har arbetat utomlands sedan de avslutade sin utbildning.³⁷ Att erfarenhet av utlandsarbete ter sig begränsad speglar situationen för socionomerna i riket. Bland de socionomer som examinerades vid svenska lärosäten under 2004/2005 är erfarenheter av utlandsarbete mycket sällsynt.³⁸

Totalt sett har drygt var femte (21%) socionomalumn haft arbetsledande uppgifter sedan de avslutade sin utbildning. Skillnaden mellan manliga och kvinnliga socionomers relation till arbetsledning är dock stor. Bland männen har fler än var tredje alumn (36%) erfarenhet av att leda arbete och samma sak gäller för

³⁷ Vid svarstillfället var två av socionomalumnerna i undersökningen fortsatt verksamma utomlands. I sammanhanget ska dock noteras att det inte gick att finna adresser till fem av dem som tog examen 2004-2006 och som därmed ingick i urvalsgruppen. Dessa är troligtvis bosatta utomlands. Om de arbetar och i så fall med vad vet vi emellertid inget om.

³⁸ Bland socionomerna i riket uppger 98% att de inte arbetat utomlands någon gång sedan de tog sin examen 2004/2005. SCB, *Etableringen på arbetsmarknaden*.

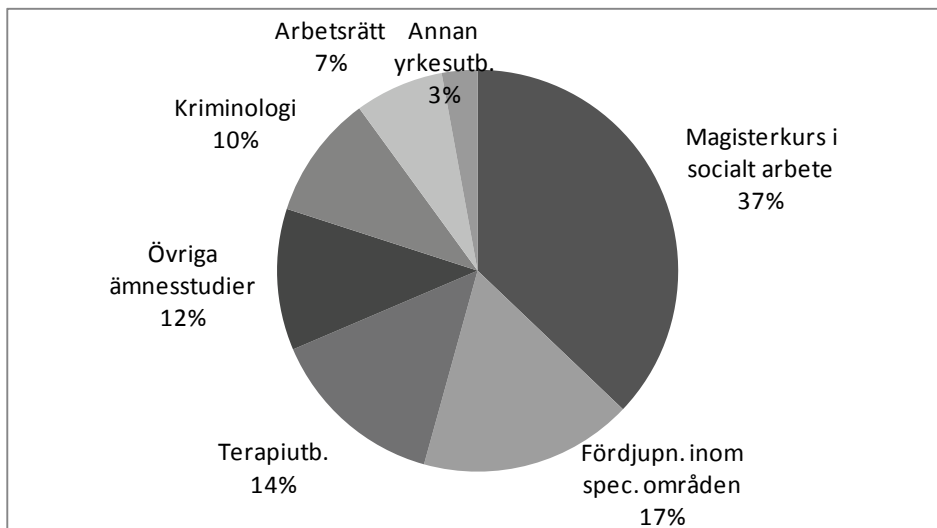
färre än var femte (19%) kvinna. Även om männen är betydligt färre än kvinnorna är könsskillnaden statistiskt signifikant.

Fortsatta och planerade studier efter utbildningen

Vidareutbildning är vanligt bland yrkesverksamma socionomer. I en aktuell enkätstudie från Socialhögskolan i Lund undersöker Svensson socionomers arbetsituation och den organisation som de arbetar i.³⁹ Studien visar att drygt hälften av de tillfrågade har vidareutbildat sig efter examen och så många som 90% har gått någon kortare kurs inom ramen för arbetet. Bland utbildningarna märks psykoterapiutbildning, magisterstudier i socialt arbete samt enstaka universitetskurser i sociologi och psykologi. Bland kurserna, skriver Svensson, dominerar ”göra-kurser” över ”veta-kurser”. Detta betyder att kursintresset snarare är inriktat mot praktiskt arbete än mot teoretisk förståelse.

Svenssons studie inrymmer socionomer som tagit examen från 1960-talet och framåt. Därmed har de som regel haft betydligt längre tid på sig för fortbildning än alumnerna i föreliggande studie. Dessa examinerades mellan 2004-2006 och hade alltså varit yrkesverksamma i omkring tre till fem år vid svarstillfället. Inte desto mindre hade drygt en tredjedel (36%) hunnit med någon vidareutbildning. Som diagram 40 visar var magisterkurs i socialt arbete vanligast.

Diagram 40: Socionomernas inriktning på fortsatta studier.
(Andel av de som läst vidare)⁴¹

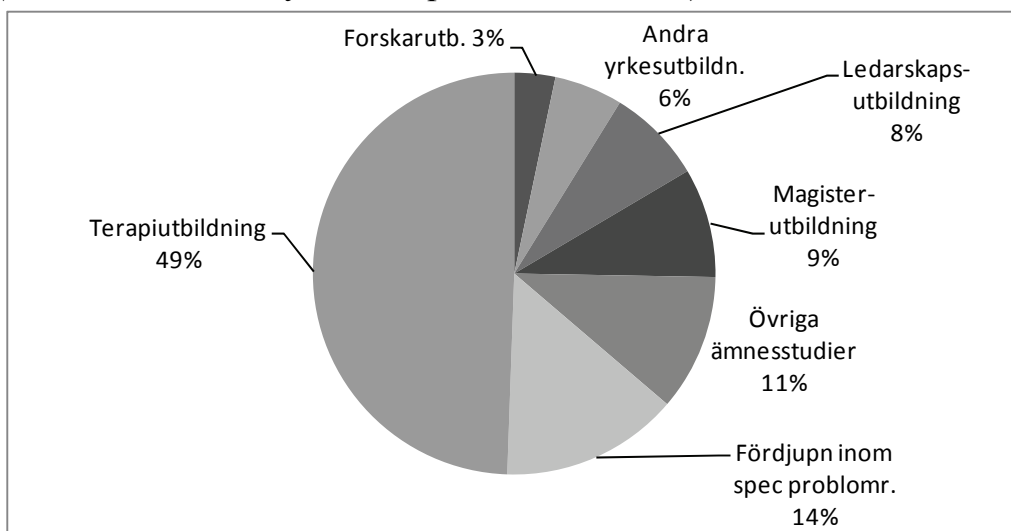
³⁹ Svensson, 2008.

⁴¹ Diagrammet bygger på en öppen fråga där 70 har uppgett vad de läst vidare inom. Totalt sett har 120 läst vidare.

Andra alumner har fördjupat sig inom specifika områden av det sociala arbetet. Här märks fortbildning i frågor som berör missbruk, hedersrelaterat våld och barns och ungdomars behov. Några har påbörjat terapiutbildning, antingen med kognitiv eller psykodynamisk inriktning. Ytterligare någon har studerat kriminologi eller arbetsrätt som enstaka kurser på universitet. Bland övriga ämnesstudier märks juridik, beteendevetenskap och språk.

Merparten – drygt sex av tio – uttrycker intresse för att vidareutbilda sig i framtiden. Intresset är betydligt starkare bland de som redan har vidareutbildat sig i jämförelse med de som inte gjort det. I den förra gruppen uppger omkring tre fjärdedelar (74 %) att de funderar på att läsa vidare och samma sak framhålls av drygt hälften (54 %) inom den senare. Generellt sett är intresset mycket tydligt inriktat mot terapiutbildning. Fler än var fjärde (27 %) skriver i en öppen fråga att de är intresserade av fortbildning inom terapi i framtiden. Som diagram 41 visar utgör detta hälften av alla som angett vilken inriktning som de önskar. Alumnerna är framförallt intresserade av steg 1 utbildning inom såväl psykoterapi som kognitivt inriktad terapi. Flera uttrycker också ett intresse för familjeterapi. Andra är intresserade av att fördjupa sig inom olika problemområden inom det sociala arbetet. I sammanhanget nämns exempelvis barn och ungdom samt funktionshinder. Andra ämnesstudier som framhålls som intressanta är arbetsrätt, kriminologi och beteendevetenskap. Ytterligare någon överväger att gå magisterutbildning i socialt arbete.

Diagram 41: Socionomalumnernas planerade vidareutbildning.
(Andel av dem som funderar på att läsa vidare).⁴²

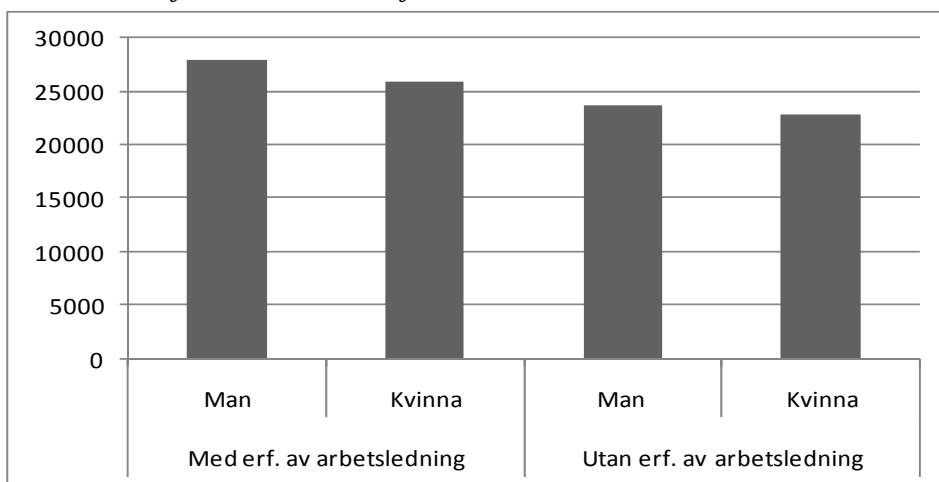

⁴² Bygger på uppgifter från 150 personer.

Lön

Alumnernas medellön är omkring 23 300 kronor brutto i månaden. Männen tjänar i genomsnitt 1 800 kronor mer i månaden än kvinnor.⁴³ De som har erfarenhet av arbetsledande uppgifter redovisar högst lön. Medellönen för dessa är 26 400 jämfört med 22 900 för dem som inte haft arbetsledande uppgifter. Som diagram 42 visar har kvinnor lägre lön än männen oavsett om de har erfarenhet av arbetsledning eller inte.

Diagram 42: Socionomalumnernas medellön (avser brutto/månadslön).
Fördelat utifrån kön och erfarenhet av att leda arbete.

⁴³ Kvinnornas bruttomånadslön är 23 400 och männens 25 200.

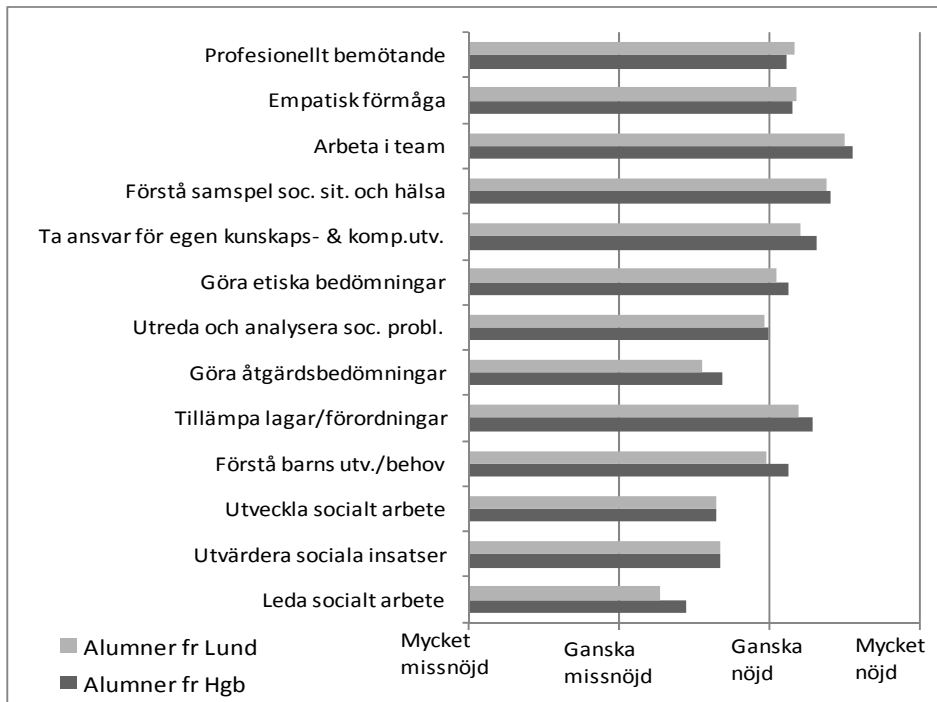
7. Studietidens träning och yrkeslivets krav

Hur värderar socionomalumnerna utbildningen i ljuset av sina erfarenheter på arbetsmarknaden? I enkätstudien redogjorde alumnerna inte bara för vilka färdigheter som är viktiga i arbetslivet utan också för hur väl dessa färdigheter tränats på socionomprogrammet. Detta ger perspektiv på hur utbildning och arbetsliv hänger ihop. Är alumnerna nöjda med färdighetsträningen inom de områden där arbetskraven visade sig vara som störst? Studenterna har också värderat färdighetsträningen inom utbildningen (se kap. 4). Hur kan dessa relateras till socionomernas yrkesliv? Vilka resultat har studenterna uppnått inom de arbetsområden som alumnerna bedömer som viktigast?

Socionomalumnerna om studietidens färdighetsträning

Alumnerna är som regel nöjda med studietidens träning inom flera av de kunskaps- och färdighetsområden som uttrycks i programmets examensmål. Detta gäller framförallt träningen i teamwork, att förstå samspelet mellan individ och omgivning, att kunna ta ansvar för den egna kunskaps- och kompetensutvecklingen samt förmågan att tillämpa lagar och förordningar (diagram 43). Träningen i professionellt bemötande samt utredning och analys av sociala problem är andra utbildningsmoment som merparten av alumnerna är nöjda med. De flesta framhåller också att utbildningen erbjöd tillfälle att utveckla självkännedom och empatisk förmåga. Alumnerna är mera tveksamma till hur de förberetts för ledning, utveckling och utvärdering av socialt arbete. De är inte heller särskilt nöjda med studietidens förberedelser för att kunna göra åtgärdsbedömningar. Som diagram 43 visar gjorde alumner från Lund och Helsingborg i princip samma bedömningar. När alumnernas svar relateras till studenternas framträder i hög grad en samsyn mellan alumner och innevarande studentgrupp. De aspekter som alumnerna är som mest nöjda med är i princip desamma som studenterna tycker sig både träna mest och nå bäst resultat inom.

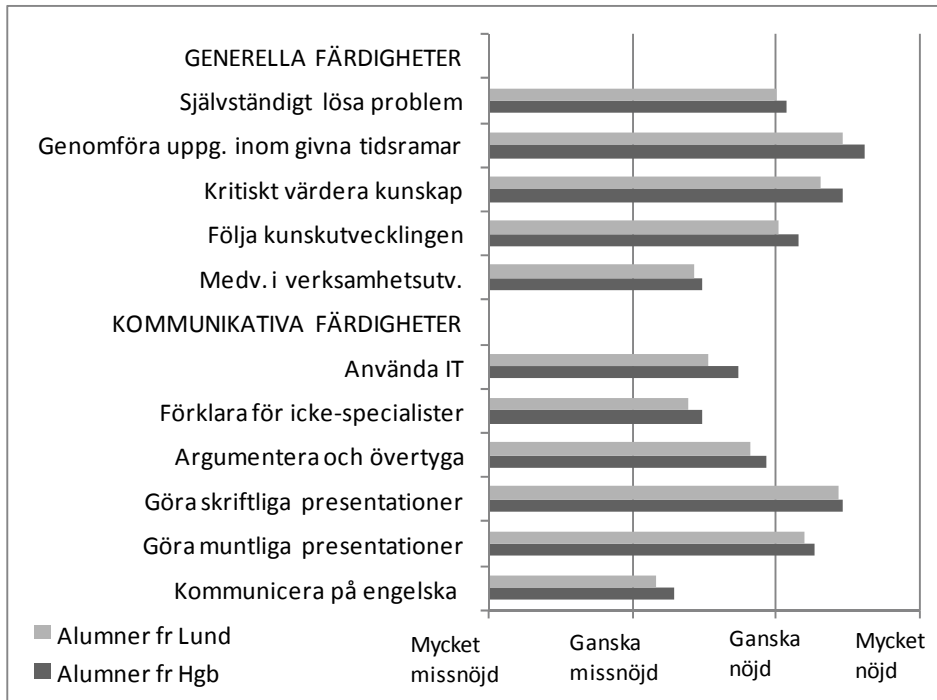
Diagram 43: Socionomalumnernas bedömning av utbildningens färdighetsträning inom examensmål. Fördelat utifrån studieort.

Alumnerna har också uppgett hur nöjda de är med studietidens träning i färdigheter som inte uttrycks i examensmålen (diagram 44). De flesta är mycket tillfredsställda med studiernas bidrag till förmågan att kunna arbeta inom givna tidsramar. Merparten är också nöjda med hur studietiden inneburit träning i att värdera kunskap och information på ett kritiskt sätt. Att kunna lösa problem självständigt och att kunna följa kunskapsutvecklingen inom arbetsområdet är andra färdigheter som merparten anser ha tränats på ett tillfredsställande sätt. Alumnerna är mer tveksamma till om studietiden innefattat några betydelsefulla förberedelser för att kunna medverka i verksamhetsutvecklingsprocesser.

De allra flesta menar att utbildningen gett dem god träning i att genomföra både skriftliga och muntliga presentationer. Alumnerna är mer tveksamma till träningen i att förklara för människor som inte är specialister inom arbetsområdet samt kommunikation på engelska.

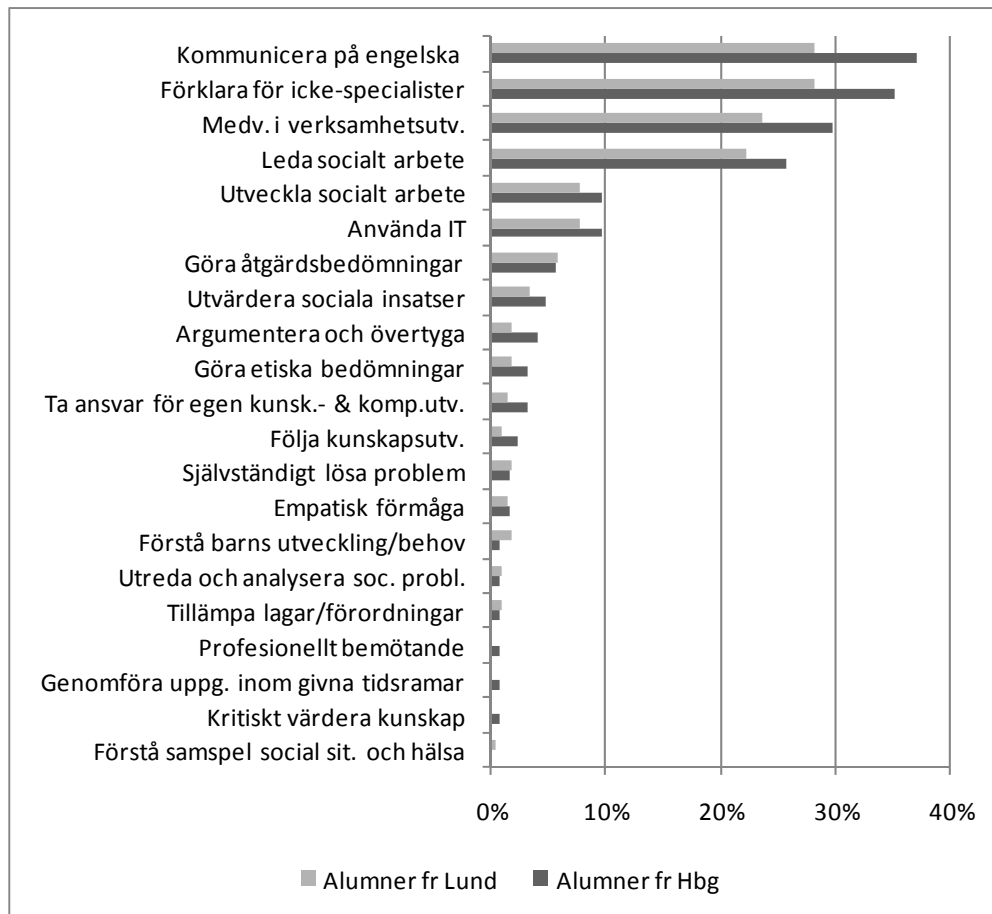
Diagram 44: Socionomalumnernas bedömning av färdighetsträningen med avseende på generella och kommunikativa färdigheter. Fördelat utifrån studieort.

En del alumner framhåller att några av färdigheterna inte tränats överhuvudtaget.⁴⁴ Detta gäller framförallt kommunikation på engelska, att förklara för icke specialister, medverka i verksamhetsutveckling och att leda socialt arbete (diagram 45). Att någon träning i dessa färdigheter inte förekommit framhålls i högre grad av alumnerna från Helsingborg än alumnerna som studerat i Lund.

⁴⁴ Utöver att bedöma färdighetsträningen på en skala som sträckte sig från "Mycket missnöjd" till "Mycket nöjd" kunde alumnerna välja svarsalternativet "förekom ej". Det senare är inte inberäknat i medelvärdesberäkningarna som ligger till grund för diagram 42. Kategorin "förekom ej" redovisas istället separat i diagram 43.

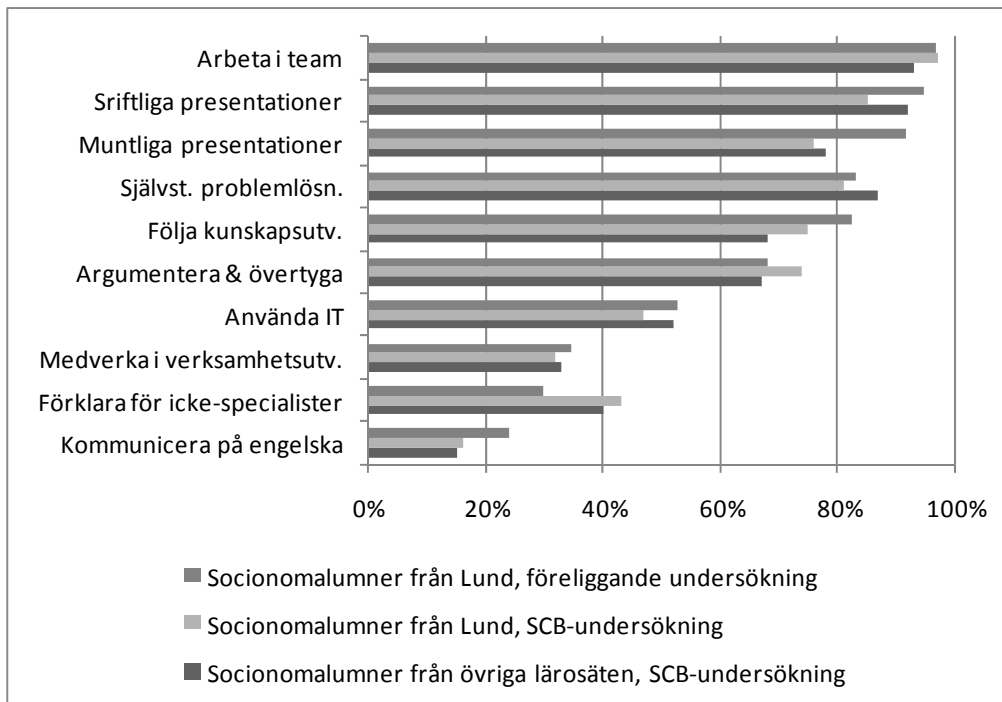
Diagram 45: Färdigheter som inte anses ha tränats alls under studietiden (andel alumner). Fördelat utifrån studieort.

Socionomalumner som studerat vid Lunds universitet gör likvärdiga bedömningar av färdighetsträningen på utbildningen som socionomer som studerat vid andra lärosäten. I en enkätstudie från SCB från 2008 redogör alumner från olika lärosäten och akademiska discipliner hur nöjda de är med den träning som de fått på sin utbildning.⁴⁵ Diagram 46 visar andelen socionomalumner från Lund respektive övriga lärosäten som är nöjda med olika aspekter av färdighetsträningen. Diagrammet kompletteras med svaren från föreliggande studie. Även om bedömningarna väsentligen är likvärdiga urskiljer sig alumnernas förmåga att följa kunskapsutveckling inom sitt arbetsområde. Lundasocionomerna i såväl SCB:s som i denna studie upplever sig vara något bättre förberedda på arbetslivet i detta avseende än socionomerna från övriga lärosäten i landet.

⁴⁵ SCB, 2008. Etableringen på arbetsmarknaden. Tilläggsurval för Lunds universitet.

Diagram 46: Andel socionomalumner i Lund respektive i riket som är nöjda med olika aspekter av färdighetsträningen i utbildningen.⁴⁶

Kraven i arbetet och träningen i utbildningen

Hur hänger träningen i socionomutbildningen samman med kraven i arbetslivet? Har socionomerna tränat de färdigheter som de upplever vara viktigast i arbetslivet? Nedanstående diagram visar hur alumnerna från Lund (diagram 47) respektive Helsingborg (diagram 48) bedömer såväl arbetskrav som utbildning inom ramen för de färdigheter och kunskaper som uttrycks i examensbeskrivningen. Som diagrammen visar finns som regel en god överensstämmelse mellan utbildning och arbetskrav. Det är med andra ord inom de områden där arbetskraven är som störst som alumnerna är som mest nöjda med sin utbildning. Förmågan att arbeta i team, att kunna förstå människan i hennes sociala kontext och att förmå att ta ansvar för den egna kompetensutvecklingen är tydliga exempel. Färdigheterna beskrivs som helt centrala i arbetslivet och alumnerna är samtidigt mycket nöjda med utbildningen i dessa avseenden. Den aspekt som tydligast faller utanför mönstret är förmågan att göra åtgärdsbedömningar. Detta är ett mycket viktigt inslag i arbetet och alumnerna är ganska återhållsamma i sina bedömningar av utbildningen. Färdigheter som nästan alla alumner lyfter fram som centrala för arbetet är att kunna bemöta klienter på ett professionellt sätt samt empatisk förmåga. Samtidigt som merparten också är nöjda med utbildningen i dessa avseenden menar en del alumner att den kan förbättras i dessa avseenden.

⁴⁶ Diagrammet redovisar de färdigheter som fokuseras i SCB:s undersökning. Möjliga jämförelser med föreliggande undersökning är begränsade till dessa.

Som diagram 47 och 48 visar gör alumner från Lund respektive Helsingborg nästan identiska bedömningar av både utbildning och arbetskrav.

Diagram 47: *Kraven i arbetet och träningen i utbildningen, utifrån examensmål. Bedömningar av socionomalumner från Lund.*

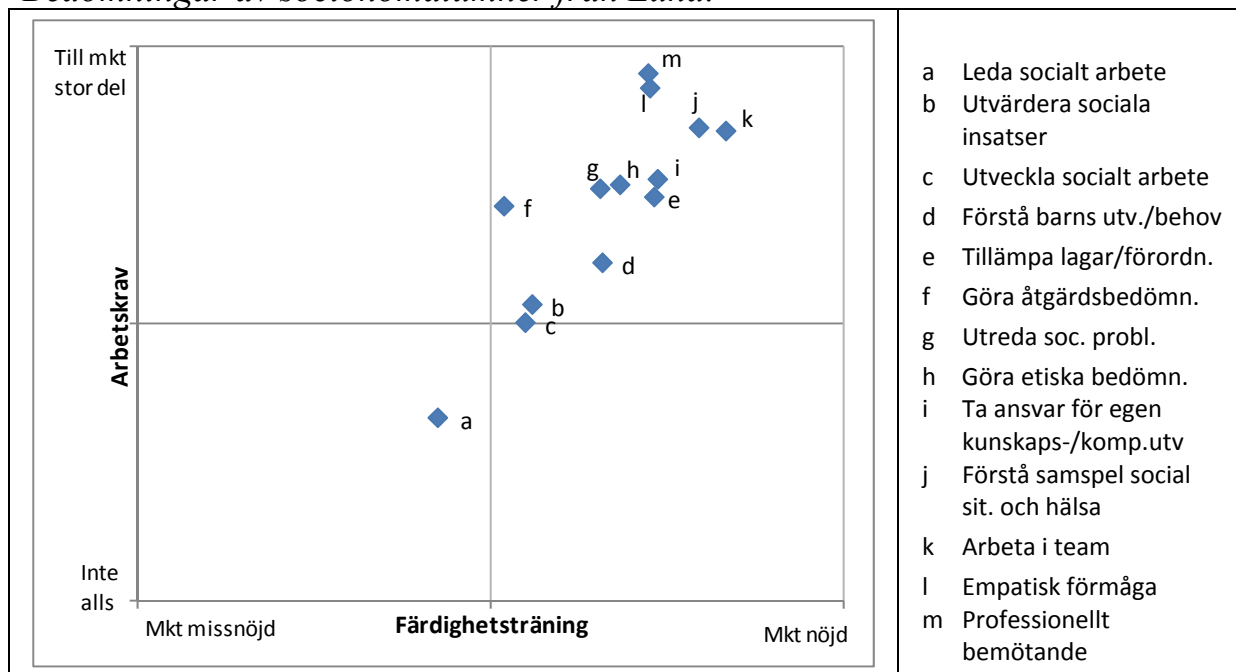
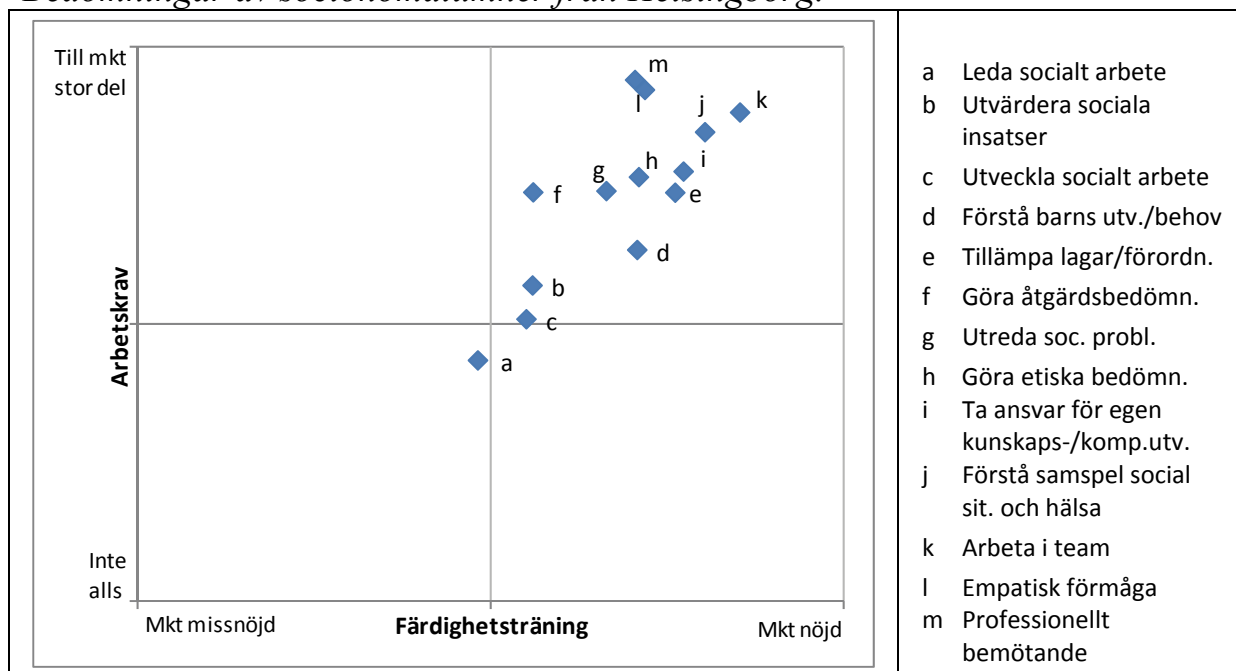

Diagram 48: *Kraven i arbetet och träningen i utbildningen, utifrån examensmål. Bedömningar av socionomalumner från Helsingborg.*

Avseende mera generella och kommunikativa färdigheter är relationen mellan utbildning och arbetsliv inte samstämmig i lika höga grad (diagram 49 och dia-

gram 50). Alumnerna har upplevt sig vara välförberedda på centrala inslag i arbetet som att arbeta inom givna tidsramar och att kritiskt värdera kunskap och information. För andra viktiga arbetsuppgifter har förberedelsen varit sämre. Detta gäller i synnerhet att medverka i verksamhetsutveckling, förklara för icke specialister och att använda IT. Som diagram 49 och 50 visar gör alumner från Lund respektive Helsingborg i princip samma bedömningar även i dessa avseenden.

Diagram 49: *Kraven i arbetet och träningen i utbildningen. Bedömning av generella och kommunikativa färdigheter av socionomalumner från Lund.*

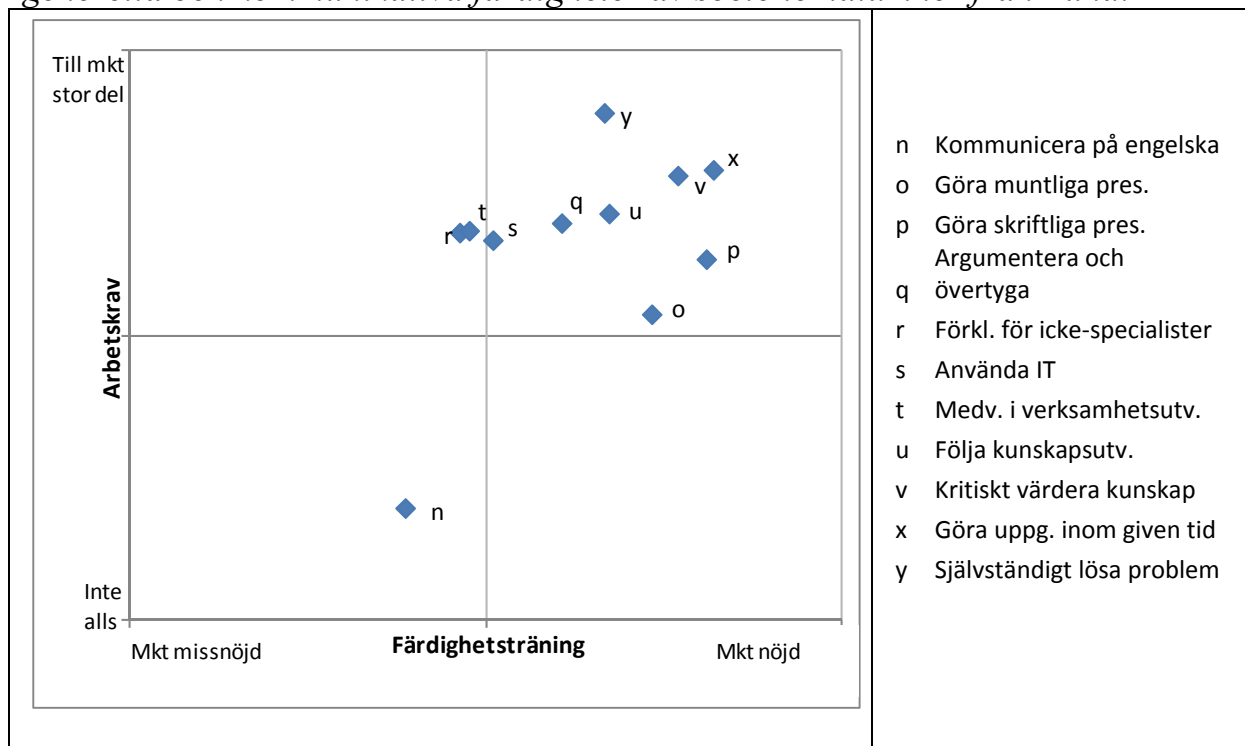
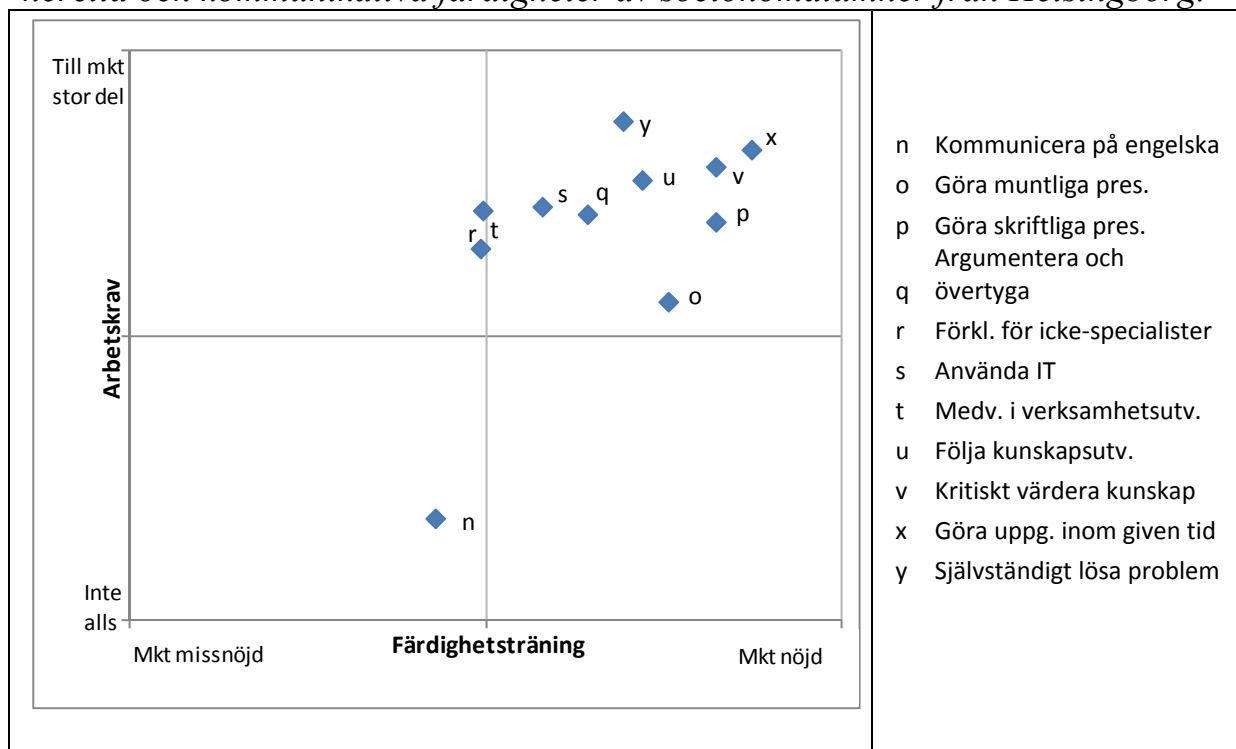
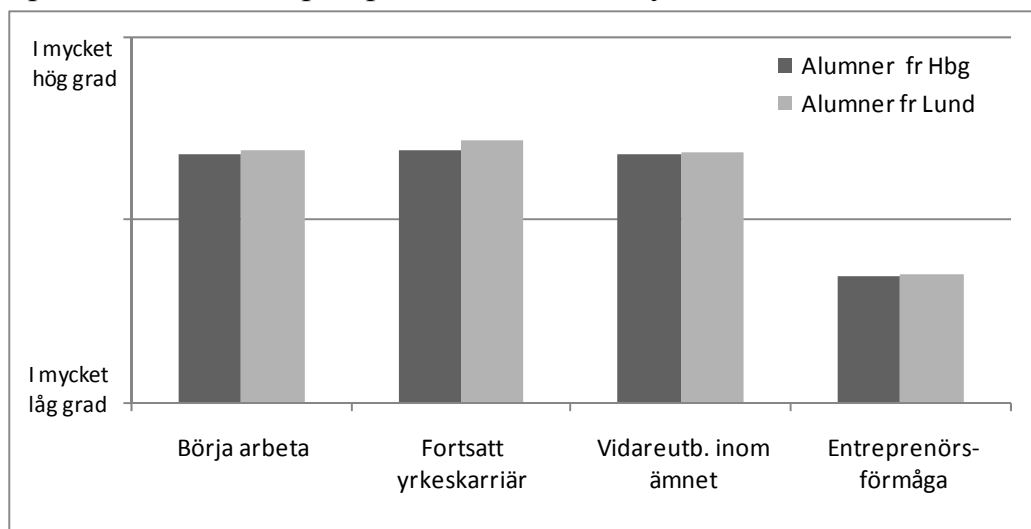

Diagram 50: *Kraven i arbetet och träningen i utbildningen. Bedömning av generella och kommunikativa färdigheter av socionomalumner från Helsingborg.*

Generellt sett anser både Helsingborgsalumnerna och alumnerna från Lund att utbildningen lagt en bra grund för arbetslivet efter studierna (diagram 51). Mot bakgrund av studenternas kritik mot bristande arbetslivsanknytning kan det vara intressant att notera att nästan sju av tio anser att utbildningen varit en bra (48%) eller mycket bra (20%) grund för deras arbete. Alumnerna tycker i lika hög grad att utbildningen varit en bra grund för såväl utvecklingen av den fortsatta yrkeskarriären som för vidare studier inom arbetsområde. Entreprenörsförmåga är inget som alumnerna tycker sig ha utvecklat genom utbildningen.

Diagram 51: *I vilken grad har utbildningen varit en bra grund för följande aspekter? Alumnens perspektiv. Fördelat utifrån studieort.*

Referenser

- Arbetsmarknaden för nyblivna socionomer från Socialhögskolan i Lund.* Lunds universitet, Socialhögskolan, 2006-11-25.
- Arbetsmarknaden för nyblivna socionomer från Socialhögskolan i Lund.* Lunds universitet, Socialhögskolan, September 2007.
- Arbetsmarknaden för nyblivna socionomer från Socialhögskolan i Lund.* Lunds universitet, Socialhögskolan, Januari 2008.
- Holmström, O. (2008): *Systemvetare i yrkeslivet. 2004-2007 års systemvetare om utbildning och arbete.* Utvärderingsenheten, Lunds universitet, rapport 2008:253.
- Högskoleförordningen 1993:100.*
- Högskoleverket (2000): *Utvärderingar av socionomutbildningar.* Högskoleverkets rapportserie 2000:6.
- Högskoleverket (2002): *Högskoleverkets kvalitetsgranskningar år 2002.*
- Högskoleverket (2003): *Social omsorgsutbildning och socionomutbildning. En översyn.*
- Högskoleverket och Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (2003): *Socialt arbete. En nationell genomlysning av ämnet.* Högskoleverkets rapportserie 2003:16.
- Högskoleverket 2008: *Vilka är studenter? En undersökning av studenter i Sverige.* Högskoleverket, Rapport 2008:33.
- Saco 2008: *Framtidsutsikter. Arbetsmarknaden för ett urval av akademikeryrken år 2013.* November 2008.
- SCB, 2008. *Etableringen på arbetsmarknaden.* Tilläggsurval för Lunds universitet.
- Svensson, K. (2008): *Socionomer och socialt arbete. En enkätstudie av ett professionellt fält.* Meddelanden från Socialhögskolan 2008:3. Lunds universitet.
- Wåglund, I. (1999): *Socionomers yrkesroll ur olika perspektiv.* Utvärdering av socionomprogrammen, arbetsrapport nr 1. Högskoleverket.
- Utvärderingsenheten (2004): *Studentbarometern: samhällsvetenskap och ekonomi.* Utvärderingsenheten, Lunds universitet, rapport 2004:225.
- Utvärderingsenheten (2008): *Examen i ekonomi – och sedan? 2003-2005 års lundaekonomer om utbildning och yrkesliv.* Utvärderingsenheten, Lunds universitet, rapport 2008:251.

BILAGA 1

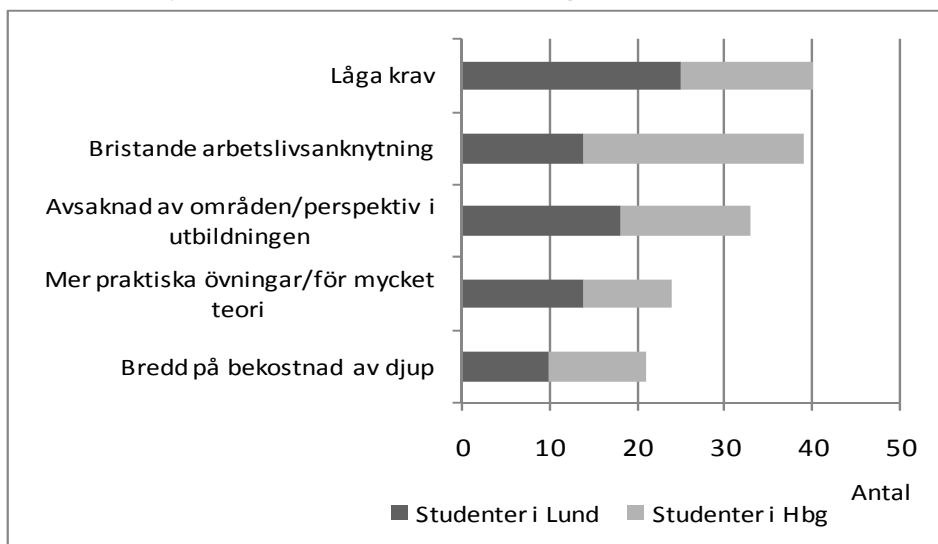
Utbildningens styrkor och svagheter ur studenternas och alumnernas synvinkel

Både student- och alumnenkäten avslutades med en öppen fråga om utbildningens styrkor och svagheter. Svaren har kategoriserats i enlighet med diagrammen nedan.

Svagheter ur studenters och alumnens synvinkel

Diagram 52 visar vilka svagheter som studenterna i Lund respektive Helsingborg lyfter fram.

Diagram 52: *Aspekter som studenterna är minst tillfredsställda med. Fördelat utifrån studieort. (Antal utsagor)*

Den vanligaste kritiken från studenterna är att studiekraven bedöms som alltför låga. För låga studiekrav framhålls av 40 studenter vilket svarar mot nästan var fjärde student i undersökningen. Lundastudenterna är i högre grad kritiska till studiekraven än de som studerar i Helsingborg. Kritiken handlar framförallt om att kraven för att bli godkänd på kurser ibland är för lågt ställda och att mindre engagerade studenter tillåts dra nytta av andras engagemang.

Otroligt låga krav vid examination. (Studentsvar, Lund)

Sjukt låga krav. Verkar som de bara vill hjälpa alla att klara sig igenom utb. (Studentsvar, Lund)

Kraven är diffusa eftersom det ofta sägs vad som krävs men att detta sedan inte efterlevs. Kraven är alldeles för låga på studenterna. Examinations-

kraven för låga - ibland känns det som om folk släpps igenom för lätt. (Studentsvar, Lund)

Det är för lätt att glida igenom på programmet genom att rida på andras kunskaper och engagemang. (Studentsvar, Helsingborg)

Det är alldeles för enkelt att få godkänt eller att komplettera på tentor. (Studentsvar, Helsingborg)

En annan vanlig kritik från studenthåll är att studierna upplevs brista i arbetslivsanknytning. Merparten av kritikerna önskar mer praktik och fler studiebesök. Någon anser att utbildningen fokuserar på socialtjänsten i alltför hög grad. Ytterligare någon anser att utbildningen är alltför forskningsinriktad.

För stort fokus på socialtjänst. Dålig koppling mellan utbildning och arbetsliv. (Studentsvar, Lund)

För lite kontakt med fältet. För få praktikperioder - borde vara flera med möjlighet att prova olika arbetsområden. (Studentsvar, Helsingborg)

Långt ifrån verkligheten och för inriktad på forskning. Vi får lära oss allt om forskning men ytterst lite om hur man kan föra samtal etc. (Studentsvar, Helsingborg)

En annan ganska vanlig kritik bygger på vetgirighet. Studenterna vill helt enkelt lära sig mer inom ramen för sina studier. Prioriterade kunskapsområden är många och varierar mellan olika studenter.

Prostitution, spelmissbruk och direkta åtgärder som finns i olika kommuner hade varit intressant. (Studentsvar, Lund)

Då landet är mångkulturellt torde diskussioner och föreläsningar i högre grad belysa olika kulturer. Detta för att få ökad förståelse/kunskap samt tillfälle att utbyta egna reflektioner. (Studentsvar, Helsingborg)

Saknar chef & ledarskap i utb. (Studentsvar, Helsingborg)

Några studenter framhåller att utbildningen är för teoretisk och att de vill ha mer praktiska övningar.

För mycket teori om man bortser från praktiken. Skulle önska mer praktiska uppgifter i de vardagliga studierna. (Studentsvar, Helsingborg)

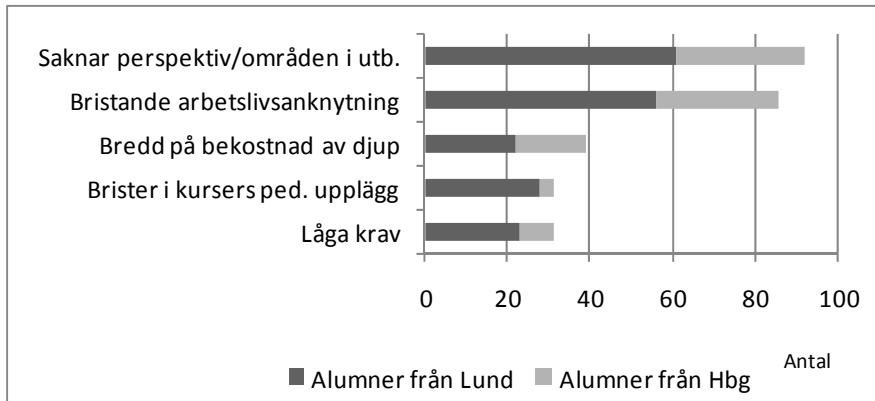
Därutöver framhåller en del studenter att utbildningen är för bred och att möjligheter till specialisering saknas.

Lite väl brett, önskar fler fördjupningar. (Studentsvar, Lund)

Jag saknar att kunna gå på djupet mer inom valda områden. (Studentsvar, Helsingborg)

Alumnerna har på motsvarande sätt redovisat om de anser att utbildningen har några särskilda svagheter. Alumnernas perspektiv redovisas i diagram 53 nedan.

Diagram 53: Aspekter som alumnerna är minst tillfredsställda med. Fördelat utifrån studieort (Antal utsagor)

Den vanligaste kritiken handlar om att alumnerna tycker sig sakna vissa specifika kunskaper i ljuset av sina erfarenheter på arbetsmarknaden. Det finns en stor spännvidd mellan de olika kunskapsområden som saknas och variationen avspeglar sannolikt den mängd olika yrken och arbetsuppgifter som alumnerna ställts inför sedan de avslutade utbildningen.

För lite psykiatri, missbruk, hälso- och sjukvårdsaspekter. För mycket inriktat på arbetet som socialsekreterare. [Borde vara] mer arbete med [studentens] egen påverkan på arbetet och relationen till klient, patient. Kanske inte terapi men någon slags samtal för viss självinsikt för alla, inte enbart för de som väljer det. (Alumnsvar, Lund)

Önskar mer utvecklingspsykologi och terapeutiska förhållningssätt. (Alumnsvar, Lund)

För lite arbetsledning. För mycket inom individ och familjeomsorg. (Alumnsvar Helsingborg)

Skulle fått mer kunskap om olika bidrag, hur t ex Försäkringskassan bedömer, socialbidrag mm. Mer verksamhetskunskap vad det gäller ledning, vad som krävs osv. (Alumnsvar Helsingborg)

Som framgått av rapporten menar merparten av alumnerna att utbildningen gett en bra grund för att börja arbeta (se diagram 51). Detta till trots är bristande arbetslivsanknytning en ganska vanlig kritik från alumnerna.

Dålig förberedelse inför arbetslivet vad gäller förståelse för vad arbetet kräver inom de olika områdena, samt vad arbetet innebär konkret. Förslag: Mer föreläsningar från arbetslivet, större krav på personlig kompetens, personlig lämplighet. (Alumnsvar, Lund)

Utbildningens förankring till det verkliga arbetet. Borde vara mer knutet till arbetet, speciellt till en början så man kan avgöra om det verkligen är rätt jobb för mig. (Alumnsvar, Lund)

För lite förankrat i verkligheten som gäller för socialt arb. (Alumnsvar, Helsingborg)

Precis som studenterna framför flera alumner att möjligheten till fördjupning borde vara större. Ganska ofta framhålls att utbildningen breda upplägg begränsar fördjupningsmöjligheterna.

Blir för brett, ett "duttande". Hade gärna sett att utbildningen var ett år längre med möjlighet till mer praktik o fördjupning. Alldeles för lite koppling till t ex länsrätt, skola, polis o andra "samarbetspartners". (Alumnsvar, Lund)

Teorin alltför ytlig, saknar fördjupning. (Alumnsvar, Lund)

För lite psykiatri i utbildningen. Utbildningen var så bred att man bara kan lite om mycket - i vissa avseende hade djupare kunskap varit bättre, typ mer möjlighet att "skraddarsy" sin egen "väg" i utbildningen. (Alumnsvar, Helsingborg)

Några alumner framhåller olika brister i kursers pedagogiska upplägg. En del anser att grupparbetena kan bli för många. Andra menar att kurserna i högre grad bör fokusera på att knyta samman teori och praktik.

Det var mycket få uppgifter som skulle lösas individuellt, man lärde sig bara grupparbete. För att "man skulle lära sig samarbeta". (Alumnsvar, Lund)

Mer uppgifter behövs som är knutna till olika verksamhetsområden för att bättre knyta ihop forskning/teori med det sociala arbetet på fältet. (Alumnsvar, Lund)

Precis som bland studenterna framfördes kritik mot för låga utbildningskrav inom alumngruppen. Kritiken är dock betydligt mindre förekommande bland alumnerna än bland studenterna.

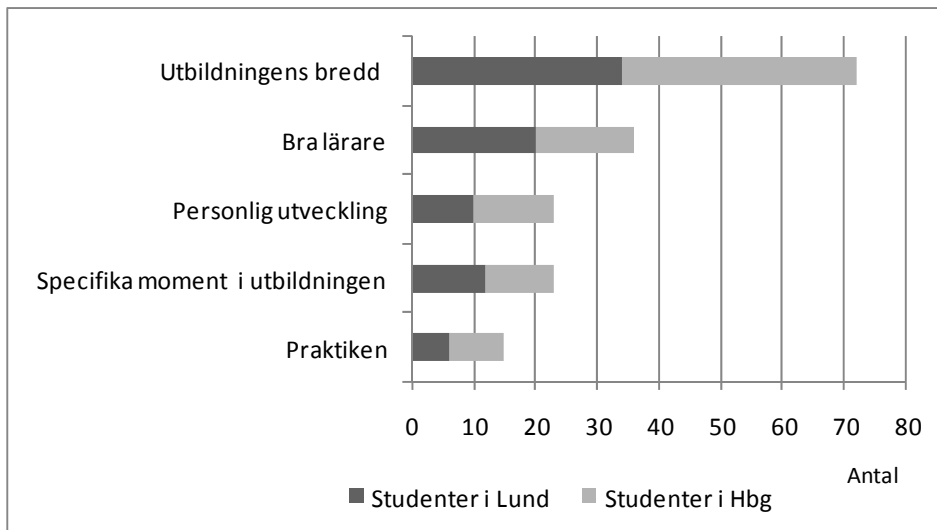
Låg nivå, låga krav, för enkelt för att vara högskolenivå. (Alumnsvar, Helsingborg)

Låga krav för att klara examinationsuppgifter. (Alumnsvar, Lund)

Styrkor ur studenters och alumners synvinkel

När studenterna kommenterar socionomprogrammets styrkor framhålls framförallt utbildningens bredd (diagram 54).

Diagram 54: Aspekter som studenterna är mest tillfredsställda med. Fördelat utifrån studieort (Antal utsagor)

Samtidigt som ganska många anser sig sakna fördjupningsmöjligheter lyfter alltså en stor studentgrupp fram betydelsen av bredden. På så vis kan både styrkor och svagheter lokaliseras till ett och samma problemområde. Medan några framhåller det värdefulla med bredd väljer andra att kritisera bristande fördjupningsmöjligheter. Några studenter pekar dock på att bredd och djup är förenliga med varandra och att utbildningen kan erbjuda bådadera.

Bred, lär mig mycket olika om många relaterade ämnen. (Studentsvar, Helsingborg)

Bredden på utbildningen, efter examen har jag många möjligheter. (Studentsvar, Helsingborg)

Bredden samtidigt som det finns möjlighet att specialisera sig om man vill. (Studentsvar, Helsingborg)

Bred och generell inriktning, goda möjligheter till insyn i en mängd områden + möjlighet att välja olika yrkesvägar efteråt! (Studentsvar, Lund)

En hel del studenter lyfter fram programmets lärare som en av utbildningens främsta styrkor. Gästföreläsarna beskrivs också i positiva ordalag.

Bra lärare och föreläsare! (Studentsvar, Helsingborg)

Lärarna har hög kompetens. (Studentsvar, Lund)

Duktiga föreläsare som både forskar och arbetar på fältet. (Studentsvar, Lund)

Flera studenter lyfter fram att utbildningen varit viktig för dem i termer av deras personliga utveckling.

Berör många olika ämnesområden, man får en bred grund att stå på. Lär sig samarbeta med "oliksinnade". Under utbildningen ges även möjlighet att arbeta mycket med sina egna styrkor och svagheter - ökad självinsikt, vilket är positivt för kommande yrkesutövning. (Studentsvar, Helsingborg)

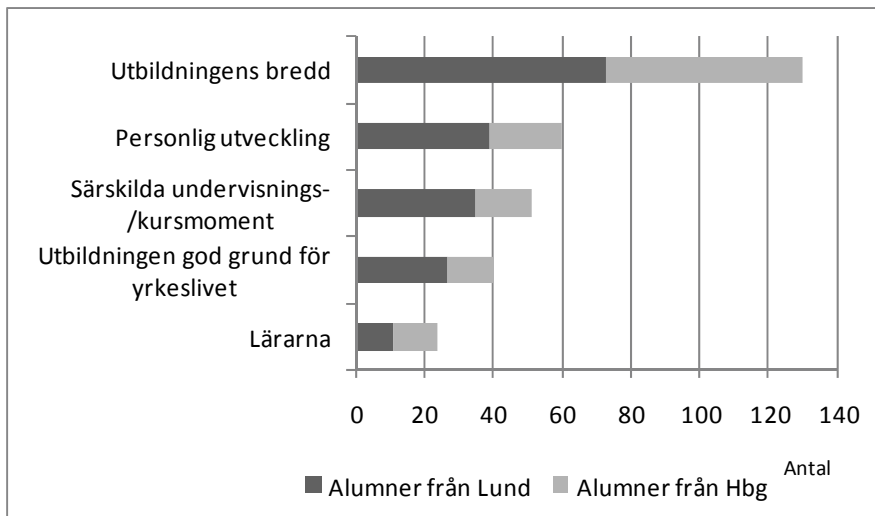
Bredd. Jag har lärt mig väldigt mycket om mig själv och vad jag tycker om olika ting. (Studentsvar, Lund)

Man lär känna sig själv på ett bra och givande sätt inför det kommande arbetslivet. Tyngd på reflektion, samarbete och personlig utveckling, vilket jag upplever att jag har utvecklats mkt igenom. (Studentsvar, Lund)

Några väljer också att lyfta fram specifika moment i utbildningen, vilket oftast handlar om enskilda kurser som anses ha varit särskilt givande. Utöver kurser framhålls praktiken som ett särskilt starkt inslag i utbildningen.

Precis som inom studentgruppen lyfter många av alumnerna fram bredden som utbildningens främsta styrka (diagram 55).

Diagram 55: Aspekter som alumnerna är mest tillfredsställda med. (Antal utsagor)

Bredden i utbildningen stod i särklass när alumnerna reflekterade över socio-nomprogrammets styrkor. Alumnerna framhåller ofta att utbildningen gav en bred bas att stå på i yrkeslivet och att man skaffat sig redskap för den fortsatta kunskapsutvecklingen.

Den gav mig en bred förståelse av socialt arb. En användbar examen. Ett nätverk. (Alumnsvar, Lund)

Det var en bred utbildning som gav en god bas att stå på i arbetslivet. Den gav även en bra inblick i socialt arbete i ett teoretiskt perspektiv. (Alumnsvar, Lund)

Utbildningen var rolig och gav en bred kunskapsgrund. Den lärde mig att hänga med i aktuell empiri och att knyta forskning till verksamheten. (Alumnsvar, Helsingborg)

Även alumnerna framhåller utbildningens betydelse för deras personliga utveckling.

Personlig utveckling - självkännedom blivit så mycket bättre. Fått en annan insikt, tolerans för andra människor. (Alumnsvar, Helsingborg)

En allmänbildande utbildning som gör att man utvecklas som människa. (Alumnsvar, Helsingborg)

En utvecklande och värdefull period i mitt liv som har blivit till fortsatta förbättringar. (Alumnsvar, Lund)

När alumnerna framhåller särskilda undervisnings- eller kursmoment är variationen ganska stor. Utöver de specifika moment som omnämns nedan framhålls t.ex. juridik, socialpolitik och uppsatsarbete som uppskattade inslag.

Kursen "Behandling familj och individ" i Lund har givit det viktigaste för mig i mitt yrke. Psykoanalysen gav mycket som teori. (Alumnsvar, Helsingborg)

Kursen socialt förändrarbete var toppen. Förankrad i verkligt socialt arb. Möjlighet att utforma projektidéer och skapa kontakter - mycket viktigt. (Alumnsvar, Helsingborg)

Mest nöjd med samtalsmetodiken när vi spelade in samtal på video. (Alumnsvar, Lund)

Några alumner beskriver utbildningens främsta styrka som att den på ett bra sätt förbereder för arbetslivet.

Utbildningen var bred och har varit en god grund för mitt fortsatta arbete. Jag har haft nytta av vad jag lärt under utbildningen och använder mig av den kunskapen löpande. (Alumnsvar, Helsingborg)

Det var en bred utbildning som gav en god bas att stå på i arbetslivet. Den gav även en bra inblick i socialt arbete i ett teoretiskt perspektiv. (Alumnsvar, Lund)

Utbildningen var en bra grund för arbetslivet. (Alumnsvar, Lund)

Ytterligare några väljer att framhålla lärarna.

Bred utbildning som ger en bra bas. Många av lärarna höll hög klass och var väldigt inspirerande. (Alumnsvar, Lund)

Jag är mycket nöjd med lärarna, och projekt vi fick göra. (Alumnsvar, Helsingborg)

Bra upplägg, bra lärare, bra skola! (Alumnsvar, Helsingborg)

Till dig som studerar på Socionomutbildningen

Bakgrund

1. Vilken termin läser du på programmet?

☐ Termin 5 ☐ Termin 7 ☐ Annan termin, Vilken? _____

2. Hade du studerat vid högskola eller universitet *innan* du började på programmet? ☐ Ja ☐ Nej

Om Ja: Vid vilken högskola/universitet studerade du?

☐ Lunds universitet

☐ Annat lärosäte. Vilket? _____

Inom vilket eller vilka ämnen? _____

Antal terminer (totalt): _____

3. Hade du förvärvsarbetat *innan* du började på programmet? ☐ Ja ☐ Nej

Om Ja: Hur många år har du förvärvsarbetat sammanlagt? _____ (år)

Vad har du huvudsakligen arbetat som? _____

4. Vilken gymnasieutbildning har du gått? _____

Har du kompletterat dina gymnasiebetyg (t.ex. på komvux eller folkhögskola)? ☐ Ja ☐ Nej

5. Var har du vuxit upp? ☐ Helsingborg ☐ Lund ☐ Malmö

☐ Annan kommun/ort. Vilken? _____

6. Var bor du under din studietid? ☐ Helsingborg ☐ Lund ☐ Malmö

☐ Annan kommun/ort. Vilken? _____

7. Hur bor du? ☐ Hos föräldrar ☐ På korridorrum ☐ Inneboende ☐ Studentlägenhet

☐ Hyreslägenhet ☐ Bostadsrätt/villa ☐ Annat boende _____

8. Hur fungerar ditt boende utifrån aspekterna nedan?

Studiemässigt ☐ dåligt ☐ mindre bra ☐ bra

Umgänge med kursare ☐ dåligt ☐ mindre bra ☐ bra

Pendling ☐ dåligt ☐ mindre bra ☐ bra

9. Hur finansierar du dina studier? *Flera alternativ kan anges!*

☐ Studielån ☐ Studiebidrag ☐ Feriearbete ☐ Förvärvsarbete. Antal tim/vecka? _____

☐ Annan finansiering. Vilken? _____

Studiearbetet

10. Hur många timmar i veckan lägger du normalt ner på dina studier?

Läroled undervisning_____ ca tim/vecka Totalt (inkl självstudier)_____ ca tim/vecka

11. Hur bedömer du följande aspekter av dina studier?

mycket låg

mycket hög

Studietakt

Svårighetsgrad

12. Hur uppfattar du kraven i dina studier?

☐ Mycket diffusa ☐ Ganska diffusa ☐ Varken eller ☐ Tydliga ☐ Mycket tydliga

13. Bedöm följande inslag i din utbildning!

för liten lagom för stor

Omfattning av

- lärarledd undervisning
- självstudier
- kurslitteratur

14. Hur uppfattar du studiernas krav på ...

mycket låg

mycket hög

Förkunskaper i ...

- engelska
- svenska
- matematik

15. Vad är viktigt för dig att uppnå med dina studier?

helt oviktigt

mycket viktigt

Breda ämneskunskaper
Fördjupning inom vissa ämnesområden
En akademisk examen
Bättre möjligheter på arbetsmarknaden
Ett yrke

16. Känner du till den forskning som bedrivs inom din utbildningsmiljö?

☐ Nej, inte alls ☐ Ja, i viss utsträckning ☐ Ja, i hög grad

Frågor om dina kunskaper och färdigheter

17. Bedöm ditt utbyte av utbildningen så här långt!

Ange först i vilken omfattning kunskaperna behandlats i utbildningen.

Om kunskapsmomentet behandlats, bedöm dina resultat hittills.

	Omfattning				Dina resultat				
	ej före- kommit	i låg grad	i viss mån	i hög grad	mycket dåliga	dåliga	varken eller	goda	mycket goda
Breda kunskaper inom området socialt arbete	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Fördjupning inom delar av området socialt arbete	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ämnesområdets vetenskapliga grund	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Aktuella forsknings- och utvecklingsfrågor	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

18. Bedöm dina färdigheter!

Nedan följer ett antal allmänna färdighetsmål hämtade ur Högskoleförordningen som gäller för samtliga högskoleutbildningar.

Ange först i vilken omfattning färdigheterna tränats under utbildningen.

Om färdigheten tränats, bedöm dina resultat hittills.

	Omfattning				Dina resultat				
	ej före- kommit	i låg grad	i viss mån	i hög grad	mycket dåliga	dåliga	varken eller	goda	mycket goda
Färdighet att:									
-självständigt lösa problem	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
-kritiskt värdera kunskap och information	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
-följa kunskapsutvecklingen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
-göra muntliga presentationer	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
-göra skriftliga presentationer	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
-argumentera och övertyga	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
-kommunicera på engelska	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
-använda IT för information/kommunikation	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
-arbeta i team/samarbeta med andra	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
-genomföra uppgifter inom givna tidsramar	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
-medverka i verksamhetsutveckling	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
-förklara för lekmän/icke-specialister	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
-göra etiska bedömningar	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
-ta ansvar för den egna kunskaps- och kompetensutvecklingen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Yrkesspecifika färdigheter

19. Bedöm dina färdigheter inom socialt arbete!

Ange först i vilken omfattning färdigheterna tränats under utbildningen.

Om färdigheten tränats, bedöm dina resultat hittills.

	ej före- kommit	Omfattning			Dina resultat				
		i låg grad	i viss mån	i hög grad	mycket dåliga	dåliga	varken eller	goda	mycket goda
-utreda och analysera sociala problem	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
-tillämpa relevanta lagar och förordningar	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
-göra åtgärdsbedömningar	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
-utvärdera sociala insatser	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
-utveckla socialt arbete	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
-leda socialt arbete	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
-förstå samspelet mellan människors sociala situation, levnadsvillkor och hälsa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
-förstå kulturella skillnader	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
-förstå barns utveckling och behov	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
-professionellt bemötande och förhållningssätt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
-samtalsmetodik	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
-självkännedom och empatisk förmåga	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Kunskapsbredd, tvärvetenskapliga och internationella perspektiv

20. Sedan du började på ditt program – har du läst andra kurser än de som ingår i själva programmet?

☐ Ja ☐ Nej

Om Ja: Vilken kurs/kurser har du läst? _____

Vem arrangerade kursen/kurserna? _____

21. Är du nöjd med de möjligheter du haft att läsa kurser utanför ditt program?

☐ Ja ☐ Nej Motivera gärna ditt svar! _____

22. Har din utbildning innehållit tvärvetenskapliga perspektiv?

☐ Ja, i hög grad ☐ Ja, i specifika kurser ☐ Nej ☐ Vet ej

Om Ja: Vilka olika ämnen integrerades? _____

23. Behandlas internationella frågor och perspektiv i din utbildning?

☐ Ja, i hög grad ☐ Ja, i specifika kurser ☐ Nej ☐ Vet ej

24. Har du förlagt någon del av din utbildning utomlands? ☐ Ja ☐ Nej

Om Ja: i vilket land? _____

25. Hur bedömer du dina möjligheter att praktisera eller studera utomlands?

mycket dåliga ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ mycket bra

26. I vilken utsträckning har programutbildningen inneburit att du ...

	i mycket låg utsträckning	låg	varken eller	hög	i mycket hög utsträckning
-uppnått en bred allmänbildning	☐	☐	☐	☐	☐
-reflekterat över egna värderingar	☐	☐	☐	☐	☐
-fått en ökad förståelse för människor med annan etnisk bakgrund och trosuppfattning	☐	☐	☐	☐	☐
-fått en ökad förståelse för genusfrågor	☐	☐	☐	☐	☐
-ökat dina kunskaper om funktionshinder och handikappfrågor	☐	☐	☐	☐	☐
-engagerat dig i samhällsutvecklingen	☐	☐	☐	☐	☐

Arbetslivskontakter

27. På vilka sätt har du kommit i kontakt med arbetslivet inom ramen för din utbildning?

Jag har kommit i kontakt med arbetslivet genom:

☐ Studie/företagsbesök ☐ Gästföreläsare ☐ Projekt-/grupparbeten ☐ Arbetsmarknadsdagar

☐ Praktik ☐ På annat sätt, Vilket? _____

☐ Jag har inte haft någon kontakt med arbetslivet

Om du haft kontakter med arbetslivet: Var är arbetsplatserna/företagen förlagda?

Vilken kommun/ort? _____

28. Anser du att du är informerad om arbetsmarknaden för personer med din utbildning?

inte alls informerad ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ mycket välinformerad

På vilka olika sätt har du fått information? _____

29. Hur upplever du kopplingen mellan din utbildning och arbetslivet?

☐ Mycket diffus ☐ Ganska diffus ☐ Varken eller ☐ Tydlig ☐ Mycket tydlig

Motivera gärna ditt svar! _____

30. Inom vilken sektor vill du helst arbeta efter examen?

☐ Statlig ☐ Region/landsting ☐ Kommunal
☐ Privat ☐ Ideell organisation ☐ Egen företagare

31. Hur ser du på dina möjligheter att få jobb efter avslutad utbildning?

☐ Mycket dåliga ☐ Dåliga ☐ Varken goda eller dåliga ☐ Goda ☐ Mycket goda

Motivera gärna ditt svar! _____

32. Är du intresserad av att arbeta utomlands? ☐ Ja ☐ Nej

Om Ja: i vilka länder kan du tänka dig att söka arbete?

☐ Danmark ☐ Övriga Norden ☐ Övriga Europa ☐ Utanför Europa

33. Planerar du att fortsätta studera efter att du avslutat ditt program? ☐ Ja ☐ Nej

Om Ja: vad tänker du läsa? _____

Mångfaldsfrågor

34. Kön ☐ Kvinna ☐ Man

35. Vilket år är du född? 19 _____

36. Civilstånd ☐ Gift/sambo ☐ Ensamstående/singel

37. Har du hemmavarande barn under 18 år? ☐ Ja ☐ Nej

Om Ja: Hur många barn? ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 eller fler

38. Vilken utbildning har dina föräldrar? (Om de har olika utbildning, ange den högsta!)

☐ Grundskola/motsv. ☐ Gymnasieskola/motsv. ☐ Högskole-/universitetsutbildning

39. Är svenska ditt modersmål? ☐ Ja ☐ Nej

40. Är du född i ett utomnordiskt land? ☐ Ja ☐ Nej

41. Är någon av dina föräldrar födda i ett utomnordiskt land? ☐ Ja ☐ Nej

Utbildningens styrkor och svagheter

42. Vilka anser du vara din utbildnings främsta styrkor och svagheter?

Styrkor:

Svagheter:

Tack för din medverkan!

Till dig som studerat på socionomutbildningen

Bakgrund

1. Vilket år avslutade du socionomutbildningen? ☐ 2005 ☐ 2004 ☐ Annat år: ____
2. Har du tagit ut examen? ☐ Ja ☐ Nej
3. Hade du studerat vid universitet eller högskola *innan* du började på programmet? ☐ Ja ☐ Nej
Om Ja: Vid vilken högskola/universitet studerade du?
☐ Lunds universitet
☐ Annat lärosäte. Vilket? _____

Inom vilket eller vilka ämnen? _____

Hur många terminer sammanlagt? _____
4. Läste du andra kurser/utbildningar *samtidigt* som du studerade på programmet? ☐ Ja ☐ Nej
Om Ja: Vad läste du? _____
5. Hade du förvärvsarbetat *innan* du började på programmet? ☐ Ja ☐ Nej
Om Ja: Hur lång arbetslivserfarenhet hade du? _____ (år)

Vad hade du huvudsakligen arbetat som? _____

Din väg in på arbetsmarknaden

6. Har du haft något arbete som varat 6 månader eller längre efter din utbildning vid Socialhögskolan?

- ☐ Ja *Gå vidare till nästa fråga!*
☐ Nej *Gå vidare till fråga 22!*

7. Har du varit arbetslös någon gång efter utbildningen? ☐ Ja ☐ Nej

Om Ja: under cirka _____ månader

8. Har du arbetat utomlands efter din utbildning? *Flera alternativ kan anges*

- ☐ Nej
☐ Ja, i Danmark ☐ Ja, inom Europa (utom Norden)
☐ Ja, i Norden (utom Danmark) ☐ Ja, i övriga världen

Om Ja: Arbetar du utomlands idag? ☐ Ja ☐ Nej

9. Har du haft arbetsledande uppgifter efter utbildningen? ☐ Ja ☐ Nej

10. Har du någon specialisering inom din utbildning? ☐ Ja ☐ Nej

Om Ja: Vilken specialisering _____

Om Ja: Vilken betydelse har denna haft för att få ett arbete?

- ☐ Ingen betydelse ☐ Viss betydelse ☐ Stor betydelse

Nuvarande arbete

11. Vilken är din nuvarande sysselsättning?

☐ Anställd	☐ Föräldraledig utan anställning/företag - <i>Gå vidare till fråga 22</i>
☐ Egenföretagare	☐ Studerar - <i>Gå vidare till fråga 22</i>
☐ Föräldraledig med anställning/företag	☐ Arbetssökande - <i>Gå vidare till fråga 22</i>
☐ Studerar med tjänstledighet	
- ☐ Annat: vad _____

Följande frågor avser ditt arbete den senaste månaden. Om du är föräldraledig, tjänstledig, sjukskriven men har en anställning/företag – besvara frågorna nedan utifrån den senaste månaden som du arbetade

12. Inom vilken sektor arbetar du?

☐ Statlig	☐ Region/landsting	☐ Kommunal
☐ Privat	☐ Ideell organisation	☐ Egen företagare

13. Hur är du anställd?

☐ Tillsvidareanställning	☐ Vikariat	☐ Provanställning	☐ Tillfällig timanställning
☐ Projektanställning	☐ Annan tidsbest. anställning	☐ Eget företag	
- ☐ Annat, ange vad _____

14. Vilken omfattning har din anställning?

- ☐ Heltid ☐ Deltid, ange procent: _____ %

15. Vilken är din yrkestitel? _____

16. Vilka är dina huvudsakliga arbetsuppgifter? _____

17. Hur länge har du haft ditt nuvarande arbete? _____ (år)

18. Hur mycket tjänar du före skatt (omräknat i heltidslön)? _____ kr/månad

19. I vilken utsträckning överensstämmer ditt arbete med din utbildning?

- ☐ Arbetet är *helt eller till största delen* inom det område som utbildningen var inriktad mot.
- ☐ Arbetet är *till viss del* inom samma område som utbildningen var inriktad mot.
- ☐ Arbetet är *inom ett annat område* än det som utbildningen var inriktad mot.

20. Vilken utbildningsnivå/examen bedömer du är tillräcklig för detta arbete?

- ☐ Grundskola ☐ Gymnasieskola ☐ Högskola

21. I vilken utsträckning har du arbetsuppgifter som ställer krav på att ...

	Inte alls	Till viss del	Till stor del	Till mycket stor del
-självständigt lösa problem	☐	☐	☐	☐
-kritiskt värdera kunskap och information	☐	☐	☐	☐
-följa kunskapsutvecklingen inom arbetsområdet	☐	☐	☐	☐
-göra muntliga presentationer	☐	☐	☐	☐
-göra skriftliga presentationer	☐	☐	☐	☐
-argumentera och övertyga	☐	☐	☐	☐
-kommunicera på engelska	☐	☐	☐	☐
-använda IT för information/kommunikation	☐	☐	☐	☐
-arbeta i team/samarbeta med andra	☐	☐	☐	☐
-genomföra uppgifter inom givna tidsramar	☐	☐	☐	☐
-medverka i verksamhetsutveckling	☐	☐	☐	☐
-förklara för lekmän/icke-specialister	☐	☐	☐	☐
-göra etiska bedömningar	☐	☐	☐	☐
-ta ansvar för den egna kunskaps- och kompetensutvecklingen	☐	☐	☐	☐

Yrkesspecifika färdigheter:

I vilken utsträckning har du arbetsuppgifter som ställer krav på att ...

	Inte alls	Till viss del	Till stor del	Till mycket stor del
-utreda och analysera sociala problem	☐	☐	☐	☐
-tillämpa relevanta lagar och förordningar	☐	☐	☐	☐
-göra åtgärdsbedömningar	☐	☐	☐	☐
-utvärdera sociala insatser	☐	☐	☐	☐
-utveckla socialt arbete	☐	☐	☐	☐
-leda socialt arbete	☐	☐	☐	☐
-förstå samspelet mellan människors sociala situation, levnadsvillkor och hälsa	☐	☐	☐	☐
-förstå barns utveckling och behov	☐	☐	☐	☐
-professionellt bemötande och förhållningssätt	☐	☐	☐	☐
-självkännedom och empatisk förmåga	☐	☐	☐	☐

Tillbakablick på din utbildning vid Lunds universitet

22. Hur bedömer du den färdighetsträning du fick i utbildningen när det gäller att ...

	Mycket missnöjd	Ganska missnöjd	Ganska nöjd	Mycket nöjd	Förekom ej
-självständigt lösa problem	☐	☐	☐	☐	☐
-kritiskt värdera kunskap och information	☐	☐	☐	☐	☐
-följa kunskapsutvecklingen inom arbetsområdet	☐	☐	☐	☐	☐
-göra muntliga presentationer	☐	☐	☐	☐	☐
-göra skriftliga presentationer	☐	☐	☐	☐	☐
-argumentera och övertyga	☐	☐	☐	☐	☐
-kommunicera på engelska	☐	☐	☐	☐	☐
-använda IT för information/kommunikation	☐	☐	☐	☐	☐
-arbeta i team/samarbeta med andra	☐	☐	☐	☐	☐
-genomföra uppgifter inom givna tidsramar	☐	☐	☐	☐	☐
-medverka i verksamhetsutveckling	☐	☐	☐	☐	☐
-förklara för lekmän/icke-specialister	☐	☐	☐	☐	☐
-göra etiska bedömningar	☐	☐	☐	☐	☐
-ta ansvar för den egna kunskaps- och kompetensutvecklingen	☐	☐	☐	☐	☐

Yrkesspecifika färdigheter:

Hur bedömer du den färdighetsträning du fick i utbildningen när det gäller att ...

	Mycket missnöjd	Ganska missnöjd	Ganska nöjd	Mycket nöjd	Förekom ej
-utreda och analysera sociala problem	☐	☐	☐	☐	☐
-tillämpa relevanta lagar och förordningar	☐	☐	☐	☐	☐
-göra åtgärdsbedömningar	☐	☐	☐	☐	☐
-utvärdera sociala insatser	☐	☐	☐	☐	☐
-utveckla socialt arbete	☐	☐	☐	☐	☐
-leda socialt arbete	☐	☐	☐	☐	☐
-förstå samspelet mellan människors sociala situation, levnadsvillkor och hälsa	☐	☐	☐	☐	☐
-förstå barns utveckling och behov	☐	☐	☐	☐	☐
-professionellt bemötande och förhållningssätt	☐	☐	☐	☐	☐
-självkännedom och empatisk förmåga	☐	☐	☐	☐	☐

23. I vilken utsträckning har utbildningen gett dig ...

	I mycket låg utsträckning	Låg	Varken eller	Hög	I mycket hög utsträckning
-breda kunskaper inom ämnesområdet	☐	☐	☐	☐	☐
-fördjupning inom delar av ämnesområdet	☐	☐	☐	☐	☐
-ämnesområdets vetenskapliga grund	☐	☐	☐	☐	☐
-aktuella forsknings- och utvecklingsfrågor	☐	☐	☐	☐	☐
-tvärvetenskapliga perspektiv på ämnesområdet	☐	☐	☐	☐	☐
-internationella perspektiv	☐	☐	☐	☐	☐
-internationella kontakter och nätverk	☐	☐	☐	☐	☐

24. I vilken utsträckning har utbildningen varit en bra grund för...

	I mycket låg utsträckning	Låg	Varken eller	Hög	I mycket hög utsträckning
-att börja arbeta	☐	☐	☐	☐	☐
-att utveckla entreprenörsförmåga	☐	☐	☐	☐	☐
-vidareutbildning inom ämnesområdet	☐	☐	☐	☐	☐
-fortsatt yrkeskarriär	☐	☐	☐	☐	☐

25. I vilken utsträckning har utbildningen inneburit att du...

	I mycket låg utsträckning	Låg	Varken eller	Hög	I mycket hög utsträckning
-uppnått en bred allmänbildning	☐	☐	☐	☐	☐
-reflekterat över egna värderingar	☐	☐	☐	☐	☐
-fått en ökad förståelse för människor med annan etnisk bakgrund och trosuppfattning	☐	☐	☐	☐	☐
-fått en ökad förståelse för genusfrågor	☐	☐	☐	☐	☐
-ökat dina kunskaper om funktionshinder och handikappfrågor	☐	☐	☐	☐	☐
-engagerat dig i samhällsutvecklingen	☐	☐	☐	☐	☐

26. Har du studerat vidare efter din utbildning? ☐ Ja ☐ Nej

Om Ja: Vad har du läst? _____

27. Funderar du på att läsa vidare? ☐ Ja ☐ Nej

Om Ja: Vilken utbildning/kurs är du intresserad av? _____

28. När du ser tillbaka på din utbildning, i vilka avseenden är du ...
... nöjd?

... mindre nöjd?

Mångfaldsfrågor

29. Kön ☐ Kvinna ☐ Man
30. Ålder ☐ Yngre än 30 ☐ 30-34 ☐ 35-40 ☐ 40 eller äldre
31. Civilstånd ☐ Gift/sambo ☐ Ensamstående/singel
32. Har du hemmavarande barn under 18 år? ☐ Ja ☐ Nej
 Om Ja: Hur många barn? ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 eller fler
 Hur gamla är barnen? ☐ 0-5 år ☐ 6-12 år ☐ 13-18 år
33. Vilken utbildning har dina föräldrar? (*Om de har olika utbildning, ange den högsta!*)
☐ Grundskola ☐ Gymnasieskola ☐ Högskole-/universitetsutbildning
34. Är svenska ditt modersmål? ☐ Ja ☐ Nej
35. Är du född i ett utomnordiskt land? ☐ Ja ☐ Nej
36. Är någon av dina föräldrar födda i ett utomnordiskt land? ☐ Ja ☐ Nej

Tack för din medverkan!

LUNDS
UNIVERSITET